

**Forvaltningsplan for fredet bygning
TØ01 TØYEN HOVEDGÅRD**

Planen er utarbeidet av Forsvarsbygg nasjonale festningsverk på oppdrag fra Universitetet i Oslo.

Utarbeidet av: Ingrid Steinsmo Grimsrud, rådgiver
Kontrollert av: Jøril Finstad, seniorrådgiver
Godkjent av: Christian Borhaven, seksjonssjef

Alle foto er tatt av Forsvarsbygg ved Ingrid Steinsmo Grimsrud, med mindre annet er oppgitt.

Oslo, desember 2016

Godkjenning Universitetet i Oslo

Forvaltningsplan for Tøyen hovedgård er utarbeidet i henhold til kongelig resolusjon av 1. september 2006 om Statens kulturhistoriske eiendommer. Planen er godkjent av eiendomsdirektøren.

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'John Skogen'.

John Skogen, eiendomsdirektør

UiO : Universitetet i Oslo

Innhold

1 INNLEDNING	4		
1.1 Bakgrunn	4		
1.2 Formålet med forvaltningsplanen	4		
1.3 Opplysninger om bygningen	5		
2 VERN	6		
2.1 Formelt grunnlag for fredning	6		
2.2 Omfanget av fredningen	6		
2.3 Formålet med fredningen	6		
2.4 Begrunnelse for fredningen	6		
2.5 Fredningsbestemmelser	7		
3 GENERELT OM VERN OG SAKSBEHANDLING	8		
3.1 Kulturminnemyndighet og forvaltningsansvar	8		
3.2 Hva er en fredning?	8		
3.3 Saksbehandlingsregler	9		
4 LOVVERK	10		
4.1 Generelt	10		
4.2 Plan- og bygningsloven (pbl) og øvrig regelverk	10		
4.3 Unntak fra teknisk forskrift	11		
4.4 Plansaker	11		
4.5 Sanksjoner	11		
5 VEDLIKEHOLD OG SØKNADSPLIKT	12		
5.1 Grunnholdninger til vern	12		
5.2 Hva regnes som vanlig vedlikehold?	12		
5.3 Hva er et søknadspliktig tiltak?	13		
6 KATALOG	14		
6.1 Eksteriør	15		
6.2 Interiør	25		
1. etasje	27		
2. etasje	79		
		Loft	96
		Kjeller	99
7 HISTORIKK	108		
7.1 Bakgrunn	108		
7.2 Universitetet tar over	111		
7.3 Oversikt over endringer	113		
8 BYGNINGSBESKRIVELSE OG VERNEVERDIER	120		
8.1 Materialbruk og eksteriør	121		
8.2 Planløsning og interiør	121		
8.3 Beliggenhet og utemiljø	123		
8.4 Verneverdier	123		
9 TILSTAND, TILTAK OG PLANER	124		
9.1 Teknisk tilstand	124		
9.2 Brannvern og sikring	124		
9.3 Universell utforming	124		
9.4 Små tiltak som skilting og belysning	124		
10 VEDLIKEHOLDSRÅD	126		
10.1 Yttervegger av utmurt bindingsverk	126		
10.2 Yttervegger av panel	128		
10.3 Grunnmur av naturstein	130		
10.4 Taktekking med teglstein	132		
10.5 Takrenner og nedløp	134		
10.6 Vinduer av tre	136		
10.7 Dører av tre	138		
10.8 Rekkverk og bygningsdetaljer av smijern og støpejern	140		
10.9 Innvendige overflater av puss	142		
10.10 Himling med stukk og gipsutsmykning	144		
10.11 Tapet	146		
KILDEHENVISNINGER	148		

1 Innledning

Kulturminner er ressurser som skal brukes. En fredning betyr derfor ikke at det legges lokk på all fremtidig utvikling og tilpasning. De fredete og bevaringsverdige bygningene på Universitetet i Oslo må kunne utvikles slik at de tilfredsstillir dagens tekniske, funksjonelle og komfortmessige krav. Hvordan disse kravene kan imøtekommes i praksis, vil være en prosess som må skje i nær dialog med vernemyndighetene i den enkelte sak. Målet er å finne gode løsninger der både hensynet til brukerne på universitetet og bygningenes kulturminneverdier blir ivaretatt. Forvaltningsplanen er et viktig verktøy i denne prosessen.

1.1 | BAKGRUNN

Prosjektet Statens kulturhistoriske eiendommer (SKE) ble opprettet i 2003. Det ble laget landsverneplaner for de ulike sektorene, blant annet for Kunnskapsdepartementet. Fredningen av statlige eiendommer skjer ved én felles forskrift, der kapittel 1 inneholder generelle bestemmelser. De kulturminnene som senere fredes, legges til forskriften ved sektorvise kapitler. Ifølge fredningsforskriften kapittel 1 § 1-5 skal det lages forvaltningsplaner for alle fredete bygninger.

1.2 | FORMÅLET MED FORVALTNINGSPLANEN

Formålet med planene er at forvaltningen skal sikre at de kulturhistoriske verdiene som knytter seg til den enkelte bygning, blir ivaretatt. Planene skal være langsiktige og premissgivende for forvaltningen med sikte på å ivareta kulturminneverdiene og sikre videre bruk.

Forvaltningsplanen for Tøyen hovedgård inneholder detaljert registrering og dokumentasjon. Planen gir en avklaring om hvilke tiltak som er søknadspliktige iht. kulturminneloven, og gir retningslinjer for nødvendig kontakt med rett kulturminnemyndighet. Planen skal være et nyttig verktøy i den daglige driften, der man kan finne svar på hvordan vedlikehold skal utføres. Forvaltningsplanen skal også være et hjelpemiddel i den langsiktige planleggingen.

Planen beskriver retningslinjer for forvaltning av bygningen og verneverdier og forhold som må ivaretas ved vedlikehold, rehabilitering og endring.

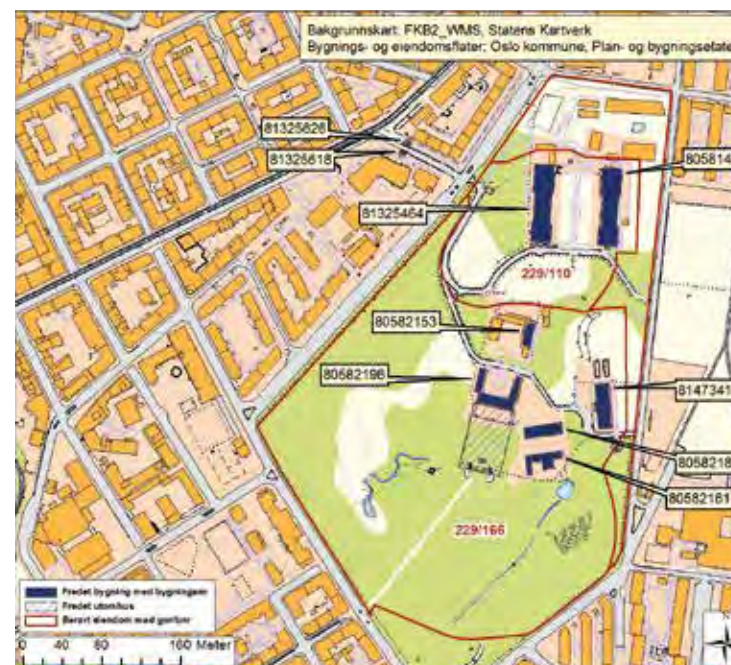
Forvaltningsplanen er ikke et juridisk bindende dokument, men målet er at den skal gi grunnlag for en smidig og forutsigbar saksbehandling. Planen fritar ikke for søknadsplikt etter kulturminneloven eller plan- og bygningsloven, men den gir føringer for hvilke verdier som skal sikres, og angir tålegrenser for endring.

Forvaltningsplanen er en oppfølging av

- Landsverneplan for Kunnskapsdepartementet fra 21.6.2011
- Bestemmelser gitt i kgl. res. «Overordna føresegner om forvaltning av statlege kulturhistoriske eiendommer» av 01.09.2006
- Forskrift om fredning av statens kulturhistoriske eiendommer av 9.11.2011, kapittel 1, med hjemmel i lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner (kulturminneloven) § 22a
- Endringsforskrift av 18.6.2014, jf. Forskrift om fredning av statens kulturhistoriske eiendommer av 9.11.2011, kapittel 9 «Fredete eiendommer i Kunnskapsdepartementets landsverneplan»

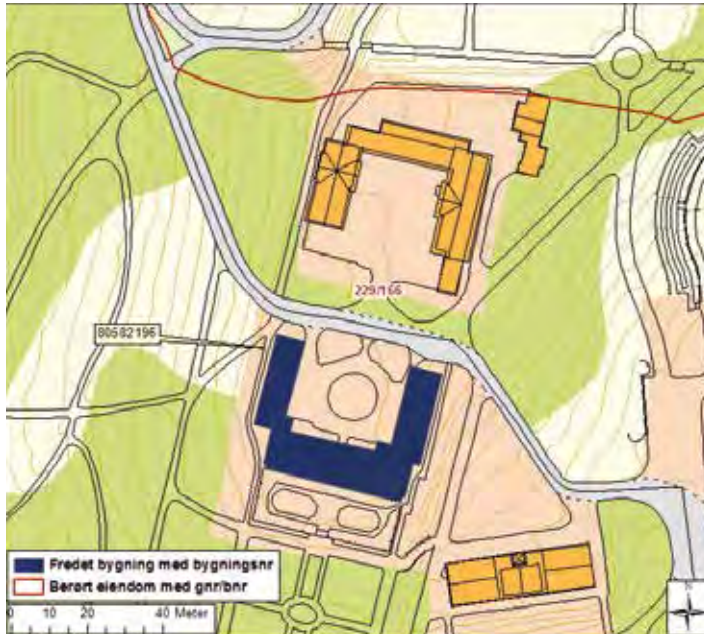
1.3 | OPPLYSNINGER OM BYGNINGEN

Anleggets navn	Universitetet i Oslo
Bygningens navn	TØ01 Tøyen hovedgård
GAB-nummer	80582196
Kommune	Oslo
Eier	Staten
Forvalter/bruker	Universitetet i Oslo
Nåværende bruk	Kontor, kafé, møter og representasjon
Byggeår	1750-1760
Byggherre	Magistratpresident Christian Stockfleth
Arkitekt	Ukjent
Vernestatus	Fredet
Verneomfang	Eksteriør og interiør
Reguleringsstatus	Tomt for offentlige bygg, S-2255 – 28.07.1977

Fredningskartet for Botanisk hage, Tøyen. Bygninger i mørk blå farge er fredet.

2 Vern

Fredningskartet for Tøyen hovedgård med mørk blåfarge.

2.1 | FORMELT GRUNNLAG FOR FREDNING

Tøyen hovedgård er fredet i medhold av kulturminneloven § 22a. Fredningen er vedtatt ved endringsforskrift av 18.6.2014, kapittel 9 «Fredete eiendommer i Kunnskapsdepartementets landsverneplan», jf. Forskrift om fredning av statens kulturhistoriske eiendommer, kapittel 1 av 9.11.2011.

2.2 | OMFANGET AV FREDNINGEN

Sitert fra fredningsforskriften:

«Fredningen omfatter bygningens eksteriør og interiør og inkluderer hovedelementer som konstruksjon, fasadekomposisjon, planløsning, materialbruk, overflatebehandling og bygningsdeler som vinduer, dører, gerikter, listverk, ildsteder, pipeløp over tak, og detaljer som skilt og dekor m.v. Fast inventar som skap, ovner m.v. er fredet som del av interiøret.»

2.3 | FORMÅLET MED FREDNINGEN

Sitert fra fredningsforskriften:

«Formålet med fredningen av Tøyen hovedgård er å ivareta Oslos eldste kjente, bevarte tømmerbygning som står der den ble bygd. Formålet med fredningen er videre å sikre hovedstrukturen i det arkitektoniske uttrykket og detaljeringen så som fasadeløsning, opprinnelige og eldre deler som dører og vinduer, samt materialbruk og overflater.

Formål med fredning av interiør er å opprettholde opprinnelig rominndeling med opprinnelige og eldre bygningsdeler, overflater og materialbruk, belysning, armaturer og detaljer, samt opprinnelig, fast inventar.»

2.4 | BEGRUNNELSE FOR FREDNINGEN

Sitert fra fredningsforskriften:

«Deler av det nåværende våningshuset kan antakelig føres tilbake til 1679-1680 (NIKU, 24/2006). Bygningen er en laftet trebygning med deler i utmurt bindingsverk. Bygningen fikk sitt nåværende utseende i perioden 1776-1790 med mansardtak, endret planløsning og trapp. Fasadene ble slemmet. På 1790-tallet ble bygningen panelt og malt.

Rundt 1880 ble de smårutete vinduene skiftet til krysspostvinduer. Riksantikvaren har varslet om igangsetting av fredningssak for Tøyen hovedgård 15.4.2005.»

2.5 | FREDNINGSBESTEMMELSER

Sitert fra fredningsforskriften:

«Byggverk og anlegg som er fredet etter forskriften, skal forvaltes på en slik måte at de kulturhistoriske og arkitektoniske verdier de representerer, blir ivaretatt.

Det er ikke tillatt å foreta inngrep i fredete byggverk og anlegg så langt de er fredet. Med inngrep menes

a) å rive, skade, bygge om eller flytte

b) å skifte ut bygningselementer eller materialer, forandre overflater eller foreta andre endringer som går lenger enn vanlig vedlikehold

c) å skade eller permanent fjerne løst inventar som inngår i fredningen.

Med vanlig vedlikehold menes å ta vare på og reparere de eksisterende bygningselementer og detaljer som for eksempel dører, vinduer, listverk, gerikter og overflatebehandlingen. Vanlig vedlikehold skal skje i samsvar med opprinnelig eller eksisterende teknikk, utførelse og materialbruk og på en måte som ikke reduserer arkitektoniske og kulturhistoriske verdier.

Annet ledd er ikke til hinder for ordinær skjøtsel i hage- og parkanlegg og annet grøntanlegg.»

3 Generelt om vern og saksbehandling

3.1 | KULTURMINNEMYNDIGHET OG FORVALTNINGSANSVAR

Riksantikvaren er kulturminnemyndighet for bygninger, anlegg og utomhusområder i statlig eie som er fredet etter kulturminneloven eller angitt i verneklasse 1 i landsverneplanene.

Eiendomsavdelingen ved Universitetet i Oslo er ansvarlig for forvaltning, drift, vedlikehold og utvikling av alle universitetets bygninger, tekniske anlegg og utearealer.

3.2 | HVA ER EN FREDNING?

Fredning er det sterkeste juridiske virkemiddelet i kulturminnernet og brukes for å sikre langsiktig vern av kulturminner av nasjonal verdi. Fredningen kan omfatte både eksteriør, interiør og utomhusanlegg. Vedtak om fredning skjer i medhold av kulturminneloven og innebærer at det er forbudt å gjennomføre tiltak ut over vanlig vedlikehold uten tillatelse fra kulturminnemyndigheten. Kulturminnemyndigheten kan i særlige tilfeller gi dispensasjon fra fredningsbestemmelsene for tiltak som ikke medfører vesentlige inngrep (jf. kulturminneloven §§ 15a og 19 tredje ledd). Søknad om dispensasjon for tiltak i fredete bygninger og anlegg i statlig eie behandles av Riksantikvaren.

Forvaltningsplanen inneholder en oversikt over og en konkret beskrivelse av hvordan fredningen av hver enkelt eiendom og bygning/utomhusområde skal følges opp og forvaltes gjennom daglig bruk og vedlikehold.

3.3 | SAKSBEHANDLINGSREGLER

3.3.1 Organisering og ansvar

Ved tiltak ut over vanlig vedlikehold skal Eiendomsavdelingen ved Plan- og utredningsseksjonen kontaktes for dialog og avklaring med kulturminnemyndighetene.

3.3.2 Saksgang

Bygningsmessige tiltak som går ut over vanlig vedlikehold, skal godkjennes av antikvariske myndigheter (Riksantikvaren og Byantikvaren i Oslo). Eiendomsavdelingen har jevnlig samarbeidsmøter med Riksantikvaren og Byantikvaren for å få behandlet mindre ombyggingssaker, vedlikehold og endringer på en enkel og effektiv måte.

3.3.3 Dispensasjonssøknad

Søknad om tillatelse til tiltak på en fredet bygning eller utomhusområde må være godt dokumentert. For at Riksantikvaren og Byantikvaren skal kunne foreta en god og forsvarlig vurdering av tiltaket, må saken være tilstrekkelig opplyst. Det må klart framgå hvilke inngrep og tilføyelser som ønskes gjennomført. Omfanget av dokumentasjon som skal følge søknaden, vil variere fra sak til sak, men god dokumentasjon vil ofte sikre raskere saksbehandling.

Søknaden bør inneholde:

- Søkers navn, adresse, telefonnummer og ev. kontaktperson
- Kart med avmerking av kulturminnet, bygningens navn/adresse
- Beskrivelse av nåværende situasjon med fotografier
- Beskrivelse av tiltaket, utforming, materialbruk etc.
- Relevante tegninger/skisser (få fram hva som fjernes og tilføyes)
- Relevante detaljtegninger
- Begrunnelse for tiltaket
- Eventuelle historiske tegninger og bilder der dette er relevant (for eksempel ved tilbakeføring)
- Henvvisning til eventuelle styringsdokumenter, vedtak, møter e.l. der tiltaket er omtalt

4 Lovverk

4.1 | GENERELT

Kulturminneloven og plan- og bygningsloven er to selvstendige lover som forvaltes av ulike instanser. Hvis et tiltak utløser søknadsplikt etter begge lovverkene, skal det foreligge to tillatelser før tiltaket igangsettes.

Kulturminneloven forvaltes av Riksantikvaren. (For kommunale og private eiendommer og enkelte statlige eiendommer er forvaltningsmyndigheten delegert til fylkeskommunene/Byantikvaren i Oslo.) Riksantikvarens vedtak kan påklages til Klima- og miljødepartementet. Plan- og bygningsloven forvaltes av kommunen. Arbeider som omfattes av plan- og bygningsloven, skal på vanlig måte saksbehandles av kommunen. Vedtak i byggesaker kan påklages til Fylkesmannen.

Kulturminneloven har strengere regler for søknadsplikt enn plan- og bygningsloven. For eksempel vil et større istandsettingsarbeid eller endring av innvendige overflater kun være søknadspliktig etter kulturminneloven. Endring av fasade eller oppføring av tilbygg vil kreve tillatelse etter begge lovverk.

Kulturminneloven er en særlov som går foran plan- og bygningsloven. Det kan derfor ikke gis igangsettingstillatelse etter plan- og bygningsloven uten at tillatelse etter kulturminneloven foreligger, jf. plan- og bygningsloven § 21-5, samordningsplikten. Normalt bør det foreligge tillatelse etter kulturminneloven før kommunen gjennomfører sin saksbehandling.

4.2 | PLAN- OG BYGNINGSLOVEN (PBL) OG ØVRIG REGELVERK

I utgangspunktet gjelder pbl med tilhørende forskrifter også for eksisterende, inkludert vernede og fredete byggverk. Slike bygninger er ofte bygd etter tidligere regelverk eller før det fantes offentlige regler. Konstruksjon og utforming kan derfor være i strid

med dagens regelverk. Pbl åpner her for unntak for å kunne bruke eksisterende bygninger, selv om gjeldende krav ikke kan oppfylles. Som hovedregel må likevel alle krav som har med personsikkerhet, særlig brannsikkerhet, oppfylles. Det er imidlertid mulig med fravik, såfremt alternative løsninger enn preaksepterte, gir tilsvarende sikkerhetsnivå.

I pbl 31-2 Tiltak på eksisterende bygninger, heter det i 4. avsnitt bl.a.: Kommunen kan gi tillatelse til bruksendring og nødvendig ombygging og rehabilitering av eksisterende byggverk også når det ikke er mulig å tilpasse byggverket til tekniske krav uten uforholdsmessige kostnader, dersom bruksendringen eller ombyggingen er forsvarlig og nødvendig for å sikre hensiktsmessig bruk. Kommunen kan stille vilkår for tillatelsen.

Det er også viktig å huske på at det i utgangspunktet kun er det søknadspliktige tiltaket som omfattes av gjeldende regelverk. Øvrige, uendrete deler av byggverket trenger ikke å endres. For eldre bygninger, dvs. bygninger bygd før 1985, gjelder Forskrift om brannforebygging (FOR), som sier at bygninger skal oppgraderes til dagens forskrifter innenfor en teknisk og økonomisk forsvarlig ramme. Dette gjelder også selv om det ikke skal gjøres noen endringer. FOR er en forskrift til brann- og eksplosjonsvernloven, hvor brannvesenet har tilsynsmyndighet.

Øvrige myndigheter, som Arbeidstilsynet og Mattilsynet, stiller krav knyttet til bruken, og hvor det i hovedsak ikke gis unntak fra det aktuelle regelverket. Det er imidlertid mulighet for å dokumentere oppfylning av ytelseskrav på annen måte enn «standard» løsninger. Et eksempel er dokumentasjon av innemiljø ved annen løsning enn mekanisk ventilasjonsanlegg.

Før endringer som kan tenkes å være søknadspliktige etter pbl og andre lovverk, skal gjøres, vil det være viktig å avklare premissene mht. konsekvenser for bygningen og dens verneverdier. I noen til-

feller vil en tenkt, ny bruk ikke være forenlig med vernehensyn, og da må det søkes alternativ bruk i større grad på «bygningens premisser.»

4.3 | UNNTAK FRA TEKNISK FORSKRIFT

I 2010 kom en ny teknisk forskrift til plan- og bygningsloven, TEK-10, som blant annet stiller skjerpete krav til energibruk, brannsikring og universell utforming.

Det kan gjøres unntak fra energikrav for bygninger med definert bevaringsverdi. Ifølge TEK-10 § 14-1 heter det: «For tiltak der oppfyllelse av krav i dette kapittel ikke er forenlig med bevaring av kulturminner og antikvariske verdier, gjelder kravene så langt de passer.» Unntak innebærer at bestemmelsene i TEK-10 ikke gjøres gjeldende; det skal dermed ikke søkes dispensasjon.

Kravene til universell utforming er nedfelt i plan- og bygningslovens formålsparagraf og i diskriminerings- og tilgjengelighetsloven. Disse kravene er strenge, men også her kan det gjøres unntak for fredete og bevaringsverdige bygninger. Målet er å øke tilgjengeligheten og å finne tilpassete løsninger som er forenlige med kulturminneverdiene. Målet om økt tilgjengelighet er også nedfelt i kgl. res. av 01.09.2006, «Forvaltning av statens kulturhistoriske egedommar».

4.4 | PLANSAKER

Kommunen skal ta hensyn til kulturminner i sitt planarbeid. Dette innebærer normalt at bygninger og uteområder som omfattes av fredning etter kulturminneloven eller er definert som bevaringsverdige i verneklasse 2, skal reguleres til hensynssone med bevaringsformål. Fylkeskommunene/Byantikvaren i Oslo skal avgi uttalelse i plansaker. Ved behov henter disse inn Riksantikvarens uttalelse, slik at kulturminnemyndighetene avgir en samlet uttalelse.

4.5 | SANKSJONER

Det er viktig at staten forvalter sine kulturminner på en forbilledlig måte. Som eier av fredete bygninger har staten et særskilt ansvar. Brudd på kulturminneloven kan møtes med krav fra Riksantikvaren om utbedring eller tilbakeføring av ulovlig utførte arbeider, jf. § 16. Eier kan også pålegges å gjennomføre tiltak for å hindre forfall, jf. § 17.

5 Vedlikehold og søknadsplikt

5.1 | GRUNNHOLDNINGER TIL VERN

Hovedprinsippet for vedlikehold av fredete og bevaringsverdige bygninger er å bevare de opprinnelige og/eller gamle bygningsdelene, som kledning, vinduer, dører, listverk og overflatebehandling, så langt det er mulig. Vedlikeholdet skal, om mulig, skje på samme måte som da huset ble bygd, med opprinnelig teknikk, utførelse og materialbruk. Ifølge kulturminneloven § 17 har eier vedlikeholdsplikt for fredete eiendommer og plikt til å forhindre at fredete bygninger forfaller.

Rådene for vedlikehold og istandsetting er basert på grunnprinsipper innen bygningsvernet:

De viktigste er:

- Mest mulig av bygningens ulike deler skal bevares.
- Det er bedre å vedlikeholde og reparere enn å skifte ut.
- Ved vedlikehold og eventuell utskifting skal det brukes materialer som tilsvarer opprinnelig materialbruk.
- Skjulte deler av bygningen (konstruksjoner) er like viktige å ta vare på som synlige (overflater). Det er et mål å bevare helheten på best mulig måte, ikke bare det visuelle uttrykket.
- Hvis man må endre, er det bedre å føye noe til enn å fjerne originale eller gamle deler.
- Det beste bygningshistoriske «arkivet» er bygningen selv.
- Endringer skal om mulig være reversible. Når behovene endrer seg, kan de nye elementene fjernes og bygningen vil framstå slik den var før endringen.

5.2 | HVA REGNES SOM VANLIG VEDLIKEHOLD?

Ifølge fredningen må man søke om godkjenning for alle tiltak som går ut over vanlig vedlikehold. Hva som menes med vanlig vedlikehold, defineres strengere for fredete bygninger enn for den øvrige bygningsmassen. Dette er nærmere spesifisert under forvaltningsplanens eksteriør- og interiøroppslag. Generelt er vedlikehold definert som fornyelse av overflater med samme type materialbruk og farger som eksisterende, mens endring eller større utskifting går ut over vanlig vedlikehold.

Eksempler på vanlig vedlikehold:

- Maling/overflatebehandling med samme type maling/olje og farge som eksisterende
- Små reparasjoner av murverket med samme type betong, tegl og mørtel
- Små reparasjoner av takteking med samme materialbruk som eksisterende
- Utskifting av skadete deler av renner og nedløp med tilsvarende.

5.3 | HVA ER ET SØKNADSPLIKTIG TILTAK?

Utskifting av bygningselementer og materialer og alt arbeid ut over vanlig vedlikehold på bygningens eksteriør eller de deler av interiørene som omfattes av vern, er søknadspliktige tiltak.

Listen nedenfor viser eksempler på hva som forstås som søknadspliktige tiltak etter kulturminneloven:

- inngrep i konstruksjon eller overflate som følge av f.eks. etablering av nye rømningsveier, tilpasning til universell utforming, trekking av nye kabler, rør og lignende
- oppsetting eller riving av lettvegger
- utskifting eller endring av vinduer og dører med karmer og listverk
- endring av overflatebehandling som f.eks. maling av umalte/oljede tredetaljer, fjerning av eldre malingslag i vernete interiører, overmaling av dekor/endring av opprinnelig fargesetting og lignende
- utskifting av opprinnelige detaljer i vernete interiører som fastmonterte lamper, radiatorer, garderobestativ, tavler/oppslagstavler, servanter og lignende
- utskifting eller endring av kledning, taktekking og/eller fargesetting
- utskifting av himlingsplater/kledning i vernete interiører
- utskifting av heller og belegg mv.
- større endringer/utskiftinger av ikke-verneverdige elementer

NB! Listen er ikke uttømmende med hensyn til hva som er søknadspliktig. Søk derfor råd dersom det oppstår tvil om hvor grensen går mellom vedlikeholdstiltak og søknadspliktige tiltak.

Eksempler på vedlikehold/søknadsplikt

Vinduer og detaljer som geriker, hengsler og hjørner kan vedlikeholdes med tilsvarende maling som eksisterende.

Dører og annet treverk kan vedlikeholdes med tilsvarende maling i samme farge, glansgrad og teknikk som eksisterende. Endring av farge og malingsstype er søknadspliktig.

Mindre utskiftinger av ødelagte renner, nedløp og takstein med tilsvarende som eksisterende kan gjøres uten søknad. Større omlegging eller utskifting er søknadspliktig.

Detaljer av støpejern kan rustbehandles før påføring av tilsvarende linoljemaling som eksisterende.

6 Katalog

Eksteriør

VERNEHENSYN

Tøyen hovedgård er Oslos eldste kjente tømmerbygning som fortsatt står der den ble oppført. Bygningen har en høy verdi sett i sammenheng med Oslos historie, men også som selvstendig objekt. De tre fløyene som danner hovedbygningen, har alle en høy grad av autentisitet.

Det er viktig å bevare bygningens hovedform og fasadekomposisjon og eldre elementer som panel, natursteinsmurer, vinduer av tre og jern og dører med originale detaljer, samt trapper og piper.

6 Katalog - eksteriør

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	TILTAK/VEDLIKEHOLD
Grunn og fundament	<p>Terrengforhold: Fjell med stort innslag av alunskifer.</p> <p>Grunnmur: Gråsteinsmur, utvendig pusset og malt med kalkmaling. Mur mot nord på hovedfløy er umalt og upusset.</p> <p>Kjellervegger: Hvelvet kjeller under hovedfløyens østre del: Tegl som er pusset. Yngre kjeller under vestfløyens søndre del: Innvendig påmurt teglvange med puss. Nyere kjellere under hoved- og vestfløy: Innvendig utstøpt betong uten overflatebehandling. Area langs alle tre vegger mot gårdstunet av betong og med rister av stål.</p>	<p>Grunnmuren vedlikeholdes med tilsvarende kalkmaling som eksisterende.</p> <p>Area vedlikeholdes med sement tilsvarende eksisterende. Renses for løv o.l. jevnlig for å hindre fuktighet.</p>
Vegger	<p>Yttervegger: Hovedkonstruksjon av laftet rundtømmer. Hovedfløyen utvendig panelt med vekselpanel m/staff som er malt med linoljemaling. Sidefløyene utvendig rabbitpusset og malt med to-komponent silikatmaling. Vestfløyens nordre gavltrekant er i utmurt bindingsverk, malt. Vestfløyens søndre gavltrekant i utmurt bindingsverk er utvendig panelt og malt. Utstikkende veggparti på østfløyens vegg mot tunet i utmurt bindingsverk, malt. Kledning og treverk i utmurt bindingsverk er malt med nyere linoljemaling. Sinkbeslag på vannbrett malt med to-komponent metallgrunning og linoljemaling.</p> <p>Etasjeskiller: Trebjelkelag med stubbloft, leire og bordgulv. Opprinnelige gulv er tildekket med sekundærgulv eller fornyet. På loftet er deler av opprinnelig gulv synlig.</p>	<p>Panelet vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende. Pussete og malte overflater vedlikeholdes med puss med tilsvarende egenskaper som eksisterende og males med to-komponent silikatmaling i tilsvarende farge som eksisterende. Sinkbeslag på vannbrett vedlikeholdes med to-komponent metallgrunning og linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.</p>

<p>Vinduer</p>	<p>Vinduer forekommer i tre hovedvarianter, og alle er malt med linoljemaling:</p> <p>Barokkvinduet: Smårutet vindu med enkelt glass, innsatt med kitt. Hovedtypen er torams, utslående, hver ramme med 8 ruter. Vinduene står i østfløyen og deler av vestfløyen.</p> <p>Krysspostvinduet: Firerams utslående vindu med enkelt glass, innsatt med kitt. Vinduene står i hovedfløyen og vestfløyen. I hovedfløyen har de erstattet et tidligere barokkvindu med 10 ruter i hver ramme, og i vestfløyen et barokkvindu med 8 ruter i hver ramme.</p> <p>Arkvinduet: Torams utslående vindu med enkelt glass, innsatt med kitt. Vinduene står i hovedfløyens annenetasje. De har erstattet det tidligere barokkvinduet med 8 ruter i hver ramme. I mansardtaket finnes en rekke takvinduer av sort støpejern med 9 ruter, enkelt glass. Ellers på bygningen er det småvinduer av varierende størrelse og utforming i kjeller og sidefløyene.</p>	<p>Vinduene har ulik alder, og de har alle en høy verneverdi og skal beholdes uendret. Vedlikeholdes med linoljemaling i S 7010-Y10R (karm og rammer) og S 6010-Y10R (gerikter, vannbrett og vannbrettbeslag). Løst kitt fjernes før nytt linoljekitt påføres.</p>
<p>Dører</p>	<p>Hovedinngangsdøren er en tofløyet fyllingsdør av senbarokk type. Utvendig ombygd til rokokko/louis-seize. Døren ut fra hagestuen er en tofløyet fyllingsdør av senbarokk type. Begge dørbladene har felt av enkelt glass innsatt med kitt. Glassfeltet er oppdelt i 10 ruter, nederst er det brystning med enkel fylling. Mot tunet er det flere enfløyete dører, utvendig kledd med barokkpanel i fiskebeinsmønster. Dørblad av varierende konstruksjon og alder.</p> <p>I hovedfløyen mot tunet er det to tofløyete dører med store glassfelt i dørbladene og med et fast overfelt med sprossedelt glass. Varierende konstruksjon og alder.</p>	<p>Dørene har ulik alder, men alle de eldre dørene har høy verneverdi og skal beholdes uendret. Dørene vedlikeholdes med linoljemaling i S 7010-Y10R, geriktene i S 6010-Y10R.</p>

6 Katalog - eksteriør

Tak, renner og nedløp	<p>Åstak av strørbord på sperrebind med hanebjelke. Taktro av over- og underligger. På taktro nyere lag av trefiberplate og underlagspapp.</p> <p>Hovedfløyens annetasje er utformet med mansardtak ved langveggene, taket i etasjen over er et valmet tak. Sidefløyene har saltak. Alle takflatene er tekket med enkelkrum vingetakstein av tegl. Plastbelagte stålrenner og -nedløp, brun farge. To piper på hovedfløy og østfløy, tre piper på vestfløy. Oppmurt av halvsteins teglvanger, utvendig rappet.</p>	<p>Ødelagte enkeltstein kan skiftes ut med tilsvarende de eksisterende ved behov. Større utskifting eller omlegging av taket er søknadspliktig. Renner og nedløp er nyere og har lav verneverdi. Ødelagte enkeltdeler kan skiftes ut med tilsvarende de eksisterende ved behov, større utskiftinger er søknadspliktige. Se til at takrenner renses for løv o.l. Piper holdes ved like med puss og maling med tilsvarende egenskaper og farge som eksisterende.</p>
Trapper, balkonger etc.	<p>Trapp ut fra hagestuen mot syd av gjellebekkmarmor (fra Lier). Trinnene er belagt med nye skiferheller, to av trinnene har en buet profil. Blanding av stein og sement. Smijernsrekkverk med volutter, megler har en kuppel av kobber. På hver vange er det en inskripsjon. "AW 1781" mot vest og "WW" mot øst. Mot tunet er det trinn av granitt, trinn av betong og ramper av betong til de ulike inngangene.</p>	<p>Rekkverk av smijern er antatt originalt til trappen og har høy verneverdi. Hvis overflatebehandlingen er skadet, skaller av og jern blottlegges, er det fare for rust. Flekkvise rustangrep fjernes med hard nylonbørste eller stålborste. Påfør en rustbehandlende maling, helst jernmønje, avslutt med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende. Trinn av granitt kan rengjøres/renses ved behov, de skal ikke saltes om vinteren. Trinn/rampe av betong har lav verneverdi, vedlikeholdes med sement med tilsvarende egenskaper som eksisterende.</p>
Belysning	<p>Det er to typer belysning på fasaden, begge er nyere. Mot hagen og tunet er det veggglamper med svanehals og glasskuppel. Lampett med glasskuppel over hovedinngang mot nord.</p>	<p>Belysningen er nyere og har lav verneverdi. Den elektroniske innmaten kan skiftes ut ved behov. Utskifting eller montering av ytterligere belysning er søknadspliktig.</p>

1

2

1. Østfloyens fasade mot vest.

2. Barokkdør med fiskebeinsmønster på utsiden.

6 Katalog - eksteriør - foto

1

2

Bilder på side 20:

1. Trappen ned fra hagestuen.

2. Hovedfløyens fasade mot syd.

3. Tunet sett mot øst.

4. Vestfløyens vestfasade.

Denne siden:

1. Hovedfløyens vestfasade.

2. Østfløyens østfasade.

Arkvindu i hovedfløyens 2. etasje. Takvindu av jern ved siden av.

Østfløyens fasade mot tunet/vest.

Østfløyens fasade mot nord.

Hovedfløyens fasade mot tunet. Tofløyet hovedinngang midt på fasaden.

Hovedinngangen til hovedfløyen.

Barokkvindu i østfløyen mot syd. Originale hengsler trolig bevart.

Glassdør på hovedfløyens nordfasade mot tunet.

Krysspøstvindu i hovedfløyen mot syd.

Vestfløyens fasade mot tunet.

Kjellervindu av tre mot vest.

Støpejernsvindu i mansardtaket.

Inngangsdøren til hovedfløyen i fasaden mot nord.

Barokkvindu i gavlveggen på vestfløyen mot nord.

På vangen på trappen til hagestuen mot syd.

6 Katalog - interiør

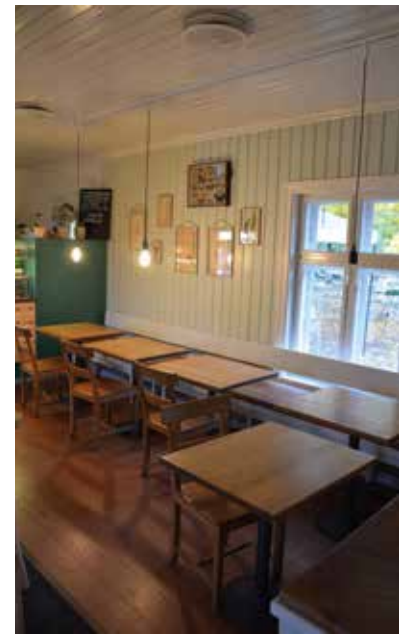

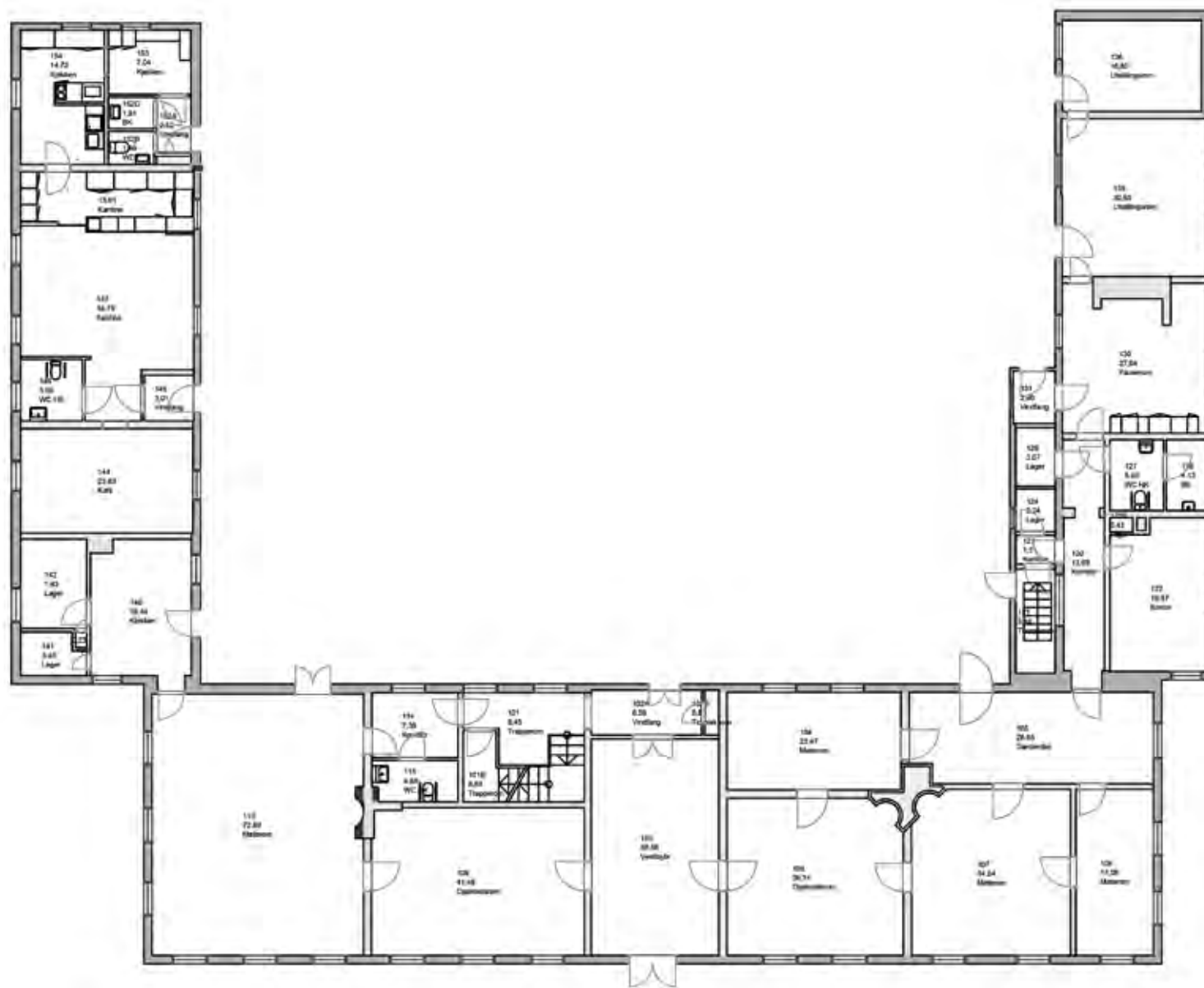
Interiør

VERNEHENSYN

Siden oppføringen av hovedbygningen og de to sidefløyene har interiøret gjennomgått flere endringer og restaureringer. Den seneste var i 2005–2007, da det ble gjennomført en fullstendig istandsetting og restaurering av interiøret. Alle fargekoder og malings typer er hentet fra romskjema fra 2007. Alle NCS-koder er standardiserte (second edition) hvis ikke annet er oppgitt. Eksisterende fargekode og malings type må undersøkes før overmaling ved vedlikehold.

I interiøret er det en rekke eldre, bevarte elementer, som dører, belistning, utsmykninger i gips, panel, trapper og tapet. Dette er elementer med svært høy verneverdi.

1. etasje

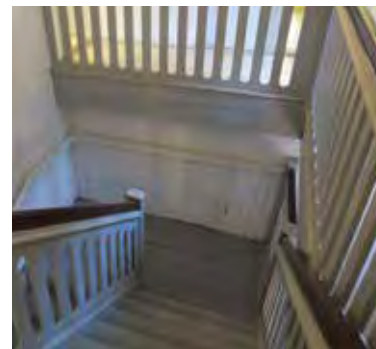
6 Katalog - interiør - 1. etasje

NAVN: Trapperom

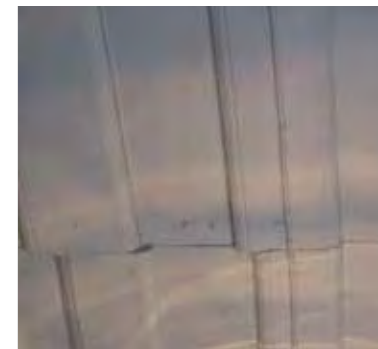
FUNKSJON: TRAPPEROM

OPPR. FUNKSJON: TRAPPEROM

ROM: 101 + 101B

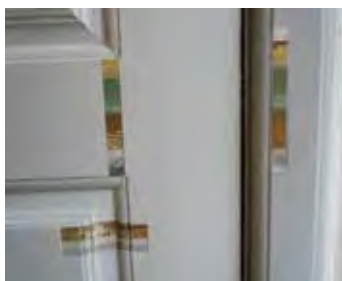
Trapperommet sett fra 2. etasje.

Himlingen er malt med linoljemaling.

Trinnene er av malt tre.

Fargeprøver på dørbildet og gerikt.

Døren har originale hengsler.

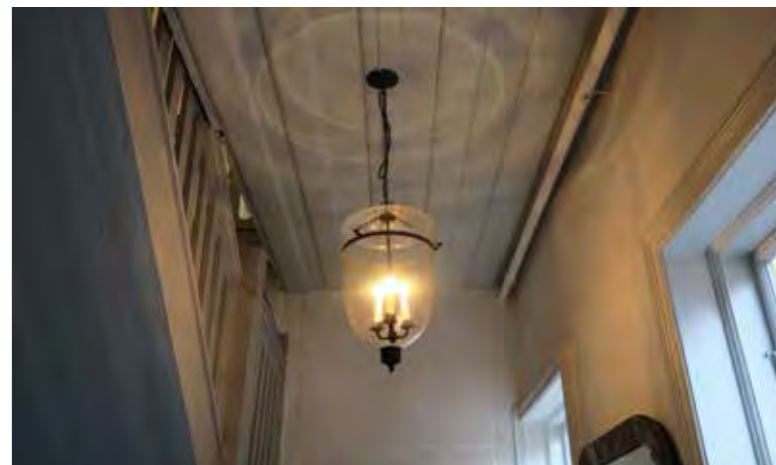
Den enkle fotlisten er trolig nyere.

Portal fra trapperommet mot vindfanget.

VERNEHENSYN

Trapperommet fremstår som godt tatt vare på og har trolig bevart romløsningen fra slutten av 1700-tallet. Trappeløpet, panel, dører og detaljer er trolig fra 1700–1800-tallet og har høy verneverdi. Det er viktig at de eldre elementene og detaljene bevares uendret, og at vedlikeholdet gjøres så skånsomt som mulig.

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	TILTAK/VEDLIKEHOLD
Himling	Himlingen er kledd med opprinnelig vekselpanel med staff, malt med linoljemaling (1502 B).	Vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Vegger	Veggene består av utmurt bindingsverk som er rappet og malt med limfarge, og rabbitz puss som er malt med limfarge (begge 0300 N). Vegg mot trapp og kjeller er kledd med glatt empirepanel, malt med linoljemaling (2500 N). Detaljer på portalen mot vindfanget er malt med limfarge (1502 B).	Veggene vedlikeholdes med puss og maling med tilsvarende egenskaper og farger som eksisterende.
Dører	Dør mot rom 114: Barokk. Fyllingsdør med tre speil, originale hengsler og gerikter. Dør mot kjeller: Barokk. Fyllingsdør med tre speil, ett som felt med trådglass, originale hengsler. Begge dører og geriktene er malt med linoljemaling (1502 B og 2502 B).	Dørene og de originale detaljene har høy verneverdi. Vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Gulv	Nyere gulv av malte trebord, nyere fotlist av malt tre. Gulvet er malt med Oxan eller tilsv. Fotlist er malt med tilsvarende eller linoljemaling (4502 Y).	Gulvet vedlikeholdes med Oxan gulvmaling eller tilsvarende i samme farge som eksisterende. Fotlist vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Fast inventar	Trappeløpet er trolig fra begynnelsen av 1800-tallet. Trinn, megler og rekkverk er av tre (2500 N, 4005-B80G, 7010-R10B). Nyere håndløper av tre festet til veggen (0300 N). Inntrinn er malt som gulv, øvrige deler med linoljemaling. Nyere radiator.	Trappen vedlikeholdes med linoljemaling (ev. Oxan eller tilsv. på inntrinn) i tilsvarende farge som eksisterende. Radiatoren er nyere og har lav verneverdi. Utskifting eller endring som fører til inngrep i interiøret, gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.
Belysning	Nyere takampel av glass og messing, som kopi etter eldre utførelse.	Belysningen har lav verneverdi. Den elektriske innmaten kan skiftes ut ved behov. Utskifting eller montering av ytterligere belysning er søknadspliktig.

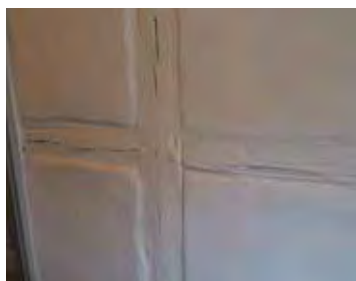

6 Katalog - interiør - 1. etasje

NAVN: **Vindfang**

FUNKSJON: VINDFANG

ROM: 102 A + B

Veggen er av utmurt bindingsverk.

Teknisk rom sett opp mot himlingen.

Bukkehornshengsler.

Tofløyet glassdør til hagestuen.

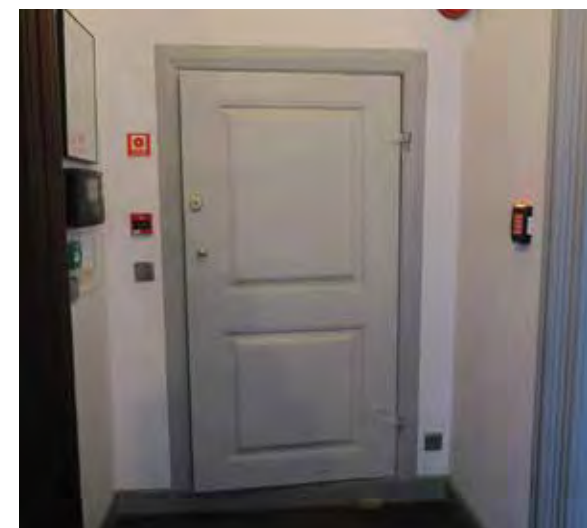
Tofløyet hoveddør med originale detaljer.

VERNEHENSYN

Rommet fremstår som godt bevart. Det har trolig bevart utformingen fra slutten av 1700-tallet. Veggene, dører med originale detaljer og himlingen har høy verneverdi. Det er viktig at de eldre elementene og detaljene bevares uendret, og at vedlikeholdet gjøres så skånsomt som mulig.

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	TILTAK/VEDLIKEHOLD
Himling	Opprinnelig vekselpanel med staff, malt med linoljemaling (1502 B).	Panelet vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Vegger	Vegger i utmurt bindingsverk mot syd, ellers er det malt rabitzpuss. Veggene er malt med limfarge (0300 N).	Veggene vedlikeholdes med puss og maling med tilsvarende egenskaper og farge som eksisterende.
Dører	Ytterdør er tofløyet senbarokk med originale, kraftige gerikter, hjørnejern og hengsler (7010-R10B). Tofløyet, senbarokk glassdør mot rom 103, isfrost på glasset, originale gerikter. Dør til teknisk rom 102 B er en barokk fyllingsdør med to speil, originale gerikter og bukkehornshengsler. Dørene og gerikter er malt med linoljemaling (1502 B og 2502 B).	Dørene, geriktene og de originale detaljene har høy verneverdi og beholdes uendret. Dørene vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Gulv	Gulvet er belagt med et nyere vegg-til-vegg-teppe. Eldre gulvbord kan være bevart under.	Teppet har lav verneverdi og kan skiftes ut ved behov. Tiltaket gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.
Fast inventar	Nyere radiator. Teknisk utstyr i rom 102B.	Radiatoren og det tekniske utstyret er nyere og har lav verneverdi. Utskifting eller endring som fører til inngrep i interiøret, gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.
Belysning	Nyere takampel av glass og messing, som kopi etter eldre utførelse.	Belysningen har lav verneverdi. Den elektriske innmaten kan skiftes ut ved behov. Utskifting eller montering av ytterligere belysning er søknadspliktig.

6 Katalog - interiør - 1. etasje

NAVN: Vestibyle

FUNKSJON: VESTIBYLE

OPPR. FUNKSJON: HAGESTUE

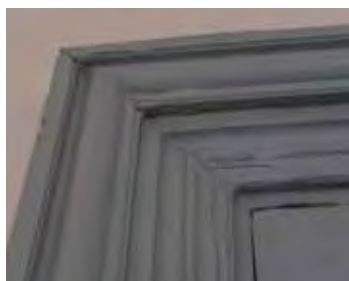
ROM: 103

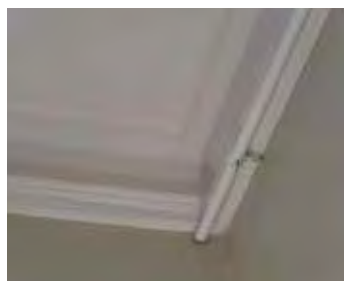
Nyere gipsrosett i himlingen.

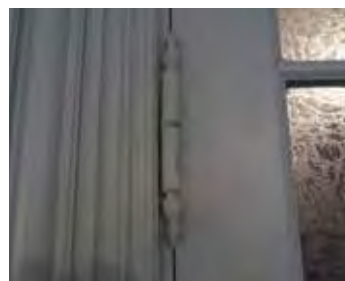
Detalj av kaminnisjen fra 1700-tallet.

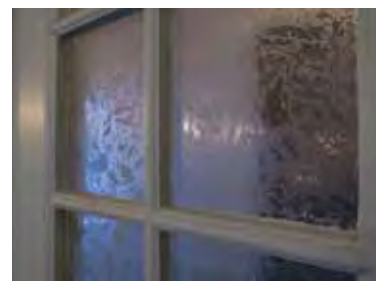
Dørene har originale gerikter fra 1700-tallet.

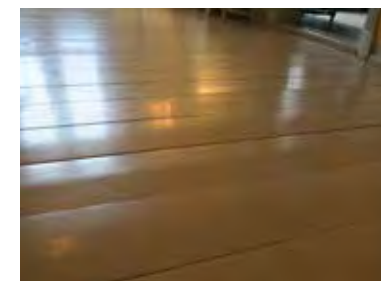
Langs himlingen er det en profilert taklist.

Barokhengsler til glassdøren.

Glasset i døren har isfrost.

Rommet har nyere furugulv.

VERNEHENSYN

Rommet fremstår som godt bevart. Det har trolig bevart utformingen fra slutten av 1700-tallet. Veggene, dører med originale detaljer, himlingen og kaminnisjen har høy verneverdi. Det er viktig at de eldre elementene og detaljene bevares uendret, og at vedlikeholdet gjøres så skånsomt som mulig.

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	TILTAK/VEDLIKEHOLD
Himling	Himlingen er pusset og malt med limfarge (0500 N). To nyere rosetter i tilsvarende farge som himling. Profilert taklist, antatt av gips og/eller tre, malt med limfarge (0500 N).	Himling, rosetter og taklist vedlikeholdes med limfarge i tilsvarende farge som eksisterende.
Vegger	Veggene er rabbitpusset og malt med limfarge (1002 Y).	Veggene vedlikeholdes med puss og maling med tilsvarende egenskaper og farge som eksisterende.
Dører	Dør til 102: Tofløyet, barokk glassdør med et speil/brystning nederst på hvert dørblad. Isfrost på glassene, originale gerikter og hengsler. Dør til 108 og 109: Barokk fyllingsdør med tre speil, originale gerikter. 109 har barokkhengsler, 108 har enkle, eldre hengsler. Dørene og geriktene er malt med linoljemaling (3005-B80G)	Dørblad, gerikter og detaljer vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Gulv	Gulvet er et nyere furugulv, malt med Oxan gulvmaling eller tilsv. (4502 Y). Enkel, nyere fotlist malt med Oxan/linoljemaling (3005-B80G).	Gulvet og fotlisten er nyere og har lav verneverdi. Vedlikeholdes med Oxan/tilsvarende eller linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Fast inventar	Nisje til kamin med detaljer og profiler, pusset og malt med kalkmaling.	Vedlikeholdes med puss og kalkmaling med tilsvarende egenskaper og farge som eksisterende.
Belysning	To nyere takampler av glass og messing, som kopi etter eldre utførelse. På veggene er det nyere veggglamper i messing og glass.	Belysningen har lav verneverdi. Den elektriske innmaten kan skiftes ut ved behov. Utskifting eller montering av ytterligere belysning er søknadspliktig.

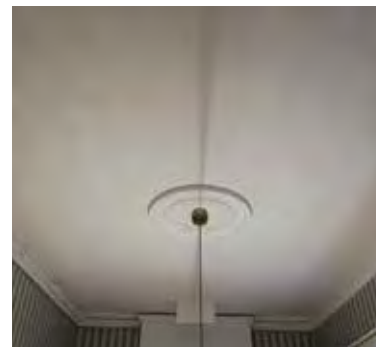
6 Katalog - interiør - 1. etasje

NAVN: Møterom

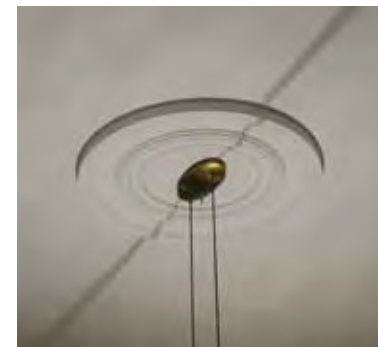
FUNKSJON: MØTEROM

OPPR. FUNKSJON: SOVEROM

ROM: 104

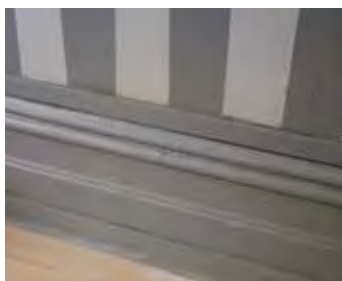
Himlingen er pusset og malt.

Nyere gipsrosett.

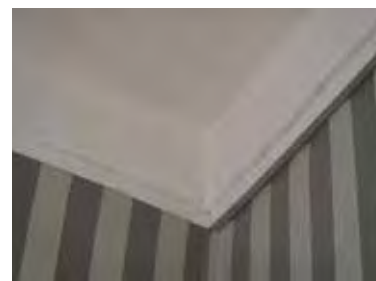
Nytt, oljet tregulv.

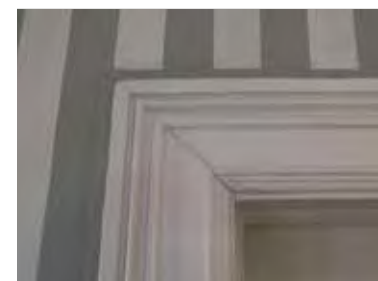
Nyere, profilert fotlist.

Detalj på brannveggen under himlingen.

Taklisten er pusset og malt.

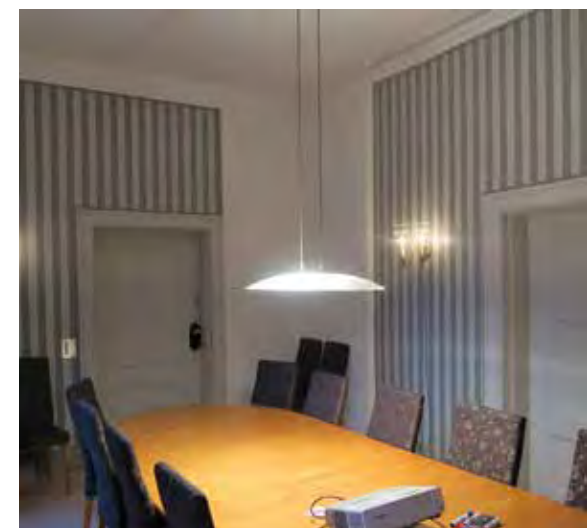
Dørene har originale gerikter.

VERNEHENSYN

Rommet fremstår som godt bevart. Det har trolig bevart utformingen fra slutten av 1700-tallet. Dørene med originale detaljer, himlingen og brannveggen har høy verneverdi. Det er viktig at de eldre elementene og detaljene bevares uendret, og at vedlikeholdet gjøres så skånsomt som mulig.

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	TILTAK/VEDLIKEHOLD
Himling	Himlingen er pusset og malt. Ny gipsrosett. Flat, bred taklist. Malt med limfarge (0500 N).	Vedlikeholdes med puss og maling med tilsvarende egenskaper og farge som eksisterende.
Vegger	Alle veggene har nyere, malt strie/plater, malt med linoljemaling (4000 N/2000 N). Brannvegg i hjørnet mot sydøst, pusset og malt med kalkmaling.	De stripete veggene vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende, utføres i samråd med Eiendomsavdelingen. Brannvegg vedlikeholdes med puss og maling med tilsvarende egenskaper og farge som eksisterende.
Dører	Dør til 105: Barokk fyllingsdør med tre speil, originale gerikter. Dør til 108: Empire fyllingsdør med tre speil, originale gerikter. Dørene og geriktene er malt med linoljemaling (1500 N).	Dørene og detaljene har høy verneverdi. Dører og gerikter vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Gulv	Nytt, oljet tregulv, trolig furu. Nyere profilert fotlist malt med Oxan/linoljemaling (4000 N).	Gulvet vedlikeholdes med olje i tilsvarende farge som eksisterende. Fotlist vedlikeholdes med Oxan/linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Fast inventar	Ny radiator, lerret til prosjektor og annet utstyr.	Nytt, fast inventar har lav verneverdi. Utskifting eller endring som fører til inngrep i interiøret, gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.
Belysning	Moderne pendelbelysning i glass fra rosetten. På veggene er det nyere vegglampetter i messing og glass.	Belysningen har lav verneverdi. Den elektriske innmaten kan skiftes ut ved behov. Utskifting eller montering av ytterligere belysning er søknadspliktig.

6 Katalog - interiør - 1. etasje

NAVN: Garderobe

FUNKSJON: GARDEROBE

OPPR. FUNKSJON: KAMMER

ROM: 105

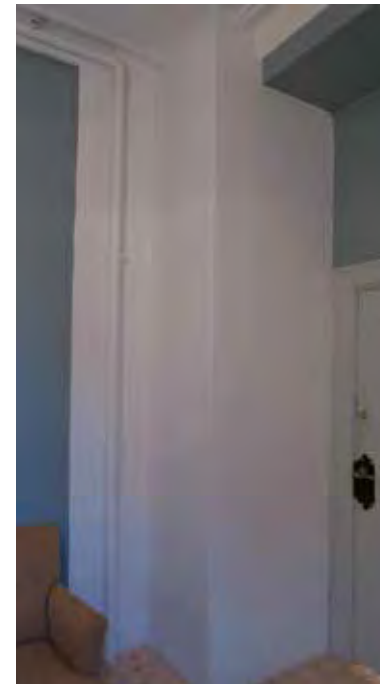
Himlingen er pusset og malt.

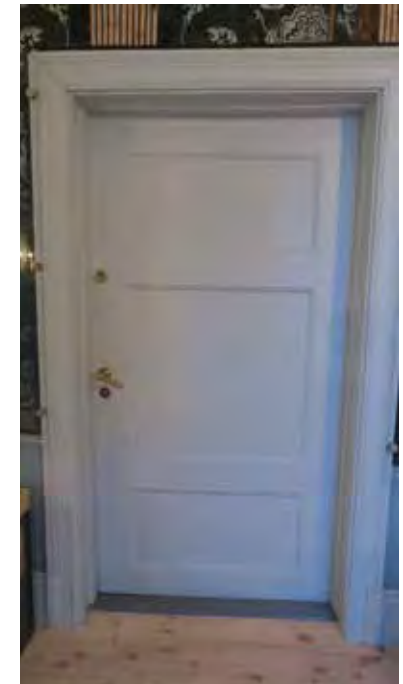
Utsnitt av velurtapetet fra 1730-1750.

Rommet har nyere, oljet furugulv.

Brannvegg/pipe i hjørnet mot sydvest.

Dør fra 1700-tallet til rom 108.

VERNEHENSYN

Rommet fremstår som godt bevart. På slutten av 1700-tallet var dette rommet inndelt i to mindre kammer. Dørene med originale detaljer, himlingen, brannveggen og velurtapetet har høy verneverdi. Det er viktig at de eldre elementene og detaljene bevares uendret, og at vedlikeholdet gjøres så skånsomt som mulig.

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	TILTAK/VEDLIKEHOLD
Himling	Himlingen er pusset og malt med limfarge (0500 N). To nye gipsrosetter med tilsvarende maling. Profilert taklist, malt med linoljemaling (0500 N).	Vedlikeholdes med puss og maling med tilsvarende egenskaper og farge som eksisterende.
Vegger	Veggene er kledd med ny strie/tapet, malt med linoljemaling (3010-B10G). Et stort referansefelt med velurtapet fra ca. 1730–1750. Brannvegg/pipe i hjørnet mot sydvest, pusset og malt med kalkmaling.	Nyere strie/tapet vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende. Velurtapetet er svært sjeldent og har høy verneverdi. Det skal kun håndteres av konservator. Brannvegg/pipe vedlikeholdes med puss og maling med tilsvarende egenskaper og farge som eksisterende.
Dører	Dør til 104: Barokk fyllingsdør med tre speil, originale gerikter. Dør til 120 og 107: Som 104. Dør til 106: Empire fyllingsdør med to speil, originale gerikter, men trolig hengsler fra begynnelsen av 1900-tallet. Tofløyet ytterdør mot nord med glassfelt og profilert brystning, fast glassfelt over. Alle dørene og geriktene er malt med linoljemaling (1502 B).	Dørene og detaljene har høy verneverdi. Dører og gerikter vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Gulv	Nytt, oljet tregulv, trolig furu.	Gulvet vedlikeholdes med olje i tilsvarende farge som eksisterende.
Fast inventar	Ny radiator, ny garderobeinnredning.	Nytt, fast inventar har lav verneverdi. Utskifting eller endring som fører til inngrep i interiøret gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen. Garderobeinnredningen vedlikeholdes med maling i tilsvarende farge som eksisterende.
Belysning	To nye takampler av glass og messing, som kopi etter eldre utførelse. På veggene er det nyere veggglampetter i messing med speil bak.	Belysningen har lav verneverdi. Den elektriske innmaten kan skiftes ut ved behov. Utskifting eller montering av ytterligere belysning er søknadspliktig.

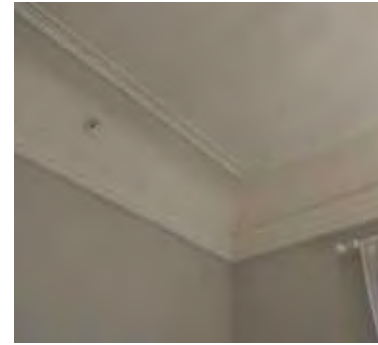
6 Katalog - interiør - 1. etasje

NAVN: **Møterom**

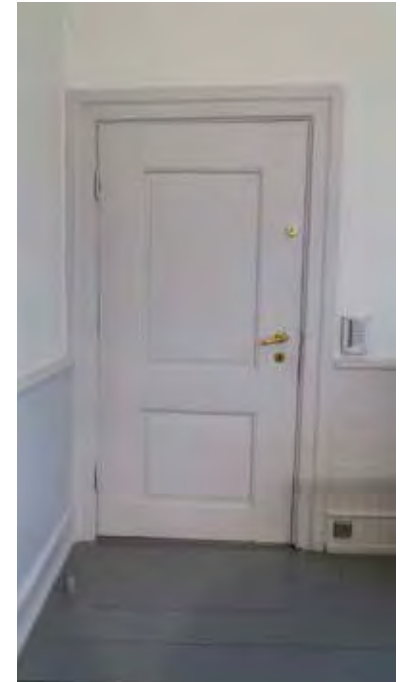
FUNKSJON: MØTEROM

OPPR. FUNKSJON: BLÅKAMMERET

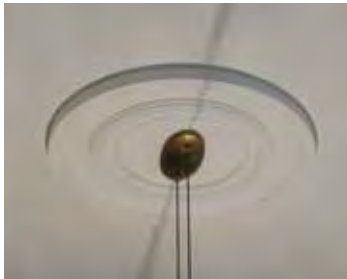
ROM: 106

Bred taklist med trukne profiler.

Empiredør til rom 105.

Nyere gipsrosett i himlingen.

Profilert taklist.

Gulvet er et nyere tregulv.

Malt brystning, ca 90 cm høy.

VERNEHENSYN

Rommet fremstår som godt bevart. I perioden 1779–1794 var dette rommet en del av *Blåkammeret* eller *Hjørneværelset*, sammen med rom 107. I 1794 ble rommet inndelt til eksisterende romløsning. Dørene med originale detaljer, belistning og brystningen har høy verneverdi. Det er viktig at de eldre elementene og detaljene bevares uendret, og at vedlikeholdet gjøres så skånsomt som mulig.

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	TILTAK/VEDLIKEHOLD
Himling	Himlingen er pusset og malt med limfarge (0500 N). Ny gipsrosett med tilsvarende maling. Profilert taklist, malt med linoljemaling (0500 N).	Vedlikeholdes med puss og maling med tilsvarende egenskaper og farge som eksisterende.
Vegger	Brystning ca. 90 cm, strikledd plate malt med linoljemaling (2002 R). Øvrige vegger er linoljemalt strie (1000 N).	Veggene vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Dører	Dør til 105: Empire fyllingsdør med to speil, originale gerikter, men trolig hengsler fra begynnelsen av 1900-tallet. Dør til 107: Barokk fyllingsdør med tre speil, originale gerikter og hengsler. Dørene og geriktene er malt med linoljemaling (2002 R).	Dørene og detaljene har høy verneverdi. Dører og gerikter vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Gulv	Nytt tregulv, malt med Oxan gulvmaling eller tilsvarende (5500 N). Ny, profilert fotlist, malt med Oxan/linoljemaling (2002 R).	Gulvet og fotlisten er nye og har lav verneverdi. Vedlikeholdes med Oxan/tilsvarende eller linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Fast inventar	Nye radiatorer.	Nytt, fast inventar har lav verneverdi. Utskifting eller endring som fører til inngrep i interiøret, gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.
Belysning	Moderne pendelbelysning av glass fra rosetten i himlingen.	Belysningen har lav verneverdi. Den elektriske innmaten kan skiftes ut ved behov. Utskifting eller montering av ytterligere belysning er søknadspiktig.

6 Katalog - interiør - 1. etasje

NAVN: **Møterom**

FUNKSJON: MØTEROM

OPPR. FUNKSJON: BLÅKAMMERET

ROM: 107

Barokk kaminnisje.

Nyere, malt furugulv.

Barokk brystning med profilerte speil-fyllinger.

Rommet sett mot sydvest.

Kaminnisje fra slutten av 1700-tallet.

VERNEHENSYN

Rommet fremstår som godt bevart. I perioden 1779–1794 var dette rommet en del av *Blåkammeret* eller *Hjørneværelset*, sammen med rom 106. I 1794 ble rommet inndelt til eksisterende romløsning. Dørene med originale detaljer, belistning og brystningen og kaminnisjen har høy verneverdi. Det er viktig at de eldre elementene og detaljene bevares uendret, og at vedlikeholdet gjøres så skånsomt som mulig.

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	TILTAK/VEDLIKEHOLD
Himling	Himling er pusset og malt med limfarge. Profilert taklist malt med tilsvarende maling. Nyere, pusset og malt gipsrosett (limfarge 0500 N på alle).	Vedlikeholdes med puss og maling med tilsvarende egenskaper og farge som eksisterende.
Vegger	Barokk brystning med profilerte speilfyllinger, 100 cm, malt med linoljemaling (2002 G) Øvrige vegger er strie/tapet malt med linoljemaling (4010 G).	Veggene vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Dører	Dør til 105, 106 og 108: Barokk fyllingsdør med tre speil, originale gerikter. Barokkhengsler mot 106, enklere eikenøtthengsler på øvrige dører.	Dørene og detaljene har høy verneverdi. Dører og gerikter vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Gulv	Nyere furugulv, malt med Oxan gulvmaling eller tilsvarende (5500 N). Eldre, profilert fotlist malt som gulv eller med linoljemaling (2002 G).	Vedlikeholdes med Oxan/tilsvarende eller linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Fast inventar	Barokk kaminnisje, pusset og malt med kalkmaling. Nyere radiatorer.	Nisjen vedlikeholdes med puss og maling med tilsvarende egenskaper og farge som eksisterende. Nyere, fast inventar har lav verneverdi. Utskifting eller endring som fører til inngrep i interiøret, gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.
Belysning	Lysekroner fra rosetten i himlingen. Nyere lampetter av glass og messing som kopi av eldre modell.	Belysningen har lav verneverdi. Den elektriske innmaten kan skiftes ut ved behov. Utskifting eller montering av ytterligere belysning er søknadspliktig.

6 Katalog - interiør - 1. etasje

NAVN: Oppholdsrom

FUNKSJON: OPPHOLDSROM

OPPR. FUNKSJON: VÆRELSE

ROM: 108

Lysekrona fra den nyere rosetten.

Fra kaminnisjen med empiredetaljer.

Taklisten er trukket og malt.

Barokk fyllingsdør.

Støpejernsovn med detaljer i kobber.

VERNEHENSYN

Rommet fremstår som godt bevart. Det antas utformet på midten av 1800-tallet, det var trolig i bruk som værelse eller *Frøkenens kammer*. Rommet har bevart viktige elementer som dørene med originale detaljer, belistning, støpejernsovnen og kaminnisjen som har høy verneverdi. Det er viktig at de eldre elementene og detaljene bevares uendret, og at vedlikeholdet gjøres så skånsomt som mulig.

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	TILTAK/VEDLIKEHOLD
Himling	Himling er pusset og malt med limfarge. Profilert taklist malt med tilsvarende maling. Nyere, pusset og malt gipsrosett (limfarge 0500 N på alle).	Vedlikeholdes med puss og maling med tilsvarende egenskaper og farge som eksisterende.
Vegger	Veggene er trukket med strie/tapet, malt med linoljemaling (1010 Y20R).	Veggene vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Dører	Dør mot 109 og 107: Barokk fyllingsdør med empire gerikter og originale hengsler. Dør mot 104: Empire fyllingsdør med tre speil, originale gerikter. Dørene og geriktene er malt med linoljemaling (2502 B).	Dørene og detaljene har høy verneverdi. Dører og gerikter vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Gulv	Nyere tregulv malt med Oxan gulvmaling eller tilsvarende (5500 N). Eldre fotlist malt med tilsvarende maling som gulv/ev. linoljemaling (2502 B)	Vedlikeholdes med Oxan/tilsvarende eller linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Fast inventar	Kaminnisje i empire, pusset og malt med kalkmaling. Støpejernsovn med detaljer i kobber, kjøpt og satt inn etter restaureringen. To radiatorer.	Nisjen vedlikeholdes med puss og maling med tilsvarende egenskaper og farge som eksisterende. Nyere, fast inventar har lav verneverdi. Utskifting eller endring som fører til inngrep i interiøret, gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.
Belysning	Nyere lysekrone henger fra rosetten i himlingen. Nyere lampetter av messing på veggene.	Belysningen har lav verneverdi. Den elektriske innmaten kan skiftes ut ved behov. Utskifting eller montering av ytterligere belysning er søknadspliktig.

6 Katalog - interiør - 1. etasje

NAVN: Oppholdsrom

FUNKSJON: OPPHOLDSROM

OPPR. FUNKSJON: LILLE SAL

ROM: 109

Himlingen er pusset og malt.

Veggene er trukket med strie og tapet.

Brystning med profilerte fyllinger.

Barokk dør med originale detaljer.

Eldre støpejernsovn i hjørnet.

VERNEHENSYN

Rommet fremstår som godt bevart. Det antas utformet i perioden 1779–1794. Det var trolig i bruk som stue, også omtalt som *Lille sal*. Rommet har bevart viktige elementer, som dørene med originale detaljer, belistning, brystning, støpejernsovnen og øvnshjørnet, som har høy verneverdi. Det er viktig at de eldre elementene og detaljene bevares uendret, og at vedlikeholdet gjøres så skånsomt som mulig.

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	TILTAK/VEDLIKEHOLD
Himling	Himling er pusset og malt med limfarge. Profilert taklist malt med tilsvarende maling. Nyere pusset og malt gipsrosett (limfarge 0500 N på alle).	Vedlikeholdes med puss og maling med tilsvarende egenskaper og farge som eksisterende.
Vegger	Veggene er kledd med strie og nyere tapet. Tapetlist malt med linoljemaling (2005 G20Y). Nedre del av veggen har eldre brystning med profilerte speilfyllinger, malt med linoljemaling (3005 B80G). Veggen i hjørnet bak ovnen er pusset og malt med kalkmaling.	Tapetet er nyere og har lav verneverdi. Ved behov kan mindre, ødelagte områder skiftes ut med tilsvarende som eksisterende, større utskiftinger eller endringer gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen. Tapetlisten og brystningen vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende. Veggen bak ovnen vedlikeholdes med puss og maling med tilsvarende egenskaper og farge som eksisterende.
Dører	To barokk fyllingsdører med tre speil, originale gerikter og hengsler.	Dørene og detaljene har høy verneverdi. Dører og gerikter vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Gulv	Nyere tregulv malt med Oxan gulvmaling eller tilsvarende (5500 N). Eldre fotlist, malt som brystning.	Vedlikeholdes med Oxan/tilsvarende eller linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Fast inventar	Eldre støpejernsovn. Nyere radiatorer.	Nyere, fast inventar har lav verneverdi. Utskifting eller endring som fører til inngrep i interiøret, gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.
Belysning	Nyere lysekrone henger fra rosetten i himlingen. Nyere lampetter på veggene i glass og messing.	Belysningen har lav verneverdi. Den elektriske innmaten kan skiftes ut ved behov. Utskifting eller montering av ytterligere belysning er søknadspliktig.

6 Katalog - interiør - 1. etasje

NAVN: **Møterom**

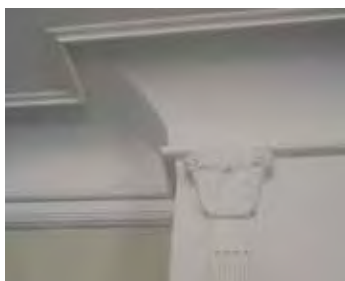
FUNKSJON: MØTEROM

OPPR. FUNKSJON: STORSTUE

ROM: 110

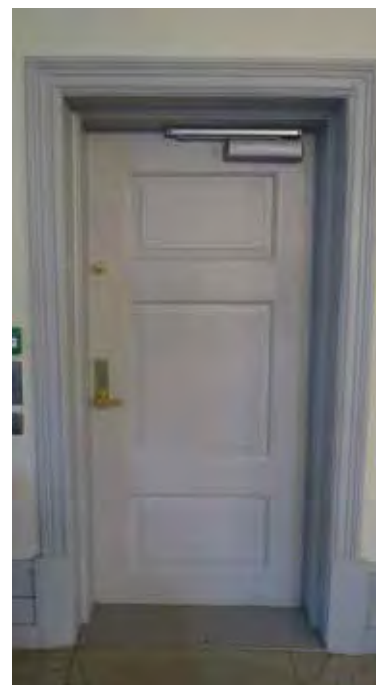
Klassisk joniskinspirert dekorasjon med volutter og eggstav. Fra kaminnisjen.

Bred taklist med trukne profiler.

Gulvet er marmorert og med sjakk-mønster.

En av flere eldre dører som er bevart.

Støpejernsovn, nymontert.

VERNEHENSYN

Rommet fremstår som godt bevart. Det antas utformet i perioden 1779–1794. Det var i bruk som stue, også omtalt som *Storsalen*. Rommet har vært delt i mange mindre rom, men har bevart viktige elementer, som dørene med originale detaljer og belistning og den rikt dekorerte kaminnisjen som har høy verneverdi. Det er viktig at de eldre elementene og detaljene bevares uendret, og at vedlikeholdet gjøres så skånsomt som mulig.

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	TILTAK/VEDLIKEHOLD
Himling	Himling er pusset og malt med limfarge. Profilert taklist malt med tilsvarende maling. To nyere, pussete og malte gipsrosetter (limfarge 0500 N på alle flater).	Vedlikeholdes med puss og maling med tilsvarende egenskaper og farge som eksisterende.
Vegger	Veggene er trukket med nyere strie/tapet malt med linoljemaling (1002 Y). Vegg bak ovnen er pusset og malt med kalkmaling.	Veggene vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende. Kaminnisjen vedlikeholdes med puss og maling med tilsvarende egenskaper og farge som eksisterende.
Dører	Dør mot 140 og 114: Empire fyllingsdør med tre speil, originale hengsler og gerikter. Dør mot 109: Barokk fyllingsdører med tre speil, originale gerikter og hengsler. Tofløyet empire ytterdør med glassfelt i dørbladene, overlysfelt med topphengslet innvendig felt, ytterfelt fast med sprosser. Dørene og geriktene er malt med linoljemaling (2502 B).	Dørene og detaljene har høy verneverdi. Dører og gerikter vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Gulv	Nytt furugulv malt i sjakkemønster og marmorert, malt med Oxan gulvmaling eller tilsvarende (1002 B/8502 B). Eldre fotlist malt med linoljemaling (2502 B).	Vedlikeholdes med Oxan/tilsvarende eller linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende. Vedlikeholdet av gulvet krever spesialkompetanse og gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.
Fast inventar	Støpejernsovn. Nyere radiatorer.	Nyere fast inventar har lav verneverdi. Utskifting eller endring som fører til inngrep i interiøret, gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.
Belysning	Moderne lysekroner festet i rosettene i himlingen. Lampetter på veggene av glass og messing.	Belysningen har lav verneverdi. Den elektriske innmaten kan skiftes ut ved behov. Utskifting eller montering av ytterligere belysning er søknadspliktig.

NAVN: **Gang**

FUNKSJON: GANG

ROM: 114

Over: Gangen sett mot Storstuen.

Under: Gangen sett mot trapperommet. WC og kott til høyre.

VERNEHENSYN

På slutten av 1700-tallet var dette rommet i bruk som kammer, og det inkluderte rom 115. Det er viktig å bevare de eldre dørene, panelet og belistningen. Det er viktig at de eldre elementene og detaljene bevares uendret, og at vedlikeholdet gjøres så skånsomt som mulig.

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	TILTAK/VEDLIKEHOLD
Himling	Himling er pusset og malt med limfarge. Profilert taklist malt med tilsvarende maling (limfarge 0500 N på alle).	Vedlikeholdes med puss og maling med tilsvarende egenskaper og farge som eksisterende.
Vegger	Veggene er kledd med eldre rustikkpanel med hulkil, malt med linoljemaling (1502 B). På veggen mot trapperommet er det to eldre luker i veggen.	Veggene vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Dører	Dør til 110: Empire fyllingsdør med tre speil, originale hengsler og gerikter. Dør til 101: Dobbel dør. Barokk fyllingsdør med tre speil, originale hengsler og gerikter. Dør til 115: Eldre fyllingsdør med tre speil, originale gerikter og hengsler. Dør til kott: Eldre, smal dør med tre speil, originale hengsler. Dørene og geriktene er malt med linoljemaling (1502 B/2502 B).	Dørene og detaljene har høy verneverdi. Dører og gerikter vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Gulv	Nyere tregulv, malt med Oxan gulvmaling eller tilsvarende (4502 Y). Eldre, profilert fotlist av tre, malt med linoljemaling (2502 B).	Vedlikeholdes med Oxan/tilsvarende eller linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Fast inventar	Nyere radiator.	Nyere, fast inventar har lav verneverdi. Utskifting eller endring som fører til inngrep i interiøret, gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.
Belysning	Nyere plafond.	Belysningen har lav verneverdi. Den elektriske innmaten kan skiftes ut ved behov. Utskifting eller montering av mer belysning er søknadspliktig.

NAVN: **WC**

FUNKSJON: HC WC

ROM: 115

Over: Rommet er innredet med moderne sanitærutstyr.

Under: Rommet er flislagt på gulv og vegger.

VERNEHENSYN

På slutten av 1700-tallet var dette rommet i bruk som kammer, og det inkluderte rom 114. Det er viktig å bevare de eldre dørene, panelet og belistningen. Det er viktig at de eldre elementene og detaljene bevares uendret, og at vedlikeholdet gjøres så skånsomt som mulig.

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	TILTAK/VEDLIKEHOLD
Himling	Himlingen er trolig kledd med moderne plater, malt med moderne maling.	Himlingen er trolig malt med farge tilsvarende øvrige himlinger (0500 N). Vedlikeholdes med tilsvarende maling som eksisterende.
Vegger	Veggene er belagt med nyere, moderne fliser.	Flisene har lav verneverdi. Ødelagte enkeltfliser kan skiftes ut ved behov. Større endringer eller utskiftinger gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.
Dører	Eldre fyllingsdør med tre speil, originale gerikter og hengsler. Malt med linoljemaling (1502 B/2502 B).	Døren og detaljene har høy verneverdi. Vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Gulv	Gulvet er belagt med nyere, moderne fliser.	Flisene har lav verneverdi. Ødelagte enkeltfliser kan skiftes ut ved behov. Større endringer eller utskiftinger gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.
Fast inventar	Moderne sanitærinneordning og garnityr.	Nyere, fast inventar har lav verneverdi. Utskifting eller endring som fører til inngrep i interiøret, gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.
Belysning	Nyere kuppel av glass. Lampetter i messing på veggen ved siden av speilet.	Belysningen har lav verneverdi. Den elektriske innmaten kan skiftes ut ved behov. Utskifting eller montering av ytterligere belysning er søknadspliktig.

6 Katalog - interiør - 1. etasje

NAVN: Korridor

FUNKSJON: KORRIDOR

ROM: 120

Over: Korridoren sett mot syd.

Under: Korridoren sett mot nord.

VERNEHENSYN

På slutten av 1700-tallet var dette en gang som koblet sammen hovedfløyen og østfløyen. Det er viktig å bevare de eldre dørene, panelet og belistningen. Det er viktig at de eldre elementene og detaljene bevares uendret, og at vedlikeholdet gjøres så skånsomt som mulig.

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	TILTAK/VEDLIKEHOLD
Himling	Himlingen er kledd med eldre staffpanel, trolig nyere taklist, begge malt med linoljemaling (1002 Y).	Panelet og taklisten vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Vegger	Veggene er kledd med eldre staffpanel, malt med linoljemaling (2010 Y50R). Mot rom 121 et trefags barokkvindu med 8 ruter i hvert fag, malt med linoljemaling (trolig i tilsvarende farge som himling).	Panelet og vinduet vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Dører	Dør til 105: Barokk fyllingsdør med tre speil, originale gerikter. Dør til 122: Sveitser fyllingsdør med fire speil, originale gerikter og hengsler. Dør til 123: Fyllingsdør med tre speil, originale gerikter og hengsler. Dør til 126: Barokk fyllingsdør med ett speil, originale gerikter og bukkehornshengsler. Dør til 127: Empire fyllingsdør med tre speil, eldre gerikter og nyere hengsler. Dør til 130: Barokk fyllingsdør med ett speil, originale gerikter og bukkehornshengsler. Alle dører, gerikter og detaljer er malt med linoljemaling (2502 Y).	Dørene og detaljene har høy verneverdi. Vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Gulv	Nyere tregulv, malt med Oxan gulvmaling eller tilsvarende (2502 Y). Eldre fotlist av tre, malt med linoljemaling (2502 Y).	Gulvet og fotlister vedlikeholdes med Oxan/tilsv. eller linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Belysning	Flere nyere plafonder.	Belysningen har lav verneverdi. Den elektriske innmatten kan skiftes ut ved behov. Utskifting eller montering av mer belysning er søknadspliktig.

NAVN: Trapperom

FUNKSJON: TRAPPEROM

ROM: 121 OG 123

Over: Rommet sett mot syd, trapp under luken i gulvet.

Under: Rommet sett mot nord.

VERNEHENSYN

Rommet eksisterte i 1721 og har trolig bevart den utformingen det hadde på slutten av 1700-tallet, men det har blitt oppført som et tilbygg og er ikke opprinnelig. Det er viktig å bevare de eldre dørene, vegger av tømmer og utmurt bindingsverk, panel og vindu, og at vedlikeholdet gjøres så skånsomt som mulig.

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	TILTAK/VEDLIKEHOLD
Himling	Himlingen er kledd med eldre vekselpanel, langs veggene mot vest er det et panelbord til taklist. Malt med linoljemaling.	Himlingen vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Vegger	Veggen mot øst består av laftet tømmer, de tre andre veggene består av utmurt bindingsverk. Veggene er malt med linoljemaling. Mot rom 120 er det et trefags barokkvindu med 8 ruter i hvert fag, malt med linoljemaling (trolig i tilsvarende farge som dører).	Veggene vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Dører	Dør mot 120 og 123: Eldre fyllingsdør med tre speil, originale hengsler og gerikter. Ytterdøren er en nyere kopi av de originale barokkdørene med fiskebeinsmønster på utsiden. Tre speil på innsiden. Dører og gerikter er malt med linoljemaling.	Døren og detaljene har høy verneverdi. Vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Gulv	Nyere gulv av tre, malt med Oxan gulvmaling eller tilsvarende. I gulvet er det en stor kjellerlem til kjellertrappen.	Vedlikeholdes med Oxan/tilsvarende eller linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Belysning	To nyere glasskuper i himlingen.	Belysningen har lav verneverdi. Den elektriske innmaten kan skiftes ut ved behov. Utskifting eller montering av ytterligere belysning er søknadspliktig.

6 Katalog - interiør - 1. etasje

NAVN: Lager

FUNKSJON: LAGER

ROM: 124

Over: Veggene er kledd med panel. Nyere, fast hylle i tre.
Under: I himlingen er det empirepanel.

VERNEHENSYN

På slutten av 1700-tallet var rommet trolig ett rom sammen med rom 126. Det ble trolig oppført som et tilbygg og er ikke opprinnelig en del av østfløyen. Det er viktig å bevare det eldre panelet både i himlingen og på veggene, og døren med originale detaljer. Vedlikehold bør gjøres så skånsomt som mulig.

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	TILTAK/VEDLIKEHOLD
Himling	Himlingen har empire vekselpanel, hulkil taklist av malt tre.	Himlingen vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Vegger	Det er ulike typer stående panel, perlestaffpanel og rustikkpanel.	Veggene vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Dører	Eldre fyllingsdør med tre speil, originale gerikter og hengsler. Malt med linoljemaling.	Døren har høy verneverdi, vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Gulv	Eldre gulv av malte trebord, nyere, glatt fotlist. Malt med Oxan gulvmaling/tilsvarende og linoljemaling på fotlist.	Vedlikeholdes med Oxan/tilsvarende eller linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Belysning	Eldre sokkel er festet i himlingen, glasskuppel mangler.	Belysningen har lav verneverdi. Den elektriske innmaten kan skiftes ut ved behov. Utskifting eller montering av ytterligere belysning er søknadspliktig.

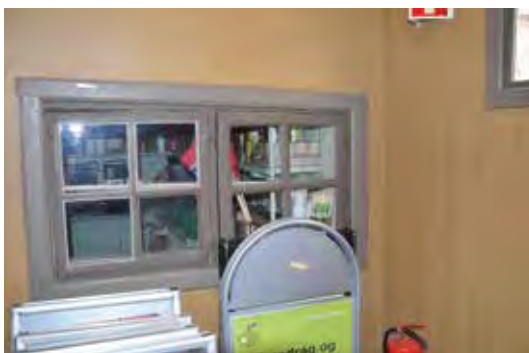
NAVN: **Vindfang**

FUNKSJON: VINDFANG

ROM: 131

Over: Veggene er kledd med stående panel. Ytterdør til høyre.
Under: Eldre tofags vindu inn til lagerrom 126.

VERNEHENSYN

Dette rommet er en forlengelse av tilbygget syd for vindfanget, men har trolig blitt oppført senere. Det er viktig å bevare panelet i himlingen og på veggene, det utmurte bindingsverket, vinduet mot rom 126 og de to dørene med originale detaljer.

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	TILTAK/VEDLIKEHOLD
Himling	Himlingen er kledd med eldre staffpanel, malt med linoljemaling (1002 Y).	Himlingen vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Vegger	Mot syd og øst har veggene malt rabitzpuss, mot nord og vest er veggene kledd med eldre vekselpanel. Veggene er malt med linoljemaling (4040 Y20R). Mot syd er det et eldre tofagsvindu med fire ruter i hvert fag. Malt med linoljemaling (7010 Y10R).	Veggene vedlikeholdes med linoljemaling (ev. limfarge) i tilsvarende farge som eksisterende. Vinduet vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende, vedlikeholdes som øvrige vinduer.
Dører	Dør mot 130 og ytterdør mot nord: Eldre fyllingsdør med fire speil, originale gerikter og hengsler. Dørene er malt med linoljemaling (7010 Y10R).	Dørene og detaljene har høy verneverdi. Vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Gulv	Gulvet er belagt med et nyere vegg-til-vegg-teppe. Antatt støpt gulv under. Eldre, profilert fotlist, malt med linoljemaling (7010 Y10R).	Teppe har lav verneverdi. Kan skiftes ut med tilsvarende ved behov. Endringer gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.
Belysning	Nyere plafond av glass.	Belysningen har lav verneverdi. Den elektriske innmaten kan skiftes ut ved behov. Utskifting eller montering av ytterligere belysning er søknadspliktig.

6 Katalog - interiør - 1. etasje

NAVN: Kontor

FUNKSJON: KONTOR

OPPR. FUNKSJON: PIKEKAMMER

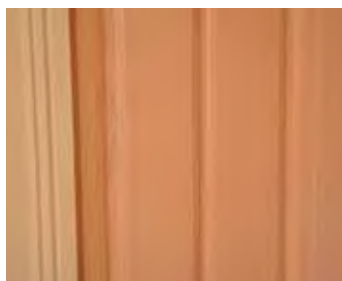
ROM: 122

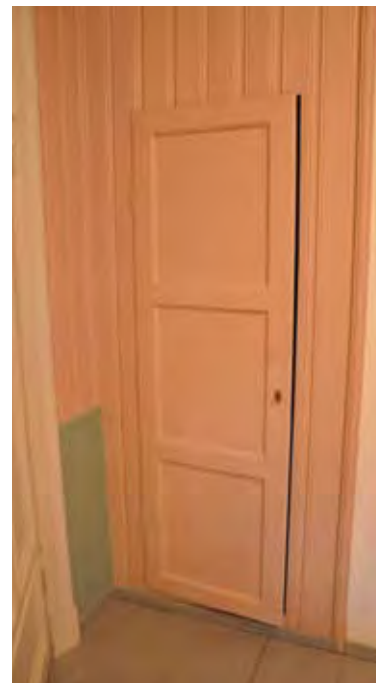
Barokkpanel i himlingen.

Brystningspanel på nedre del av vegg.

Veggen er kledd med barokkpanel.

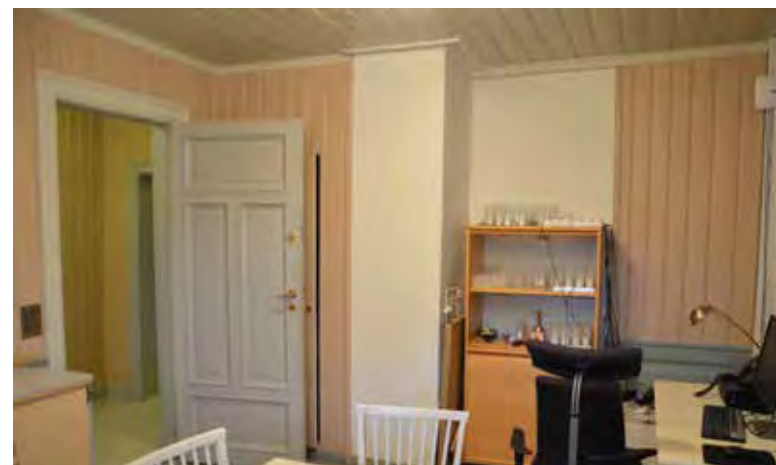
Kleskottet i det ene hjørnet.

Døren til korridoren.

VERNEHENSYN

Rommet antas utformet i perioden 1779–1794, og denne planløsningen er bevart til i dag. Det er viktig å bevare de eldre elementene som panel i himling og på vegger, brystning, døren med originale detaljer og kleskottet. Disse elementene har høy verneverdi, og vedlikeholdet gjøres så skånsomt som mulig.

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	TILTAK/VEDLIKEHOLD
Himling	Himlingen er kledd med barokk staffpanel, hulkil taklist. Malt med linoljemaling (1002 Y).	Himlingen vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Vegger	Veggene er kledd med barokk staffpanel, malt med linoljemaling (2010 Y50R). Brystning med profilerte speilfyllinger, malt med linoljemaling (3010 G). Pipe/brannmur pusset og malt, trolig med kalkmaling.	Veggene og brystningen vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende. Pipe/brannmur vedlikeholdes med kalkmaling eller limfarge.
Dører	Eldre fyllingsdør med fire speil, originale gerikter og hengsler. Malt med linoljemaling (1002 Y).	Døren og detaljene har høy verneverdi. Vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Gulv	Nyere gulv av malte trebord, nyere, glatt fotlist. Malt med Oxan gulvmaling/tilsvarende eller linoljemaling (4000 N).	Vedlikeholdes med Oxan/tilsvarende eller linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Fast inventar	Radiator.	Nyere, fast inventar har lav verneverdi. Utskifting eller endring som fører til inngrep i interiøret, gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.
Belysning	Nyere plafond av glass, nyere lampetter av glass og messing.	Belysningen har lav verneverdi. Den elektriske innmaten kan skiftes ut ved behov. Utskifting eller montering av ytterligere belysning er søknadspliktig.
Annet	Kleskott i hjørnet mot nordvest, med eldre smal dør med tre speil, originale hengsler. Innvendig er det tilsvarende panel på vegger og himling som ellers i rommet. Malt med linoljemaling (1002 Y), også på innsiden av døren. Utsiden av døren er malt som vegger (3010 G).	Panelet på vegger og i himling, og på innsiden av døren, vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.

NAVN: **Lager**

FUNKSJON: LAGER

ROM: 126

Over: Veggene er kledd med eldre, malt panel. Nyere hyller.
Under: Himlingen er kledd med eldre, malt vekselpanel.

VERNEHENSYN

På slutten av 1700-tallet var rommet trolig ett rom sammen med rom 126. Det ble trolig oppført som et tilbygg og er ikke en opprinnelig del av østfløyen. Det er viktig å bevare det eldre panelet både i himlingen og på veggene, gulvet og døren med originale detaljer. Vedlikehold bør gjøres så skånsomt som mulig.

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	TILTAK/VEDLIKEHOLD
Himling	Himlingen er kledd med eldre vekselpanel. Trolig malt med linoljemaling.	Himlingen vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Vegger	Veggene er kledd med eldre, skarpkantet rustikkpanel. Trolig malt med linoljemaling.	Veggene vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Dører	Barokk fyllingsdør med ett speil. Eldre gerikter og originale bukkehornshengsler.	Døren og detaljene har høy verneverdi. Vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Gulv	Gulvet er belagt med eldre linoleum. Eldre gulvbord under.	Om linoleumsbelegget løsner fra underlaget, kan man lime det på nytt. Ved små rifter i underlaget som ikke går dypt, kan man forsøke å slippe med finkornet sandpapir og deretter påføre nytt bonemiddel. Prøv alltid først på et lite synlig område, for å se om resultatet skiller seg for mye fra opprinnelig overflate.
Vinduer	Mot nord er det et eldre tofagsvindu med fire ruter i hvert fag. Malt med linoljemaling (7010 Y10R). På innsiden mot 126 er det et malt jerngitter, trolig malt med linoljemaling.	Vinduet vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende, vedlikeholdes som øvrige vinduer.
Belysning	Nyere plafond.	Belysningen har lav verneverdi. Den elektriske innmaten kan skiftes ut ved behov. Utskifting eller montering av ytterligere belysning er søknadspliktig.

NAVN: WC og bøttekott

FUNKSJON: WC OG BØTTEKOTT

OPPR. FUNKSJON: KAMMER

ROM: 127 OG 128

VERNEHENSYN

De to rommene har tidligere vært ett rom, i bruk som kammer på slutten av 1700-tallet. Det er viktig å bevare planløsningen fra slutten av 1700-tallet og de eldre dørene med originale detaljer.

Over: Rom innredet med moderne sanitærutstyr. Dør til kott.

Under: Veggene er belagt med moderne, keramiske fliser.

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	TILTAK/VEDLIKEHOLD
Himling	Himlingen er nyere, malt med alkydmaling (0502 Y, ikke second edition). Himlingen i kottet er nyere, malt alkydmaling (1002 Y).	Himling i begge rom vedlikeholdes med alkydmaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Vegger	Veggene er belagt med moderne, keramiske fliser. Veggene mot kottet er kledd med stående rustikkpanel, tro. Veggene i kottet er kledd med nyere plater, malt med alkydmaling (2002 Y).	Flisene har lav verneverdi. Ødelagte enkeltfliser kan skiftes ut ved behov. Større endringer gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen. Panelet vedlikeholdes med linoljemaling, veggene i kottet med alkydmaling – begge i farge tilsvarende eksisterende.
Dører	Dør til 120: Empire fyllingsdør med tre speil, eldre gerikter og nyere hengsler. Dør til 128: Eldre fyllingsdør med tre speil, glassfelt i det øverste speilet. Eldre gerikter og hengsler. Malt med linoljemaling (0502 Y, ikke second edition/2502 Y).	Dørene og detaljene har høy verneverdi. Vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Gulv	Gulvet i rom 127 er flislagt med moderne, keramiske fliser. Gulvet i kottet er belagt med nyere vinyl.	Flisene har lav verneverdi. Ødelagte enkeltfliser kan skiftes ut ved behov. Større endringer gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen. Vinylbelegget har lav verneverdi. Om vinylbelegget løsner fra underlaget, kan man lime det på nytt. Mindre, ødelagte områder kan skiftes ut med tilsvarende.
Fast inventar	Rom 127 er innredet med moderne sanitærutstyr av porselen og garnityr. Radiator. Skap til brannslange.	Nyere, fast inventar har lav verneverdi. Utskifting eller endring som fører til inngrep i interiøret, gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.
Belysning	I rom 127 er det nyere lampetter av messing og glass på hver side av speilet, det er også en nyere glasskuppel i himlingen. I kottet er det en moderne rektangulær lysarmatur av plast.	Belysningen har lav verneverdi. Den elektriske innmaten kan skiftes ut ved behov. Utskifting eller montering av ytterligere belysning er søknadspliktig.

6 Katalog - interiør - 1. etasje

NAVN: Pauserom

FUNKSJON: PAUSEROM

OPPR. FUNKSJON: KJØKKEN

ROM: 130

Himling og vegger er kledd med eldre panel.

Én av dørene har originale bukkehorns-hengsler.

Gulvet og fotlisten er av malt tre.

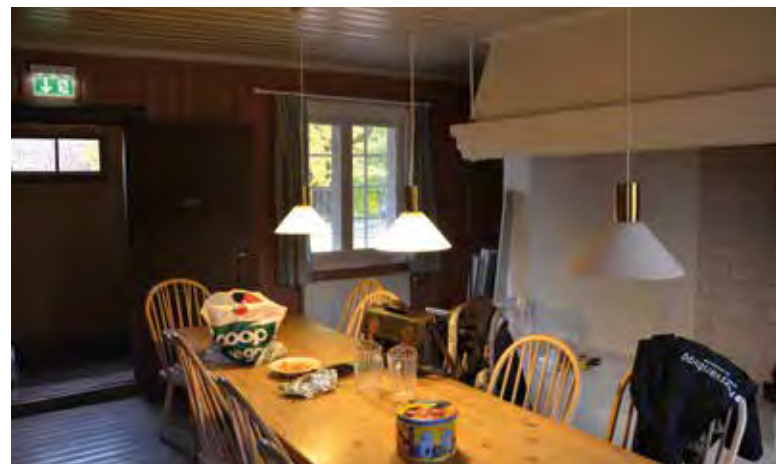
Eldre dør mot rom 135.

Døråpning mot rom 131.

VERNEHENSYN

Rommet antas fornyet tidlig på 1900-tallet, og det brukes fortsatt som kjøkken i dag. Røyk-kappen over kokestedet antas å gå tilbake til 1850-1900. Det er viktig å bevare den eldre planløsningen og de eldre elementene, som røykkappen, panel i himling og på vegger og dører med originale detaljer. Disse elementene har høy verneverdi, og vedlikehold bør gjøres så skånsomt som mulig.

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	TILTAK/VEDLIKEHOLD
Himling	Himlingen er kledd med pløyde bord med staff, enkel glatt taklist. Malt med linoljemaling (1002 Y).	Himlingen vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Vegger	Veggene er kledd med tilsvarende panel som i himling, malt med linoljemaling (4020 Y70R).	Veggene vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Dører	Dør til 135: Eldre fyllingsdør med tre speil, originale gerikter og hengsler. Dør til 131: Eldre fyllingsdør med fire speil, originale gerikter og hengsler. Dør til 120: Barokk fyllingsdør med ett speil, originale gerikter og bukkehornshengsler.	Dørene og detaljene har høy verneverdi. Vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Gulv	Gulvet er et eldre tregulv, eldre glatt fotlist. Malt med Oxan gulvmaling/tilsvarende eller linoljemaling (5000 N).	Vedlikeholdes med Oxan/tilsvarende eller linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Fast inventar	Moderne kjøkkeninnredning. Radiatorer. Røykkappe over ildsted, trolig fra 1700-tallet. Pusset og malt, trolig med kalkmaling eller limfarge.	Nyere, fast inventar har lav verneverdi. Utskifting eller endring som fører til inngrep i interiøret, gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen. Røykkappen har høy verneverdi og bevares uendret, vedlikeholdes med puss og maling med tilsvarende egenskaper og farge som eksisterende.
Belysning	Moderne pendelbelysning av messing og glass.	Belysningen har lav verneverdi. Den elektriske innmaten kan skiftes ut ved behov. Utskifting eller montering av ytterligere belysning er søknadspliktig.

6 Katalog - interiør - 1. etasje

NAVN: Utstillingsrom

FUNKSJON: UTSTILLINGSROM

OPPR. FUNKSJON: DRENGESTUE

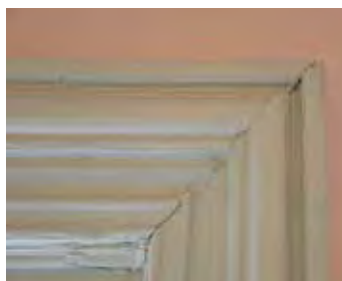
ROM: 135

Eldre brystning.

Eldre staffpanel i himlingen.

Eldre geriker rundt ytterdøren.

Barokk labankdør.

Eldre dør til pauserommet.

VERNEHENSYN

Rommet antas utformet i perioden 1779–1794. Rommet skal ha blitt oppdelt i tre mindre rom mot slutten av 1800-tallet. Det er viktig å bevare de eldre elementene som himling, belistning, brystning og dører med originale detaljer. Disse elementene har høy verneverdi, og vedlikehold bør gjøres så skånsomt som mulig.

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	TILTAK/VEDLIKEHOLD
Himling	Himlingen er kledd med staffpanel, trolig fra slutten av 1800-tallet. Eldre, profilert taklist. Malt med linoljemaling (1002 Y).	Himlingen vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Vegger	Veggene er pusset og malt med linoljemaling (2010 Y50R). Eldre brystning med speilfyllinger, malt med linoljemaling (1502 Y).	Veggene vedlikeholdes med puss og maling med tilsvarende egenskaper og farge som eksisterende.
Dører	Dør til 130: Eldre fyllingsdør med tre speil, originale gerikter og hengsler. Dør til 136: Eldre fyllingsdør med fire speil, originale gerikter og hengsler. Ytterdøren er en barokk labankdør, trolig med originale hengsler og gerikter. Fiskebeinsmønster på utsiden. Dørene og detaljene er malt med linoljemaling (2502 Y).	Dørene og detaljene har høy verneverdi. Vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Gulv	Nyere gulv av tre og smal, enkel fotlist, malt med Oxan gulvmaling/tilsvarende eller linoljemaling (2502 Y).	Vedlikeholdes med Oxan/tilsvarende eller linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Fast inventar	Radiator.	Nyere, fast inventar har lav verneverdi. Utskifting eller endring som fører til inngrep i interiøret, gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.
Belysning	Nyere spotbelysning festet til skinne som henger ned fra himlingen.	Belysningen har lav verneverdi. Den elektriske innmaten kan skiftes ut ved behov. Utskifting eller montering av ytterligere belysning er søknadspliktig.
Annet	Diverse utstillingsutstyr, montre m.m.	Utstyret og materialene til utstillingen er ikke omfattet av fredningen. Montering av ytterligere elementer som fører til inngrep i interiøret, gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.

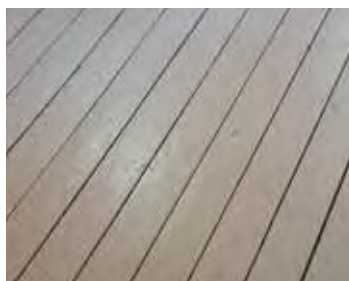
6 Katalog - interiør - 1. etasje

NAVN: Utstillingsrom

FUNKSJON: UTSTILLINGSROM

OPPR. FUNKSJON: MELKEBOD

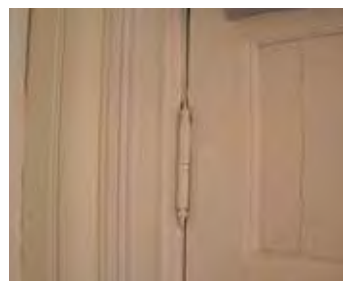
ROM: 136

Gulvet er belagt med nyere trebord.

Vegger og himling er kledd med panel.

Døren mot syd har originale hengsler og gerikter.

Nyere spotbelysning i himlingen.

Eldre fyllingsdør med originale detaljer.

VERNEHENSYN

Det antas at rommet ble utformet i perioden 1779–1794, på samme tid som dren-gestuen i rommet ved siden av. Det er viktig å bevare romløsningen fra slutten av 1700-tallet, samt eldre elementer som panel og dører med originale detaljer. Disse elementene har høy verneverdi, og vedlikehold bør gjøres så skånsomt som mulig.

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	TILTAK/VEDLIKEHOLD
Himling	Himlingen er kledd med eldre rupanel, hulkil taklist. Malt med linoljemaling (1002 Y).	Himlingen vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Vegger	Veggene er kledd med eldre perlestaffpanel, malt med linoljemaling (1502 Y).	Veggene vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Dører	Dør til 136 og ytterdør: Eldre fyllingsdør med fire speil, originale gerikter og hengsler. Malt med linoljemaling (2502 Y).	Dørene og detaljene har høy verneverdi. Vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Gulv	Nyere gulv av tre og enkel, profilert fotlist, malt med Oxan gulvmaling/tilsvarende eller linoljemaling (2502 Y).	Vedlikeholdes med Oxan/tilsvarende eller linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Fast inventar	Radiator.	Nyere, fast inventar har lav verneverdi. Utskifting eller endring som fører til inngrep i interiøret, gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.
Belysning	Nyere spotbelysning festet til skinne som henger ned fra himlingen.	Belysningen har lav verneverdi. Den elektriske innmaten kan skiftes ut ved behov. Utskifting eller montering av ytterligere belysning er søknadspliktig.
Annet	Diverse utstillingsutstyr, montre m.m.	Utstyret og materialene til utstillingen er ikke omfattet av fredningen. Montering av ytterligere elementer som fører til inngrep i interiøret, gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.

6 Katalog - interiør - 1. etasje

NAVN: Kjøkken

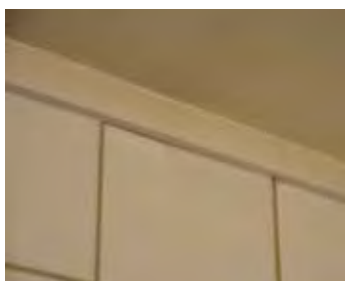
FUNKSJON: KJØKKEN

OPPR. FUNKSJON: KJØKKEN

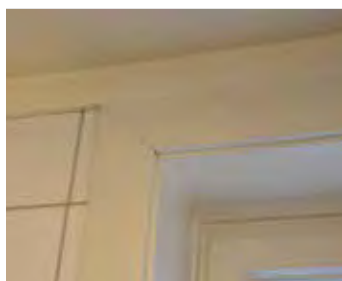
ROM: 140

Gulvet er belagt med vinyl, på veggene er det moderne fliser.

Nyere, smal taklist langs himlingen.

Det er nyere gerikter rundt dørene.

Eldre dør påsatt nyere plate, til rom 110.

Det er nyere gerikter rundt vinduet.

VERNEHENSYN

Rommet har trolig bevart utformingen siden slutten av 1700-tallet, da det også var i bruk til kjøkken. Rommet fremstår modernisert, og de fleste overflater og elementer i rommet er nyere. Det er viktig å bevare de eldre dørene og de tilhørende detaljene, samt rommets utforming.

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	TILTAK/VEDLIKEHOLD
Himling	Nyere himling kledd med plater, pusset og malt med alkyd- eller linoljemaling. Enkel, smal taklist, malt som himling (0502 Y - ikke second edition). Luker/rister til ventilasjonen.	Himlingen vedlikeholdes med tilsvarende maling og farge som eksisterende.
Vegger	Veggene er belagt med moderne, keramiske fliser.	Flisene har lav verneverdi. Ødelagte enkeltfliser kan skiftes ut ved behov. Større endringer gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.
Dører	Dør til 110: Empire fyllingsdør, platekledd, originale hengsler, nyere, glatte gerikter. Døråpning til 141: Nyere, glatte gerikter og eldre hengsler. Dør til 142: Empire fyllingsdør, platekledd, nyere, glatte gerikter og eldre hengsler. Malt med alkyd- eller linoljemaling (2502 Y).	Dørene og detaljene har høy verneverdi. Vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Gulv	Gulvet er belagt med nyere vinylbelegg.	Vinylbelegget har lav verneverdi. Dersom belegget løsner, kan det limes på nytt. Ødelagte enkeltområder kan skiftes ut med en bit tilsvarende eksisterende. Større utskiftinger eller endringer gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.
Fast inventar	Moderne kjøkkeninnredning og utstyr, primært i børstet stål.	Nyere, fast inventar har lav verneverdi. Utskifting eller endring som fører til inngrep i interiøret, gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.
Belysning	Nyere, rektangulære armaturer av plast.	Belysningen har lav verneverdi. Den elektriske innmaten kan skiftes ut ved behov. Utskifting eller montering av ytterligere belysning er søknadspliktig.

6 Katalog - interiør - 1. etasje

NAVN: Lager

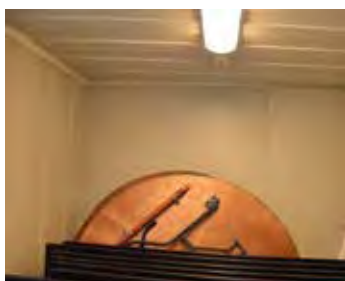
FUNKSJON: LAGER

OPPR. FUNKSJON: KAMMER

ROM: 141 OG 142

141: Trapp ned til kjelleren.

142: Eldre panel på veggene.

142: Eldre panel i himlingen.

141: Rommet sett fra kjøkkenet.

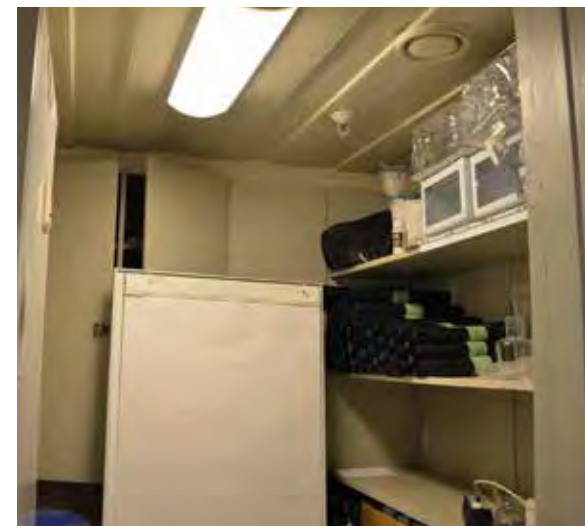
142: Rommet sett fra kjøkkenet.

VERNEHENSYN

De to rommene har trolig bevart utformingen de hadde på slutten av 1700-tallet. Det er viktig å bevare det eldre panelet på veggene og i himlingen, og elementer som belistning, dører og originale detaljer, samt rommenes utforming.

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	TILTAK/VEDLIKEHOLD
Himling	Eldre vekselpanel med staff i begge rom. Malt med linoljemaling (1002 Y).	Himlingen vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Vegger	Veggene er kledd med eldre vekselpanel med staff. Malt med linoljemaling (2002 Y). Vegg mot nord i rom 142 er trolig delvis platekledd, resten av nordveggen er en brannmur, pusset og malt.	Veggene med panel/plater vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende. Brannvegg vedlikeholdes med puss og maling med tilsvarende egenskaper og farge som eksisterende.
Dører	Døråpning til 141: Nyere, glatte gerikter og eldre hengsler. 142: Empire fyllingsdør, platekledd, originale gerikter mot rom 142, originale hengsler.	Dørene og detaljene har høy verneverdi. Vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Gulv	141: Gulvet er belagt med eldre gulvbord av tre, enkel, profilert fotlist, malt med Oxan gulvmaling/tilsvarende og linoljemaling (2502 Y). 142: Gulvet er belagt med nyere vinylbelegg, enkel, profilert fotlist malt med linoljemaling (2002 Y) og umalt vaskelist.	Vedlikeholdes med Oxan/tilsvarende eller linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende. Vinylbelegget har lav verneverdi. Dersom belegget løsner, kan det limes på nytt. Ødelagte enkeltområder kan skiftes ut med en bit tilsvarende eksisterende. Større utskiftinger eller endringer gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.
Fast inventar	Radiator. Nyere hyller i rom 141.	Nyere, fast inventar har lav verneverdi. Utskifting eller endring som fører til inngrep i interiøret, gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.
Belysning	Nyere, rektangulære armaturer av plast.	Belysningen har lav verneverdi. Den elektriske innmaten kan skiftes ut ved behov. Utskifting eller montering av ytterligere belysning er søknadspliktig.

6 Katalog - interiør - 1. etasje

NAVN: Kafé

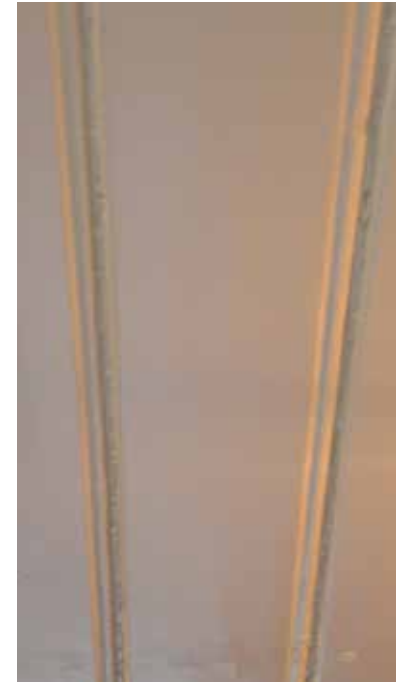
FUNKSJON: KAFÉ

OPPR. FUNKSJON: STUE

ROM: 144

Himlingen er kledd med panel.

Panel med staff i himlingen.

Nyere gulv av tre.

Veggen har stående og liggende panel.

Farge-trapp på veggpanelet.

Kraftig, profilert taklist og hulkil.

VERNEHENSYN

Rommet har trolig bevart utformingen det hadde på slutten av 1700-tallet, da det var i bruk til stue. Det er viktig å bevare panelet i himlingen og på veggene, geriktene i døråpningen og den åpne peisen. Disse elementene har høy verneverdi, og vedlikehold bør gjøres så skånsomt som mulig.

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	TILTAK/VEDLIKEHOLD
Himling	Himlingen er kledd med eldre staffpanel, eldre hulkil taklist. Malt med linoljemaling (1002 Y). Ventilasjonsrist.	Himlingen og taklisten vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Vegger	Veggene er kledd med vekselpanel, nedre del er kledd med brystning av liggende panel tilsvarende som over. Malt med linoljemaling (5010 B90G).	Veggene vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Dører	Døråpning til 145: Eldre barokkgerikter malt med linoljemaling (2502 Y).	Geriktene har høy verneverdi. Vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Gulv	Gulvet er belagt med nyere trebord, enkel, glatt fotlist. Malt med Oxan gulvmaling/tilsvarende og linoljemaling (5030 Y60R).	Vedlikeholdes med Oxan/tilsvarende eller linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Fast inventar	Radiatorer. Peis, pusset og malt med limfarge (1002 Y). Faste trebenker langs veggene, malt med alkydmaling (5010 B90G - glans 30).	Nyere, fast inventar har lav verneverdi. Utskifting eller endring som fører til inngrep i interiøret, gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen. Peisen vedlikeholdes med puss og limfarge i tilsvarende farge som eksisterende. Sittebenkene vedlikeholdes med alkydmaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Belysning	Nyere sokler med store lyspærer.	Belysningen har lav verneverdi. Den elektriske innmaten kan skiftes ut ved behov. Utskifting eller montering av ytterligere belysning er søknadspliktig.

6 Katalog - interiør - 1. etasje

NAVN: Kantine

FUNKSJON: KAFÉ

**OPPR. FUNKSJON: RULLEBOD
OG BRYGGERHUS**

ROM: 147 + 148

Himlingen er kledd med nyere panel.

Veggene er kledd med nyere staffpanel.

Gulvet er nyere gulvbord av tre.

Moderne serveringsdisk og pendelbelysning

Trolig en opprinnelig skorstein til høyre.

VERNEHENSYN

På slutten av 1700-tallet var dette rommet trolig inndelt i de to rommene som var i bruk til rullebod og bryggerhus. Det er viktig å bevare den eldre pipen og fylingsdøren med originale detaljer.

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	TILTAK/VEDLIKEHOLD
Himling	Himlingen er kledd med nyere panel, hulkil taklist. Malt med linoljemaling.	Himlingen og taklisten vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Vegger	Veggene er kledd med nyere staffpanel, malt med linoljemaling. Felt i hjørnet mot nordøst er pusset og malt med limfarge (1002 Y).	Veggene vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Dører	Dør til 154: Fyllingsdør med tre speil, glassfelt i det øverste speilet. Nyere hengsler og gerikter. Dør til 145: Eldre, profilerte gerikter. Dør til 146: Eldre fyllingsdør med tre speil, originale gerikter og hengsler. Malt med linoljemaling (2502 Y).	Dørene vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Gulv	Gulvet er belagt med nyere trebord, enkel, glatt fotlist. Malt med Oxan gulvmaling/tilsvarende og linoljemaling (5030 Y60R).	Vedlikeholdes med Oxan/tilsvarende eller linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Fast inventar	Faste sittebenker i tre under vinduene. Serveringsdisk. Begge malt med alkydmaling i glansgrad 30. Benker: 1502 Y. Front serveringsdisk: 1002 Y.	Nyere, fast inventar har lav verneverdi. Utskifting eller endring som fører til inngrep i interiøret, gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen. Sittebenkene og serveringsdisken vedlikeholdes med alkydmaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Belysning	Nyere pendelbelysning og plafond.	Belysningen har lav verneverdi. Den elektriske innmatten kan skiftes ut ved behov. Utskifting eller montering av ytterligere belysning er søknadspliktig.
Annet	Pipe med sotluke, pusset og malt med limfarge (1002 Y).	Pipen vedlikeholdes med puss og limfarge i tilsvarende farge som eksisterende.

6 Katalog - interiør - 1. etasje

NAVN: WC HK

FUNKSJON: WC HK

ROM: 146

Over: Rommet er innredet med nyere sanitærutstyr.

Under: Rommet sett fra korridoren.

VERNEHENSYN

På slutten av 1700-tallet var dette rommet trolig en del av forstuen og/eller rulleboden. Det er viktig å bevare den eldre døren med originale detaljer.

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	TILTAK/VEDLIKEHOLD
Himling	Himlingen er kledd med nyere panel. Trolig malt med linoljemaling.	Himlingen og taklisten vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Vegger	Veggene er belagt med moderne, keramiske fliser, veggene mot øst og vest er kledd med stående panel, trolig malt med linoljemaling.	Flisene har lav verneverdi. Ødelagte enkeltfliser kan skiftes ut ved behov. Større endringer gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen. Panelet vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Dører	Dør til 147: Eldre fyllingsdør med tre speil, originale gerikter og hengsler. Malt med linoljemaling (2502 Y).	Døren og detaljene har høy verneverdi. Vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Gulv	Gulvet er belagt med moderne, keramiske fliser.	Flisene har lav verneverdi. Ødelagte enkeltfliser kan skiftes ut ved behov. Større endringer gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.
Fast inventar	Moderne sanitærinventar og garnityr. Radiator.	Nyere, fast inventar har lav verneverdi. Utskifting eller endring som fører til inngrep i interiøret, gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.
Belysning	Moderne veggglampetter av glass og messing.	Belysningen har lav verneverdi. Den elektriske innmaten kan skiftes ut ved behov. Utskifting eller montering av ytterligere belysning er søknadspliktig.

NAVN: **Vindfang**

FUNKSJON: VINDFANG

ROM: 145

Over: Vindfanget sett fra inngangsdøren.

Under: Eldre panel på veggene malt med linoljemaling.

VERNEHENSYN

Dette rommet har trolig bevart den utformingen det hadde på slutten av 1700-tallet, da det også var i bruk som vindfang/forstue. Det er viktig å bevare det eldre panelet i himlingen og på veggene, den eldre døren og original belistning.

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	TILTAK/VEDLIKEHOLD
Himling	Himlingen er kledd med eldre, profilert panel, hulkil taklist. Malt med linoljemaling (1002 Y).	Himlingen og taklisten vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Vegger	Flere ulike eldre paneltyper; perlestaffpanel, vekselpanel med staff og profilert panel. Malt med linoljemaling (2010 Y10R).	Veggene vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Dører	Eldre, profilerte gerikter mot 147. Ytterdøren er eldre, fire speil på innsiden og fiskebeinsmønster på utsiden, nyere hengsler og eldre gerikter. Malt med linoljemaling (2502 Y).	Døren og detaljene har høy verneverdi. Vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Gulv	Gulvet er belagt med nyere trebord, eldre, profilert fotlist. Malt med Oxan gulvmaling/tilsvarende og linoljemaling (5030 Y60R og 2010 Y10R).	Vedlikeholdes med Oxan/tilsvarende eller linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Fast inventar	Radiator.	Nyere, fast inventar har lav verneverdi. Utskifting eller endring som fører til inngrep i interiøret, gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.
Belysning	Nyere plafond av glass og messing.	Belysningen har lav verneverdi. Den elektriske innmaten kan skiftes ut ved behov. Utskifting eller montering av ytterligere belysning er søknadspliktig.

6 Katalog - interiør - 1. etasje

NAVN: Vindfang, WC og BK

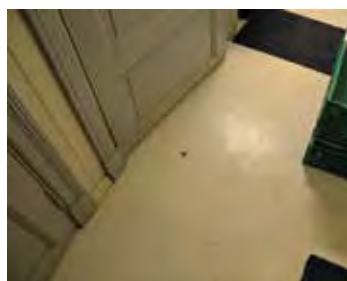
FUNKSJON: VINDFANG, WC OG BK

OPPR. FUNKSJON: MATBOD

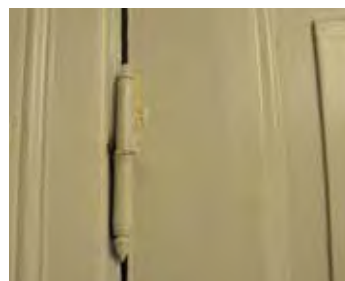
ROM: 152A, B OG C

Himlingen i WC

Gulvene er belagt med vinyl.

Dørene har originale hengsler.

Bøttekottet

WC med moderne overflater og innredning.

VERNEHENSYN

På slutten av 1700-tallet var de tre rommene en del av et større rom som trolig var i bruk til matbod. Det er viktig å bevare de eldre elementene som panel, bjelker og rundtømmer, samt eldre dører med originale detaljer. Disse elementene har høy verneverdi, og vedlikehold bør gjøres så skånsomt som mulig.

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	TILTAK/VEDLIKEHOLD
Himling	I rommene er det ulike himlinger som består av grove bjelker, rundtømmer, kraftig panel og vekselpanel. Alt er malt med oljebeis eller linoljemaling (A+B: 0502 Y - ikke second edition, C: 1002 Y).	Bjelker, rundtømmer og panel vedlikeholdes med oljebeis eller linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Vegger	A: Faspanel, malt med linoljemaling (0502 Y - ikke second edition). Vegger i øvrige rom er kledd med moderne, keramiske fliser.	Veggene vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende. Flisene har lav verneverdi. Ødelagte enkeltfliser kan skiftes ut ved behov. Større endringer gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.
Dører	A: B+C: Eldre fyllingsdører med tre speil, nyere gerikter og eldre hengsler. Døråpning til 153: Eldre gerikter. Ytterdør: Eldre labbankdør med fiskebeinsmønster på utsiden, originale hengsler, nyere, profilerte gerikter.	Eldre dører og detaljer har høy verneverdi. Vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Gulv	Gulvet i alle tre rommene er belagt med nyere vinyl, nyere, profilert fotlist i vindfang malt med linoljemaling (2502 Y).	Vinylbelegget har lav verneverdi. Dersom belegget løsner, kan det limes på nytt. Ødelagte enkeltområder kan skiftes ut med en bit tilsvarende eksisterende. Større utskiftinger eller endringer gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen. Fotlist vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Fast inventar	Tekniske skap i vindfang. Radiator. Utslagsvask i stål og hyller i BK. Moderne sanitærinventar og garnityr i WC.	Nyere fast inventar har lav verneverdi. Utskifting eller endring som fører til inngrep i interiøret, gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.
Belysning	Nyere lampetter av messing og glass i WC, ellers nyere armaturer av plast.	Belysningen har lav verneverdi. Den elektriske innmaten kan skiftes ut ved behov. Utskifting eller montering av ytterligere belysning er søknadspliktig.

6 Katalog - interiør - 1. etasje

NAVN: Kjøkken

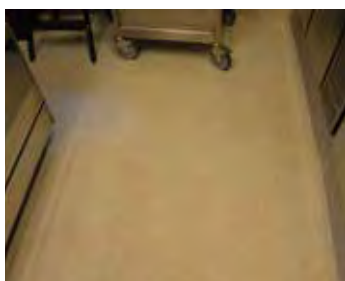
FUNKSJON: KJØKKEN

OPPR. FUNKSJON: MATBOD

ROM: 153 + 154

Kraftig vekselpanel og rundtømmer.

Gulvet er belagt med vinyl.

Nyere faspanel i himlingen.

Rom 154 sett ut mot kaféen.

Rom 154, kjøkken

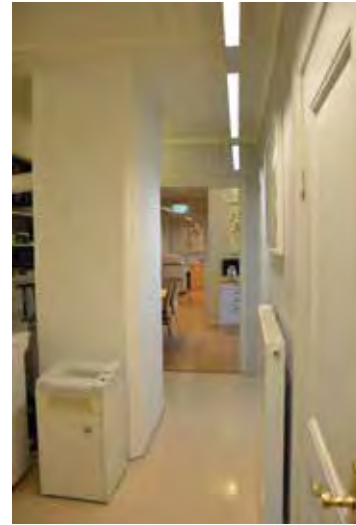
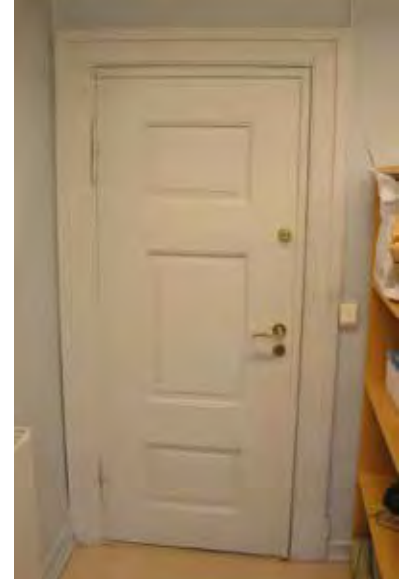
VERNEHENSYN

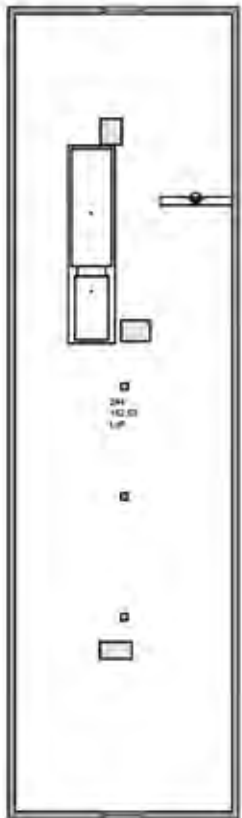
På slutten av 1700-tallet var de to rommene en del av et større rom som trolig var i bruk som matbod. Rommene fremstår som modernisert med nyere overflater og inventar. Det er viktig å bevare de eldre elementene, som bjelker og rundtømmer. Disse elementene har høy verneverdi, og vedlikehold bør gjøres så skånsomt som mulig.

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	TILTAK/VEDLIKEHOLD
Himling	153: Kraftig, eldre vekselpanel og rundtømmer, malt med oljebeis/linoljemaling (1002 Y). 154: Faspanel malt med linoljemaling (1002 Y).	153: Vedlikeholdes med oljebeis/linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende. 154: Vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Vegger	153: Nyere faspanel, malt med linoljemaling (0502 Y - ikke second edition). 154: Veggene er kledd med moderne, keramiske fliser.	153: Vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende. 154: Flisene har lav verneverdi. Ødelagte enkeltfliser kan skiftes ut ved behov. Større endringer gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.
Dører	154: Nyere fyllingsdør med tre speil, glassfelt i øverste speil, nyere gerikter og hengsler. 153: Nyere fyllingsdør med tre speil. Nyere gerikter og hengsler. Malt med linoljemaling (2502 Y).	Vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Gulv	Gulvet i begge rommene er belagt med nyere vinyl. Nyere fotlist i rom 153, malt med linoljemaling (0502 Y - ikke second edition).	Vinylbelegget har lav verneverdi. Dersom belegget løsner, kan det limes på nytt. Ødelagte enkeltområder kan skiftes ut med en bit tilsvarende eksisterende. Større utskiftinger eller endringer gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen. Fotlist vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Fast inventar	Moderne kjøkkeninnredning og diverse utstyr, primært i børstet stål.	Nyere, fast inventar har lav verneverdi. Utskifting eller endring som fører til inngrep i interiøret, gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.
Belysning	Nyere armaturer av plast.	Belysningen har lav verneverdi. Den elektriske innmaten kan skiftes ut ved behov. Utskifting eller montering av ytterligere belysning er søknadspliktig.

2. etasje

NAVN: Korridor og trapperom

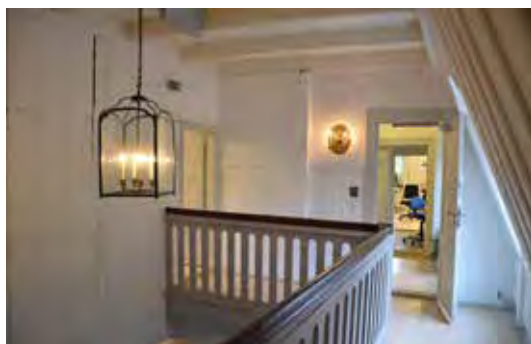
FUNKSJON: KORRIDOR OG TRAPP

ROM: 200 OG 201

Over: Trapperom og korridor mot rom 203/øst.

Under: Trapperom og korridor mot rom 226/vest.

VERNEHENSYN

Dette rommet har trolig bevart den utformingen det hadde på slutten av 1700-tallet. Det er viktig å bevare trappeløpet, panel på vegger og i himling, bjelker, utmurt bindingsverk og dører med originale detaljer. Dette er elementer med høy verneverdi, og vedlikeholdet bør gjøres så skånsomt som mulig.

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	TILTAK/VEDLIKEHOLD
Himling	Bjelker og kraftig vekselpanel med staff. Malt med linoljemaling (0502 Y - ikke second edition).	Himlingen vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Vegger	Utmurt bindingsverk malt med limfarge (0300 N). Eldre perlestaffpanel og vekselpanel med staff. Malt med linoljemaling (1502 B/3502 B).	Utmurt bindingsverk vedlikeholdes med puss og limfarge med tilsvarende egenskaper og farge som eksisterende. Panel vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Dører	Dør til 203: Barokk fyllingsdør med ett speil, eldre gerikter og hengsler. Dør til 219: Empire fyllingsdør med tre speil, originale gerikter og hengsler. Dør til 226: Eldre fyllingsdør med tre speil, originale gerikter og hengsler.	Dørene og detaljene har høy verneverdi. Vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Gulv	Gulvet er belagt med nyere linoleum. Nyere, profilert fotlist, malt med linoljemaling (1502 Y).	Linoleumbelegget har lav verneverdi. Mindre riper eller skader kan repareres, se vedlikeholdsråd i kap. 10. Mindre, ødelagte deler kan erstattes med tilsvarende som eksisterende. Større utskiftinger eller endringer gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.
Fast inventar	Rekkverk mot trapperommet, malt med linoljemaling i mørk farge på håndløper (7010-R10B) og lys grå på gelender (2500 N). Radiator.	Håndløper og gelender vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende. Radiator har lav verneverdi, endringer eller utskifting som fører til inngrep i interiøret, gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.
Belysning	Nyere pendelbelysning, lykt av glass og messing henger fra himlingen. Nyere lampetter av messing på veggene.	Nyere belysning har lav verneverdi. Den elektriske innmaten kan skiftes ut ved behov. Endring eller montering av ytterligere belysning gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.

NAVN: **Korridor**

FUNKSJON: KORRIDOR

ROM: 203

Over: Rommet sett fra forgangen.

Under: Rommet sett mot forgang og trapperom.

VERNEHENSYN

Rommets utforming er trolig bevart i stor grad. Det er viktig å bevare det eldre panelet i himlingen og på veggene, og de eldre dørene med originale detaljer. Dette er elementer med høy verneverdi, og vedlikeholdet bør gjøres så skånsomt som mulig.

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	TILTAK/VEDLIKEHOLD
Himling	Himlingen er kledd med vekselpanel, malt med linoljemaling (0502 Y - ikke second edition).	Himlingen vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Vegger	Veggene er kledd med vekselpanel, malt med linoljemaling (1502 Y).	Panel vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Dører	Åpning mot 205: Nyere, glatte gerikter. Dør til forgang: Eldre fyllingsdør med fire speil, glassfelt i de to øverste, originale hengsler og gerikter. Dør til trapperom: Barokk fyllingsdør med ett speil, eldre gerikter og hengsler. Dør til 215: Eldre fyllingsdør med fire speil, originale gerikter og hengsler. Dør til 217: Eldre fyllingsdør med fire speil, originale hengsler, empiregerikter. Malt med linoljemaling (1502 Y).	Dørene og detaljene har høy verneverdi. Vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Gulv	Gulvet er belagt med nyere trebord, malt med Oxan gulvmaling/tilsvarende (3020 Y30R), eldre, profilert fotlist malt med linoljemaling (1502 Y).	Gulvet vedlikeholdes med Oxan gulvmaling eller tilsvarende, i den samme fargen som eksisterende. Fotlisten vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Belysning	Moderne pendelbelysning og plafond.	Nyere belysning har lav verneverdi. Den elektriske innmaten kan skiftes ut ved behov. Endring eller montering av ytterligere belysning gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.

6 Katalog - interiør - 2. etasje

NAVN: Korridor og lager

FUNKSJON: KORRIDOR OG LAGER

ROM: 204 OG 205

Over: Rommet sett mot øst.

Under: Lager, rom 204.

VERNEHENSYN

Det er viktig å ta vare på panelet både på veggene og i himlingen i begge rommene, samt dørene med originale og eldre detaljer. Dette er elementer med høy verneverdi, og vedlikehold bør gjøres så skånsomt som mulig.

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	TILTAK/VEDLIKEHOLD
Himling	Himlingen er kledd med faspanel, hulkil taklist. Malt med linoljemaling (0502 Y - ikke second edition).	Himlingen vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Vegger	204: Perlestaffpanel. 205: Faspanel. Veggene er malt med linoljemaling (1502 Y).	Panel vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Dører	Dør til 204: Eldre fyllingsdør med fire speil, originale gerikter og hengsler. Malt med linoljemaling (1502 Y). Dør til 213: Empire fyllingsdør med to speil, originale gerikter og eldre hengsler. Dørene er malt med linoljemaling (1502 Y).	Dørene og detaljene har høy verneverdi. Vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Gulv	Nyere gulv av tre, malt med Oxan gulvmaling/tilsvarende. Eldre, profilert fotlist, malt med linoljemaling (1502 Y).	Gulvet vedlikeholdes med Oxan gulvmaling eller tilsvarende, i den samme fargen som eksisterende. Fotlisten vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Fast inventar	Nyere hyller av tre i rom 204. I rom 205 er det moderne kjøkkeninnredning og radiator.	Nyere, fast inventar har lav verneverdi. Endringer eller utskifting som fører til inngrep i interiøret, gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.
Belysning	204: Nyere, rektangulær armatur av plast. 205: Nyere plafond av glass, nyere pendelbelysning av plast.	Nyere belysning har lav verneverdi. Den elektriske innmaten kan skiftes ut ved behov. Endring eller montering av ytterligere belysning gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.

NAVN: Korridor og WC

FUNKSJON: KORRIDOR OG WC

ROM: 206, 207 OG 208

Over: Korridoren sett mot rom 205.

Under: Toalettene har moderne sanitærinneordning.

VERNEHENSYN

Det er viktig å bevare de eldre elementene, som dører med originale detaljer, panelet på veggene og i himling og den eldre pipen og brannmuren. Dette er elementer med høy verneverdi, og vedlikehold bør gjøres så skånsomt som mulig.

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	TILTAK/VEDLIKEHOLD
Himling	206 og 208: Perlestaffpanel og hulkil taklist. Malt med linoljemaling (0502 Y - ikke second edition). 207: Rabitzpuss, malt med linoljemaling eller alkydmaling i tilsvarende farge som 206 og 208.	Himlingen vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Vegger	206 og 208: Faspanel malt med linoljemaling (1502 B/1502 Y - ikke second edition). 207: Rabitzpuss, malt med linoljemaling eller alkydmaling i tilsvarende farge som 208.	Panel vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Dører	Dører til 207, 208, 209 og 212: Eldre fyllingsdører med to speil, originale gerikter og eldre hengsler. Malt med linoljemaling (1502 Y).	Dørene og detaljene har høy verneverdi. Vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Gulv	206: Gulvet er belagt med nyere linoleum, Forbo "Marmoleum Piano" i fargen 3604 Beige. Eldre, profilert fotlist malt med linoljemaling (1502 B). 207 og 208: Gulvene er belagt med nyere vinyl, Polysafe 2000 i fargen 8800 Dawn mist, lys beige.	Linoleums- og vinylbelegget har lav verneverdi. Mindre riper eller skader kan repareres, se kap. 10. Mindre, ødelagte deler kan erstattes med tilsvarende eksisterende. Større utskiftninger eller endringer gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.
Fast inventar	206: Nyere radiatorer, eldre integrerte hyller og skap av malt tre, malt med linoljemaling i tilsvarende farge som veggene. Pipe og brannmur, pusset og malt med limfarge (0502 Y, ikke second edition). 207 og 208: Moderne sanitærinneordning og garnityr. Panelovn.	Nyere, fast inventar har lav verneverdi. Endringer eller utskifting som fører til inngrep i interiøret, gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen. Skap og hyller vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende. Pipe og brannmur vedlikeholdes med puss og limfarge med tilsvarende egenskaper og farge som eksisterende.
Belysning	206: Moderne pendelbelysning av plast og plafond av glass. 207 og 208: Moderne veggglampetter av plast.	Nyere belysning har lav verneverdi. Den elektriske innmaten kan skiftes ut ved behov. Endring eller montering av ytterligere belysning gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.

6 Katalog - interiør - 2. etasje

NAVN: Kontor

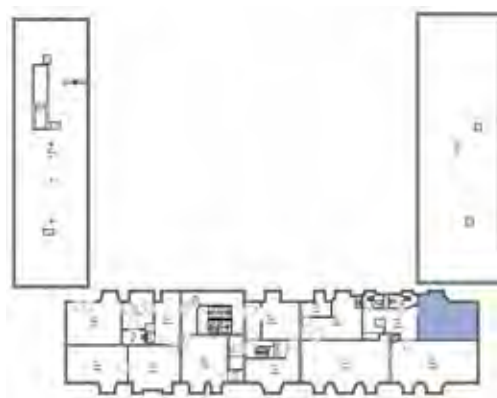
FUNKSJON: KONTOR

ROM: 209

Over: Kontoret har malte overflater og nyere innredning.

Under: Eldre dør til korridoren til høyre.

VERNEHENSYN

Rommet er preget av nyere overflater og innredning. Eldre elementer som døren og vindu med belistning og originale detaljer har høy verneverdi. Det er viktig at disse elementene bevares og vedlikeholdes på en skånsom måte.

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	TILTAK/VEDLIKEHOLD
Himling	Himlingen er trolig trukket med strie og papir, malt med linoljemaling (0502 Y - ikke second edition). Eldre profilert taklist, malt med tilsvarende maling som himling.	Himlingen vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Vegger	Veggene er trolig trukket med strie og papir, malt med linoljemaling (1502 B).	Veggene vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Dører	Eldre fyllingsdør med to speil, originale gerikter og eldre hengsler. Malt med linoljemaling (1502 Y).	Døren og detaljene har høy verneverdi. Vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Gulv	Gulvet er belagt med nyere linoleum, Forbo "Marmoleum Piano" i fargen 3604 Beige. Eldre, profilert fotlist malt med linoljemaling (1502 B).	Linoleumsbelegget har lav verneveddi. Mindre riper eller skader kan repareres, se vedlikeholdsråd i kap. 10. Mindre, ødelagte deler kan erstattes med tilsvarende som eksisterende. Større utskiftinger eller endringer gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.
Belysning	Nyere pendelbelysning av plast.	Nyere belysning har lav verneverdi. Den elektriske innmaten kan skiftes ut ved behov. Endring eller montering av ytterligere belysning gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.

NAVN: **Kontor**

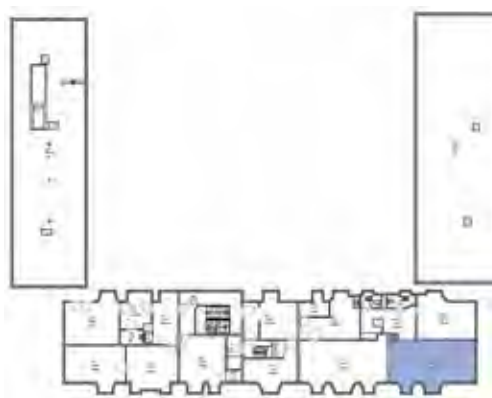
FUNKSJON: KONTOR

ROM: 212

Over: Rommet sett mot øst.

Under: Rommet sett mot vest, ovnsnisje med kott til høyre.

VERNEHENSYN

Dette rommet har trolig bevart utformingen det hadde på slutten av 1700-tallet, men rommet er ellers preget av nyere overflater og innredning. Det er viktig å bevare den eldre døren med originale detaljer og ovnsnisjen. Dette er elementer med høy verneverdi.

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	TILTAK/VEDLIKEHOLD
Himling	Himlingen er trolig trukket med strie og papir, malt med linoljemaling (0502 Y - ikke second edition). Eldre, profilert taklist, malt med tilsvarende maling som himling.	Himlingen vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Vegger	Veggene er trolig trukket med strie og papir, malt med linoljemaling (2502 B).	Veggene vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Dører	Eldre fyllingsdør med to speil, originale gerikter og eldre hengsler. Malt med linoljemaling (1502 Y).	Døren og detaljene har høy verneverdi. Vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Gulv	Gulvet er belagt med nyere trebord, malt med Oxan gulvmaling/tilsvarende (3020 Y30R), eldre, profilert fotlist malt med linoljemaling (2502 B).	Gulvet vedlikeholdes med Oxan gulvmaling eller tilsvarende, i den samme fargen som eksisterende. Fotlisten vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Fast inventar	I hjørnet mot nordvest er det en ovnsnisje med pusset og malt brannvegg (limfarge 0502 Y - ikke second edition). I nisjen er det et integrert kott med en smal, enkel dør av malt tre. Inni kottet er det hyller av malt tre.	Ovnsnisjen vedlikeholdes med puss og maling med tilsvarende egenskaper og farge som eksisterende. Døren til kottet vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som ovnsnisjen.
Belysning	Moderne pendelbelysning av plast.	Nyere belysning har lav verneverdi. Den elektriske innmaten kan skiftes ut ved behov. Endring eller montering av ytterligere belysning gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.

6 Katalog - interiør - 2. etasje

NAVN: Kontor

FUNKSJON: KONTOR

ROM: 213

Over: Rommet sett fra døråpningen.

Under: Rommet har malte overflater og nyere innredning.

VERNEHENSYN

Rommet har trolig bevart noe av den utformingen det hadde på slutten av 1700-tallet, men det er preget av nyere overflater og innredning. Det er viktig å bevare den eldre døren med originale detaljer, og ovnsnisjen, støpejernsovn og detaljer som belistning.

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	TILTAK/VEDLIKEHOLD
Himling	Himlingen er trolig trukket med strie og papir, malt med linoljemaling (0502 Y - ikke second edition). Eldre, profilert taklist, malt med tilsvarende maling som himling.	Himlingen vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Vegger	Veggene er trolig trukket med strie og papir, malt med linoljemaling (2502 B).	Veggene vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Dører	Empire fyllingsdør med to speil, originale gerikter og eldre hengsler. Døren er malt med linoljemaling (1502 Y).	Døren og detaljene har høy verneverdi. Vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Gulv	Nyere gulv av tre, malt med Oxan gulvmaling/tilsvarende. Eldre, profilert fotlist, malt med linoljemaling (2502 B).	Gulvet vedlikeholdes med Oxan gulvmaling eller tilsvarende, i den samme fargen som eksisterende. Fotlisten vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Fast inventar	Radiatorer. Ovnsnisje i hjørnet mot nordøst, og eldre støpejernsovn. Nisjen er pusset og malt med limfarge (0502 Y - ikke second edition).	Nyere, fast inventar har lav verneverdi. Endringer eller utskifting som fører til inngrep i interiøret, gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen. Nisjen vedlikeholdes med puss og maling med tilsvarende egenskaper og farge som eksisterende.
Belysning	Nyere pendelbelysning av plast.	Nyere belysning har lav verneverdi. Den elektriske innmaten kan skiftes ut ved behov. Endring eller montering av ytterligere belysning gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.

NAVN: Kontor og forgang

FUNKSJON: KONTOR OG FORGANG

ROM: 215

Over: Forgang til kontor 215. Eldre panel på veggene.

Under: Rommet er innredet med moderne inventar.

VERNEHENSYN

De to rommene har trolig bevart den utformingen de hadde på slutten av 1700-tallet, men er i dag preget av nyere overflater og innredning. Det er viktig å bevare det eldre panelet i forgangen og de eldre dørene med originale detaljer.

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	TILTAK/VEDLIKEHOLD
Himling	I forgangen er det skråtak/undersiden av loftstrappa, malt. Ellers er det faspanel, malt med linoljemaling. På kontoret er himlingen trolig trukket med strie og papir, malt med linoljemaling.	Himlingen vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Vegger	Veggene i forgangen er kledd med faspanel. I kontoret er veggene trolig trukket med strie og papir. Veggene i begge rom er malt med linoljemaling.	Veggene vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Dører	To dører, begge eldre fyllingsdører med fire speil, originale hengsler og gerikter. Malt med linoljemaling (1502 Y).	Dørene og detaljene har høy verneverdi. Vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Gulv	Gulvet er belagt med nyere linoleum, Forbo "Marmoleum Piano" i fargen 3604 Beige. Profilert fotlist av malt tre.	Linoleumsbelegget har lav verneveddi. Mindre riper eller skader kan repareres, se vedlikeholdsråd i kap. 10. Mindre, ødelagte deler kan erstattes med tilsvarende som eksisterende. Større utskiftinger eller endringer gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.
Fast inventar	Radiator. Lite kott i forgangen, med eldre dør av tre med originale hengsler. Innvending er det malt panel, som ellers.	Nyere, fast inventar har lav verneverdi. Endringer eller utskifting som fører til inngrep i interiøret, gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen. Skap og hyller vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Belysning	Nyere plafond av glass festet på veggen i forgangen. Nyere, rektangulær pendelbelysning på kontoret.	Nyere belysning har lav verneverdi. Den elektriske innmaten kan skiftes ut ved behov. Endring eller montering av ytterligere belysning gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.

NAVN: Trapperom

FUNKSJON: TRAPPEROM

ROM: 217

Over: Trappen opp til loftet.

Under: Rommet sett fra toppen av trappen.

VERNEHENSYN

Trapperommet har trolig bevart en del av utformingen det hadde på slutten av 1700-tallet, men overflater og trappeløpet har trolig blitt endret. Det er viktig å bevare de eldre dørene med originale detaljer.

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	TILTAK/VEDLIKEHOLD
Himling	Himlingen er kledd med umalt faspanel. Øverst ved døren inn til loftet er himlingen kledd med nyere plater, trolig siporex.	Panelet beholdes umalt. Ved behov kan ødelagte bord erstattes med tilsvarende som eksisterende. Større endringer eller utskiftinger gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen. De nyere platene har lav verneverdi, utskifting gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.
Vegger	Veggene er kledd med stående faspanel, umalt. Øverst i trappen mot loftet er veggene kledd med nyere plater, trolig siporex.	Panelet beholdes umalt. Ved behov kan ødelagte bord erstattes med tilsvarende som eksisterende. Større endringer eller utskiftinger gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen. De nyere platene har lav verneverdi, utskifting gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.
Dører	Dør til 203: Eldre fyllingsdør med fire speil, originale hengsler, empiregerikter. Malt med linoljemaling (1502 Y). Dør til 218: Eldre fyllingsdør med to speil, umalt. Trolig originale gerikter.	Døren og detaljene har høy verneverdi. Vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende. Umalt dør beholdes umalt.
Gulv	Gulvet er belagt med eldre gulvbord av tre. Gulvet er umalt, men det kan ha vært lakkert. Eldre, profilert fotlist, umalt.	Gulvet og fotlisten beholdes umalt. Ved behov kan ødelagte gulvbord erstattes med tilsvarende som eksisterende. Større endringer eller utskiftinger gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.
Fast inventar	Eldre trappeløp med trinn og sidevanger av umalt tre.	Trappen beholdes umalt. Den er trolig ikke opprinnelig, men er omfattet av fredningen.
Belysning	Nyere plafond av glass.	Nyere belysning har lav verneverdi. Den elektriske innmaten kan skiftes ut ved behov. Endring eller montering av ytterligere belysning gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.

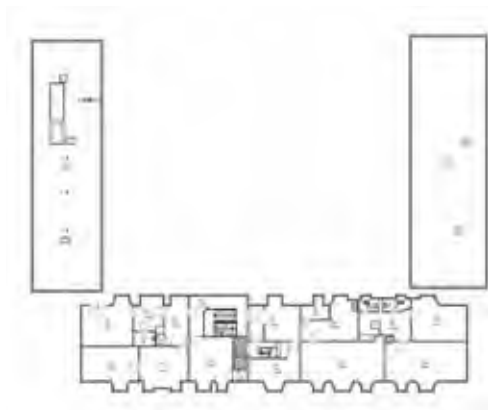
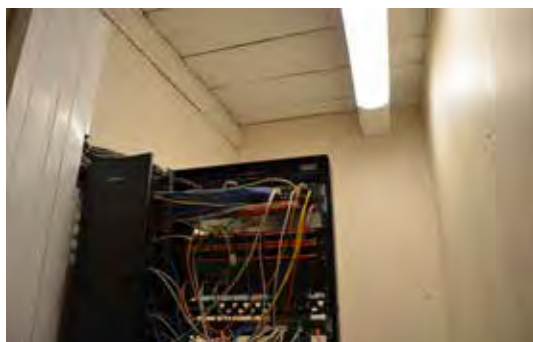
NAVN: **Teknisk rom**

FUNKSJON: TEKNISK ROM

ROM: 218

Over: Nyere plater på veggene. Eldre fyllingsdør til trapperom
Under: Tekniske installasjoner, i himlingen er det eldre panel.

VERNEHENSYN

Rommet har trolig fått den eksisterende utformingen i nyere tid, og har både eldre og nyere overflater og elementer. Det er viktig å bevare den eldre fyllingsdøren med de originale hengslene, samt panelet i himlingen og det eldre gulvet. Dette er elementer med høy verneverdi.

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	TILTAK/VEDLIKEHOLD
Himling	Himlingen er kledd med eldre vekselspanel med staff. Smal, enkel taklist av malt tre.	Panelet og taklisten vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Vegger	Veggene er kledd med malte sponplater.	Platene har lav verneverdi. Ødelagte plater kan erstattes med tilsvarende ved behov.
Dører	Eldre fyllingsdør med to speil, originale hengsler og nyere gerikter. Trolig malt med linoljemaling.	Døren og geriktene vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Gulv	Gulvet er belagt med eldre, brede gulvbord av tre, trolig lakkert. Nyere smal, profilert fotlist av malt tre.	Gulvet beholdes umalt. Kan ev. vedlikeholdes med tilsvarende lakk som eksisterende. Endringer eller utskifting av gulvbord gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.
Tekniske anlegg	Teknisk anlegg/tavle og kabelføringer.	Nyere, teknisk anlegg har lav verneverdi. Utskifting av deler kan gjøres ved behov. Større endringer eller montering av ytterligere utstyr gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.
Belysning	Rektangulær armatur av plast i himlingen.	Nyere belysning har lav verneverdi. Den elektriske innmaten kan skiftes ut ved behov. Endring eller montering av ytterligere belysning gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.

6 Katalog - interiør - 2. etasje

NAVN: Kontor og kott

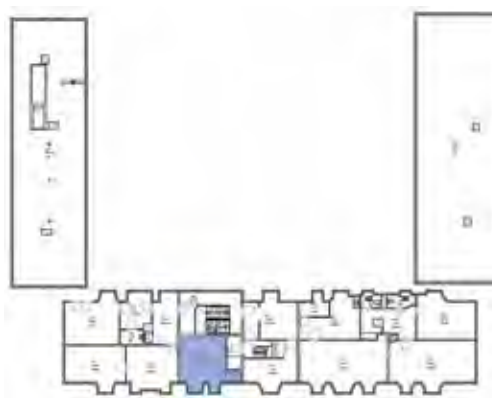
FUNKSJON: KONTOR OG KOTT

ROM: 219 + 220

Over: Rommet sett mot trapperommet.

Under: Nyere innredning og belysning

VERNEHENSYN

Rommets opprinnelige utforming og overflater er endret i nyere tid, men enkelte elementer har høy verneverdi. Det er viktig å bevare det eldre panelet og rosetten i himlingen, samt den eldre fyllingsdøren med originale detaljer.

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	TILTAK/VEDLIKEHOLD
Himling	Himlingen er kledd med perlestaffpanel, malt med linoljemaling (0502 Y - ikke second edition). Liten gipsrosett, trolig malt med limfarge i tilsvarende farge som himlingen. Eldre hulkiil taklist, malt med tilsvarende maling som himling.	Himling og taklist vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende. Gipsrosetten vedlikeholdes med limfarge i tilsvarende farge som eksisterende.
Vegger	Veggene er trolig trukket med strie og papir og malt med linoljemaling (1502 B).	Veggene vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Dører	Dør til trapperom: Empire fyllingsdør med tre speil, originale gerikter og hengsler. Malt med linoljemaling (0502 Y - ikke second edition).	Døren og detaljene har høy verneverdi. Vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Gulv	Gulvet er belagt med nyere linoleum, Forbo "Marmoleum Piano" i fargen 3604 Beige. Profilert fotlist av tre, malt med linoljemaling (1502 B).	Linoleumsbelegget har lav verneverdi. Mindre riper eller skader kan repareres, se vedlikeholdsråd i kap. 10. Mindre, ødelagte deler kan erstattes med tilsvarende eksisterende. Større utskiftninger eller endringer gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.
Fast inventar	Radiatorer. Kott med hyller og integrerte skap. Smal dør av tre til kottet, smale gerikter rundt.	Nyere, fast inventar har lav verneverdi. Endringer eller utskifting som fører til inngrep i interiøret, gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen. Skap og hyller vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Belysning	Nyere, rektangulær pendelbelysning.	Nyere belysning har lav verneverdi. Den elektriske innmaten kan skiftes ut ved behov. Endring eller montering av ytterligere belysning gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.

NAVN: **Kontor**

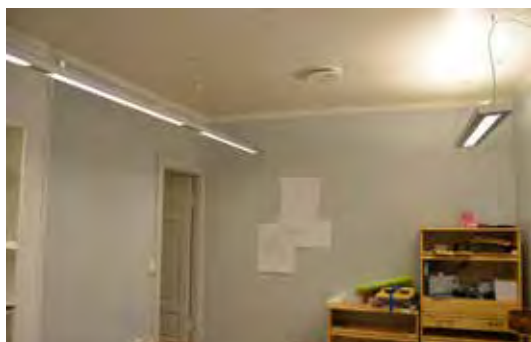
FUNKSJON: KONTOR

ROM: 221

Over: Rommet sett mot kontor 222.

Under: Rommet sett mot øst.

VERNEHENSYN

Rommet kan opprinnelig ha vært en del av rom 222. Det er preget av nyere overflater og innredning. Det er viktig å bevare de eldre fyllingsdørene med originale detaljer og brannveggen i hjørnet mot nordvest.

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	TILTAK/VEDLIKEHOLD
Himling	Himlingen er trolig trukket med strie og papir, malt med linoljemaling (0502 Y - ikke second edition). Eldre taklist, malt med tilsvarende maling som himling.	Himlingen vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Vegger	Veggene er trolig trukket med strie og papir og malt med linoljemaling (1502 B). Brannmur i hjørnet mot nordvest, pusset og malt med limfarge (0502 Y - ikke second edition).	Veggene vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Dører	Dør til 222 og 226: Eldre fyllingsdør med tre speil, originale gerikter og hengsler. Malt med linoljemaling (1502 Y).	Dørene og detaljene har høy verneverdi. Vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende. Umalt dør beholdes umalt.
Gulv	Gulvet er belagt med nyere linoleum, Forbo "Marmoleum Piano" i fargen 3604 Beige. Nyere, profilert fotlist av tre, malt med linoljemaling (1502 B).	Linoleumsbelegget har lav verneveddi. Mindre riper eller skader kan repareres, se vedlikeholdsråd i kap. 10. Mindre, ødelagte deler kan erstattes med tilsvarende som eksisterende. Større utskiftinger eller endringer gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.
Belysning	Nyere, rektangulær pendelbelysning.	Nyere belysning har lav verneverdi. Den elektriske innmaten kan skiftes ut ved behov. Endring eller montering av ytterligere belysning gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.

6 Katalog - interiør - 2. etasje

NAVN: Kontor

FUNKSJON: KONTOR

ROM: 222

Over: Rommet sett fra 221. Nyere innredning og belysning.

Under: Rommet sett mot kontor 221. Eldre fyllingsdør.

VERNEHENSYN

Rommet kan opprinnelig ha vært en del av rom 221. Det er preget av nyere overflater og innredning. Det er viktig å bevare den eldre fyllingsdøren med originale detaljer og brannveggen i hjørnet mot nordøst.

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	TILTAK/VEDLIKEHOLD
Himling	Himlingen er trolig trukket med strie og papir, malt med linoljemaling (0502 Y - ikke second edition). Eldre taklist, malt med tilsv. maling som himling.	Himling og taklist vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Vegger	Veggene er trolig trukket med strie og papir og malt med linoljemaling (1502 B). Brannmur i hjørnet mot nordøst, pusset og malt med limfarge (0502 Y - ikke second edition).	Veggene vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Dører	Eldre fyllingsdør med tre speil, originale gerikter og hengsler. Malt med linoljemaling (1502 Y).	Døren og detaljene har høy verneverdi. Vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Gulv	Gulvet er belagt med nyere linoleum, Forbo "Marmoleum Piano" i fargen 3604 Beige. Nyere profilert fotlist av tre, malt med linoljemaling (1502 B).	Linoleumsbelegget har lav verneverdi. Mindre riper eller skader kan repareres, se vedlikeholdsråd i kap. 10. Mindre, ødelagte deler kan erstattes med tilsvarende som eksisterende. Større utskiftinger eller endringer gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.
Fast inventar	Radiator.	Nyere, fast inventar har lav verneverdi. Endringer eller utskifting som fører til inngrep i interiøret, gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.
Belysning	Nyere, rektangulær pendelbelysning.	Nyere belysning har lav verneverdi. Den elektriske innmaten kan skiftes ut ved behov. Endring eller montering av ytterligere belysning gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.

NAVN: **Kontor**

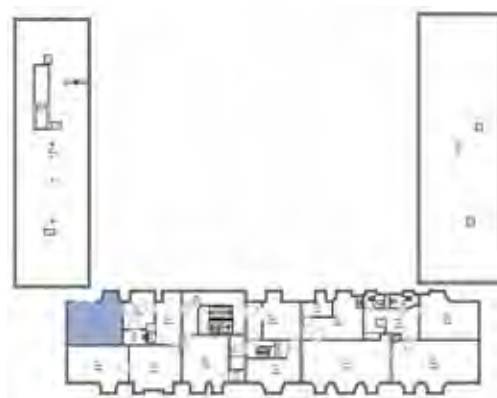
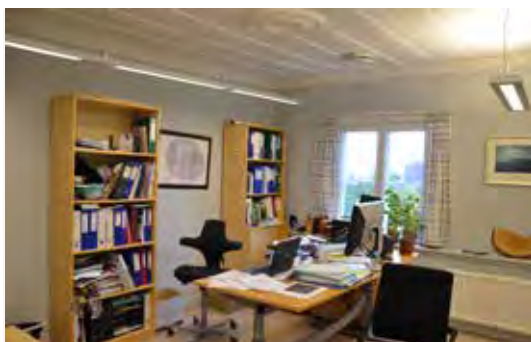
FUNKSJON: KONTOR

ROM: 223

Over: Himlingen med gipsrosett.

Under: Rommet sett fra døråpningen.

VERNEHENSYN

Rommets opprinnelige utforming har trolig endret seg i nyere tid, men det er enkelte elementer med høy verneverdi. Det er viktig å bevare det eldre panelet og rosetten i himlingen, samt den eldre fyllingsdøren med originale detaljer.

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	TILTAK/VEDLIKEHOLD
Himling	Himlingen er kledd med vekselpanel, hulkil taklist, malt med linoljemaling (0502 Y - ikke second edition). Liten gipsrosett, malt med limfarge.	Himlingen og taklisten vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende. Rosetten vedlikeholdes med limfarge i farge tilsvarende eksisterende.
Vegger	Veggene er trolig trukket med strie og papir og malt med linoljemaling (1502 B).	Veggene vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Dører	Eldre fyllingsdør med tre speil, originale gerikter og hengsler. Malt med linoljemaling (1502 Y).	Døren og detaljene har høy verneverdi. Vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende. Umalt dør beholdes umalt.
Gulv	Gulvet er belagt med nyere linoleum, Forbo "Marmoleum Piano" i fargen 3604 Beige. Nyere, profilert fotlist av tre, malt med linoljemaling (1502 B).	Linoleumsbelegget har lav verneverdi. Mindre riper eller skader kan repareres, se vedlikeholdsråd i kap. 10. Mindre, ødelagte deler kan erstattes med tilsvarende som eksisterende. Større utskiftinger eller endringer gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.
Fast inventar	Radiatorer. Kott i vegg mot nord. To smale dører og enkle, smale gerikter rundt. Malt med tilsvarende maling som veggene.	Nyere, fast inventar har lav verneverdi. Endringer eller utskifting som fører til inngrep i interiøret, gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen. Kottet vedlikeholdes med tilsvarende maling som veggene.
Belysning	Nyere, rektangulær pendelbelysning.	Nyere belysning har lav verneverdi. Den elektriske innmaten kan skiftes ut ved behov. Endring eller montering av ytterligere belysning gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.

6 Katalog - interiør - 2. etasje

NAVN: Korridor og BK

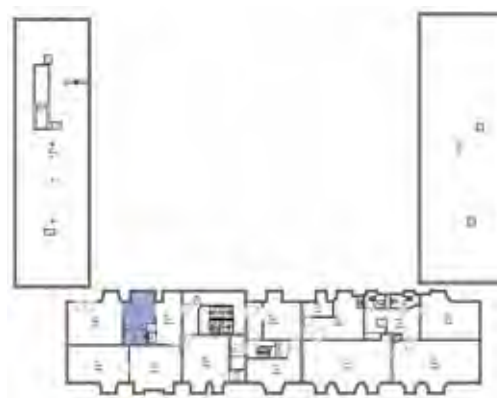
FUNKSJON: KORRIDOR OG BK

ROM: 224 OG 225

Over: Veggene og himlingen i kottet er kledd med malte plater.

Under: Korridoren. Kontor 223 til høyre, kott 224 til venstre.

VERNEHENSYN

Utformingen og overflatene i de to rommene er nyere, men enkelte elementer har verneverdi. Det er viktig å bevare de eldre fyllingsdørene og de originale detaljene til de ulike rommene, samt den pussete og malte brannveggen i hjørnet mot sydøst.

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	TILTAK/VEDLIKEHOLD
Himling	Himlingen er kledd med plater, enkel, smal taklist. Malt m. linoljemaling (0502 Y, ikke second edition).	Vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Vegger	Veggene er kledd med plater, malt med linoljemaling (1502 Y). I rom 225 er det en brannvegg i hjørnet mot sydøst, pusset og malt med limfarge (0502 Y - ikke second edition).	Vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende. Brannvegg vedlikeholdes med puss og limfarge med tilsvarende egenskaper og farge som eksisterende.
Dører	Dør til 224: Eldre fyllingsdør med to speil, originale gerikter og hengsler. Dør til 223: Eldre fyllingsdør med tre speil, originale gerikter og hengsler. Dør til 226: Eldre fyllingsdør med tre speil, originale gerikter og hengsler. Dørene og detaljene er malt med linoljemaling (1502 Y).	Døren og detaljene har høy verneverdi. Vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Gulv	224: Gulvet er belagt med nyere vinyl, Polysafe 2000 i farge 8800 Dawn mist, lys beige. 225: Gulvet er belagt med nyere linoleum, Forbo "Marmoleum Piano" i farge 3604 Beige. Enkel, smal fotlist i tilsvarende farge som veggen.	Gulvbelegget har lav verneverdi. Mindre riper eller skader kan repareres, se vedlikeholdsrad i kap. 10. Mindre, ødelagte deler kan erstattes med tilsvarende som eksisterende. Større utskiftninger eller endringer gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen. Fotlist vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Fast inventar	224: Nyere utslagsvask av stål. Brannslange. 225: Lite kott mot nord, dør med tre speil malt som veggen.	Nyere, fast inventar har lav verneverdi. Endringer eller utskifting som fører til inngrep i interiøret, gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.
Belysning	224: Rektangulær armatur av plast. 225: Plafond av glass i himlingen.	Nyere belysning har lav verneverdi. Den elektriske innmaten kan skiftes ut ved behov. Endring eller montering av ytterligere belysning gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.

NAVN: Korridor og lager

FUNKSJON: KORRIDOR OG LAGER

ROM: 226 OG 227

Over: Korridoren sett mot nord. Trapperom til høyre.

Under: Korridoren sett fra døråpning mot trapperom.

VERNEHENSYN

Utformingen av de to rommene er nyere, men enkelte elementer har verneverdi. Det er viktig å bevare de eldre fyllingsdørene og de originale detaljene til de ulike rommene, det eldre panelet på veggene og den pussete og malte brannveggen i hjørnet mot sydvest.

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	TILTAK/VEDLIKEHOLD
Himling	Himlingen er kledd med eldre vekselspanel, smal, profilert taklist. Malt med linoljemaling (0502 Y - ikke second edition). Himlingen i lageret er platekledd, trolig malt med tilsvarende maling.	Himlingen og taklisten vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Vegger	Veggene er kledd med eldre perlestaffpanel, malt med linoljemaling (1502 Y). Brannvegg i hjørnet mot sydvest, pusset og malt med limfarge (0502 Y - ikke second edition).	Panelet vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende. Brannvegg vedlikeholdes med puss og limfarge med tilsvarende egenskaper og farge som eksisterende.
Dører	Dør til 227: Nyere, glatt dør med enkle gerikter og originale hengsler. Øvrige dører: Eldre fyllingsdør med tre speil, originale gerikter og hengsler. Malt med linoljemaling (1502 Y).	Nyere dør har lav verneverdi. Øvrige dører har høy verneverdi. Vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Gulv	Gulvet er belagt med nyere linoleum, Forbo "Marmoleum Piano" i fargen 3604 Beige. Nyere, profilert fotlist av tre, malt med linoljemaling (1502 Y).	Linoleumsbelegget har lav verneverdi. Mindre riper eller skader kan repareres, se vedlikeholdsråd i kap. 10. Mindre, ødelagte deler kan erstattes med tilsvarende som eksisterende. Større utskiftninger eller endringer gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen. Fotlist vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Fast inventar	På lageret er det innredet med nyere, faste hyller av tre.	Nyere, fast inventar har lav verneverdi. Endringer eller utskifting som fører til inngrep i interiøret, gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.
Belysning	To nyere plafonder av glass i himlingen i korridoren.	Nyere belysning har lav verneverdi. Den elektriske innmaten kan skiftes ut ved behov. Endring eller montering av ytterligere belysning gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.

6 Katalog - interiør - loft

NAVN: **Loft**

FUNKSJON: LOFT

ROM: 244

Gavlene på loftet er av murt tegl.

På loftet er nyere ventilasjonsanlegg.

Den ene gavlveggen på loftet.

Takkonstruksjonen

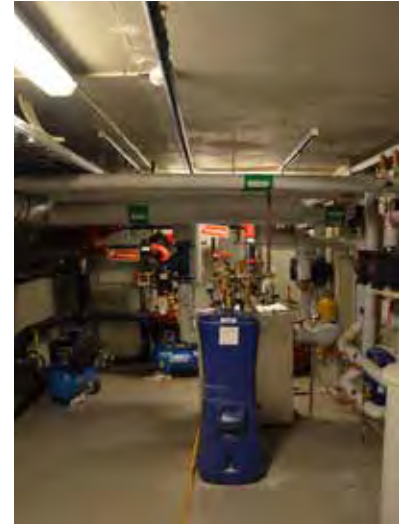
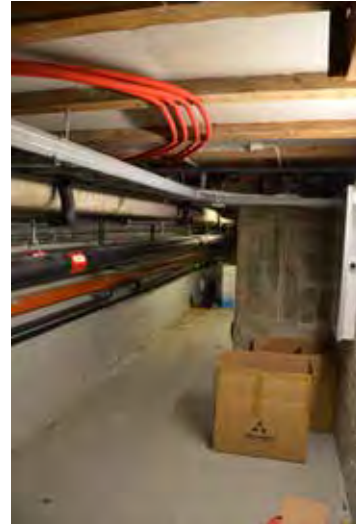
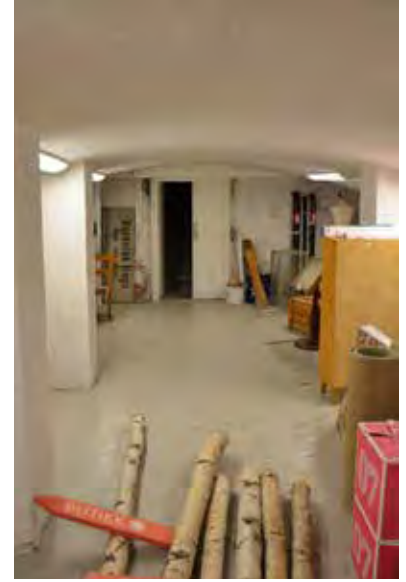
VERNEHENSYN

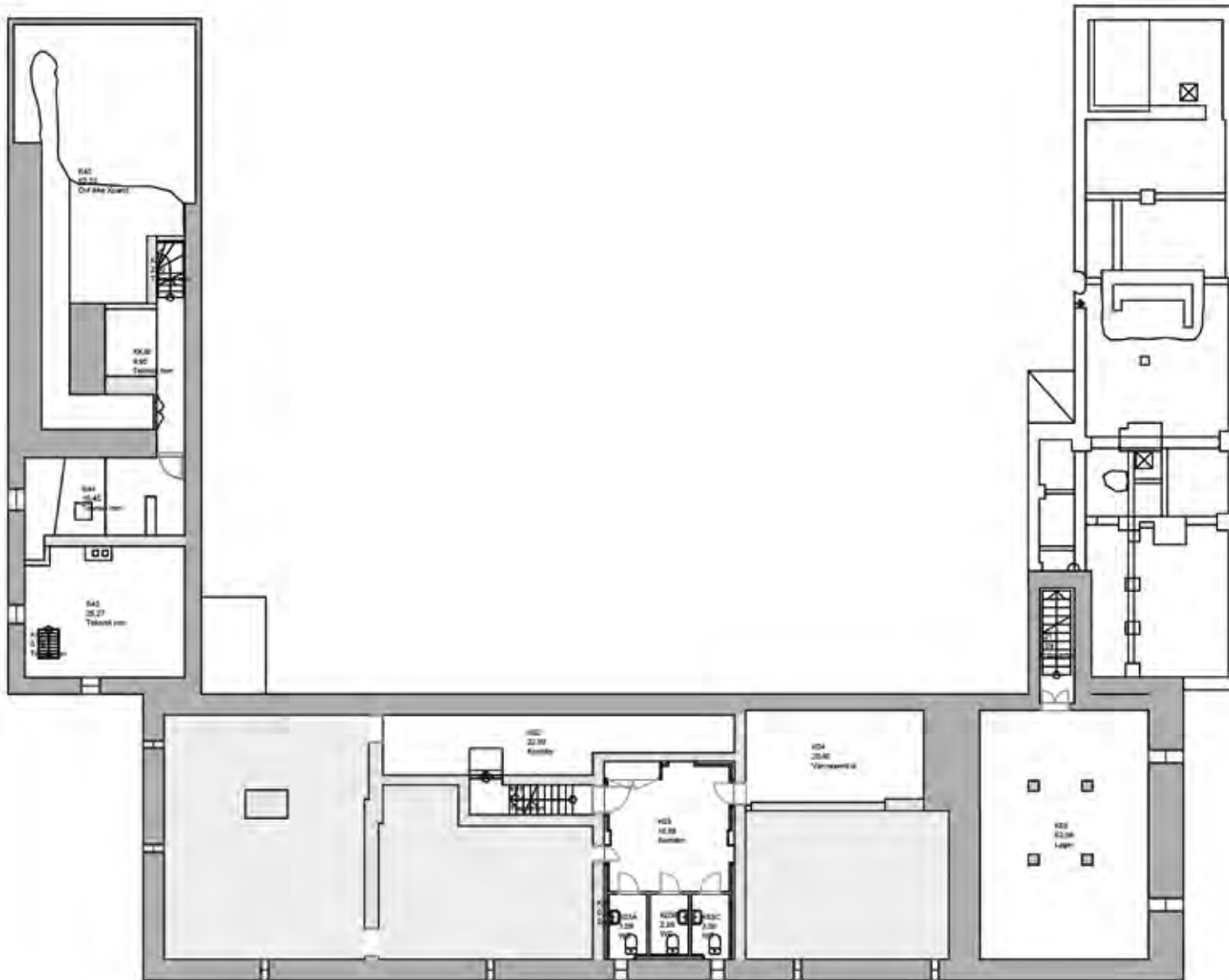
Loftet fremstår som godt bevart, men det er preget av de tekniske installasjonene. Det er viktig å bevare rommets hovedutforming, materialbruk, de eldre teglveggene og de pussete pipene. Dette er elementer med høy verneverdi.

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	TILTAK/VEDLIKEHOLD
Himling	Takkonstruksjon av tre, sperretak med hanebjelke og stol. Flere hanebjelker er skiftet ut med nyere, ev. tilført i nyere tid. Nyere, grove lekter mellom sperrene.	Ved behov kan ødelagte elementer skiftes ut, ev. nyere tilføres dersom det er vurdert som nødvendig. Tiltakene gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.
Vegger	Gavlveggene er av murt teglstein med fuger av kalkmørtel. Nyere, grove lekter er festet på gavlveggene.	Teglveggen vedlikeholdes med kalkmørtel, ev. en svak KC-mørtel.
Dører	Luke i gulvet med en tredelt loftstrapp. Trinn av umalt furu.	Loftstrapp av lav verneverdi. Utskifting gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.
Gulv	Gulvet er belagt med gulvbord av tre, det er flere ulike utførelser/ulik alder på gulvet. Både malt og umalt.	Gulvet består trolig i stor grad av ulike nyere gulvbord. Ved behov kan ødelagte bord skiftes ut med tilsvarende de eksisterende. Større endringer eller utskiftinger gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.
Fast inventar	Eldre piper av tegl, trolig pusset med kalkpuss. Umalt.	Vedlikeholdes med puss med tilsvarende egenskaper som eksisterende, fortrinnsvis en kalkpuss eller en svak KC-puss.
Belysning	Nyere, rektangulære armaturer av plast.	Nyere belysning har lav verneverdi. Den elektriske innmaten kan skiftes ut ved behov. Endring eller montering av ytterligere belysning gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.
Annet	Tekniske installasjoner og ulike rørføringer i forbindelse med ventilasjonsanlegget.	Nyere tekniske installasjoner har lav verneverdi. Elementer kan skiftes ut ved behov. Større utskiftinger eller endringer som fører til inngrep i interiøret, gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.

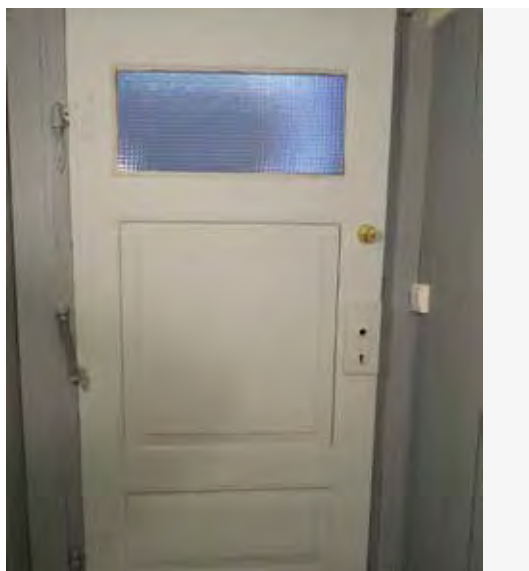

Kjeller

NAVN: Trapperom

FUNKSJON: TRAPPEROM

ROM: K01

Over: Barokkdør fra kjellertrappen til rom 101.

Under: Trapperommet sett fra kjellergarderoben.

VERNEHENSYN

Trapperommets plassering og utforming er trolig bevart i stor grad fra slik det fremstod på slutten av 1700-tallet, men noen overflater og inventaret har blitt endret. Det er viktig å bevare den eldre fyllingsdøren med de originale detaljene, det eldre panelet i himlingen og på veggene, brystningen og trappen.

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	TILTAK/VEDLIKEHOLD
Himling	Himlingen er kledd med vekselpanel, enkel, smal taklist. Malt med linoljemaling (0500 N og 0502 Y - ikke second edition på begge).	Himlingen og taklisten vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Vegger	Veggene er kledd med vekselpanel. Utstikkende brystning i nedre del med stående panel. Malt med linoljemaling (2500 N). Veggene i kjelleren er pusset og malt, trolig med tilsvarende maling som øvrige vegger.	Veggene vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Dører	Dør til 101: Barokk fyllingsdør med tre speil, øverste felt er med et glassfelt. Originale gerikter og hengsler. Malt med linoljemaling (1002 Y). Dør til kjeller: Nyere ståldør, trolig malt med akrylmaling.	Dør til 101 har høy verneverdi. Vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende. Nyere dør har lav verneverdi, vedlikeholdes med tilsvarende maling som eksisterende.
Gulv	Gulvet er belagt med nyere gulvbord av tre, malt med Oxan gulvmaling/tilsvarende (4502 Y).	Gulvet vedlikeholdes med Oxan gulvmaling eller tilsvarende, i samme farge som eksisterende.
Fast inventar	Rettløpstrapp av tre. Håndløper av tre festet i veggene mot syd. Opptrinn og vanger er malt med Oxan gulvmaling/tilsvarende (2500 N). Inntrinn er malt med tilsvarende maling som gulv. Håndløper er malt med linoljemaling (7010-R90B).	Trinn og vanger vedlikeholdes med Oxan gulvmaling eller tilsvarende, i samme farge som eksisterende. Håndløper vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Belysning	Moderne lampetter av plast på veggene.	Nyere belysning har lav verneverdi. Den elektriske innmaten kan skiftes ut ved behov. Endring eller montering av ytterligere belysning gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.

NAVN: Korridor

FUNKSJON: TEKNISK ROM

ROM: K02

Over: Korridoren mot øst. Gulv og vegger er av støpt betong.
Under: Korridoren sett mot vest. Natursteinsmur til venstre.

VERNEHENSYN

Korridorens utforming og overflater er i stor grad nyere, og rommet er preget av de nyere, tekniske installasjonene. Det er viktig å bevare den eksponerte natursteinsmuren.

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	TILTAK/VEDLIKEHOLD
Himling	Himlingen er kledd med gipsplater mellom nyere, smale trebjelker.	Platene og bjelkene er nyere og har lav verneverdi. Kan skiftes ut med tilsvarende som eksisterende ved behov.
Vegger	Veggene er i stor grad av malt, støpt betong, enkelte områder har eksponert mur av naturstein.	Malt overflate vedlikeholdes med tilsvarende maling som eksisterende. Muren vedlikeholdes med mørtel med tilsvarende egenskaper som eksisterende.
Dører	Nyere, malt ståldør til rom K03.	Døren har lav verneverdi. Vedlikeholdes med tilsvarende maling som eksisterende.
Gulv	Gulvet er av malt, støpt betong.	Skader på gulvet kan utbedres med sement og maling i tilsvarende farge som eksisterende.
Fast inventar	Diverse kabel- og rørføringer langs vegg og himling.	Nyere, fast inventar har lav verneverdi. Endringer eller utskifting som fører til inngrep i interiøret, gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.
Belysning	Rektangulære armaturer av plast festet til veggen.	Nyere belysning har lav verneverdi. Den elektriske innmaten kan skiftes ut ved behov. Endring eller montering av ytterligere belysning gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.

NAVN: **Korridor**

FUNKSJON: KORRIDOR/GARDEROBE

ROM: K03

Over: Eldre fyllingsdører til toalettene. Nyere overflater.

Under: Nyere garderobeløsning i rommet. Nyere belysning.

VERNEHENSYN

Garderoben har en nyere utforming, og rommet har nyere overflater og innredning. Det er viktig å bevare de tre eldre fyllingsdørene med originale detaljer, disse har høy verneverdi.

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	TILTAK/VEDLIKEHOLD
Himling	Himlingen er kledd med nyere plater, malt med alkydmaling (0502 Y - ikke second edition).	Vedlikeholdes med tilsvarende maling som eksisterende.
Vegger	Veggene er kledd med nyere plater, malt med alkydmaling (1002 Y).	Vedlikeholdes med tilsvarende maling som eksisterende.
Dører	Nyere ståldører til trapperom, varmesentral og korridor K02. Eldre fyllingsdører til toalettene, originale hengsler og nyere gerikter. Ståldørene er trolig malt med alkydmaling. Fyllingsdørene er malt med linoljemaling (1002 Y). Geriktene er malt med tilsvarende maling eller alkydmaling i tilsvarende farge.	Nyere ståldører har lav verneverdi, vedlikeholdes med tilsvarende maling som eksisterende. Fyllingsdørene har høy verneverdi. Vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Gulv	Gulvet er flislagt med moderne, keramiske fliser.	Ødelagte enkeltfliser kan skiftes ut ved behov. Større endringer eller utskiftinger gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.
Fast inventar	Midt i rommet er det en garderobeløsning med hyller, speil og hengeplass. Skroget er av malt tre, trolig malt med alkydmaling.	Nyere, fast inventar har lav verneverdi. Vedlikeholdes med tilsvarende maling som eksisterende.
Belysning	Moderne lampetter av plast på veggene.	Nyere belysning har lav verneverdi. Den elektriske innmaten kan skiftes ut ved behov. Endring eller montering av ytterligere belysning gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.

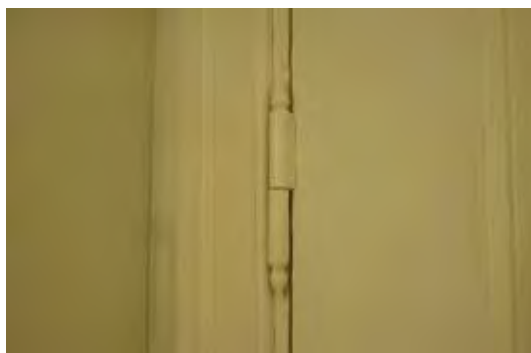
NAVN: **WC**

FUNKSJON: WC

ROM: K03 A, B OG C

Over: Rommene er likt utstyrt med fliser og sanitærinneordning.
Under: Dørene har originale, eldre hengsler, men nye gerikter.

VERNEHENSYN

De tre rommene har en nyere utforming, og de er innredet med moderne materialer og inventar. Det er viktig å bevare de tre eldre dørene med originale detaljer, disse har høy verneverdi.

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	TILTAK/VEDLIKEHOLD
Himling	Himlingen er kledd med nyere plater, malt med alkydmaling (0502 Y - ikke second edition).	Vedlikeholdes med tilsvarende maling som eksisterende.
Vegger	Veggene er flislagt med moderne, keramiske fliser.	Ødelagte enkeltfliser kan skiftes ut ved behov. Større endringer eller utskiftninger gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.
Dører	Eldre fyllingsdør med tre speil, originale hengsler og nyere gerikter. Fyllingsdørene er malt med linoljemaling (1002 Y). Geriktene er malt med tilsvarende maling eller alkydmaling i samme farge.	Fyllingsdørene har høy verneverdi. Vedlikeholdes med linoljemaling i tilsvarende farge som eksisterende.
Gulv	Gulvet er flislagt med moderne, keramiske fliser.	Ødelagte enkeltfliser kan skiftes ut ved behov. Større endringer eller utskiftninger gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.
Fast inventar	Rommene har moderne sanitærinneordning av porselen og garnityr.	Nyere, fast inventar har lav verneverdi. Endringer eller utskifting som fører til inngrep i interiøret, gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.
Belysning	Nyere lampetter av messing og glass på hver side av speilet.	Nyere belysning har lav verneverdi. Den elektriske innmaten kan skiftes ut ved behov. Endring eller montering av ytterligere belysning gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.

6 Katalog - interiør - kjeller

NAVN: **Varmesentral**

FUNKSJON: VARMESENTRAL

ROM: K04

Over: Rommet sett fra døråpningen, preget av nyere overflater.

Under: Sett mot vest. Teknisk inventar og diverse rørføringer.

VERNEHENSYN

Rommets utforming og overflater er i stor grad nyere, og rommet er preget av de moderne, tekniske installasjonene.

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	TILTAK/VEDLIKEHOLD
Himling	Himlingen er kledd med nyere plater, pusset og malt.	Platene har lav verneverdi og kan erstattes med tilsvarende ved behov.
Vegger	Veggene er av malt, støpt betong.	Vedlikeholdes med tilsvarende maling som eksisterende.
Dører	Malt ståldør til rom K03.	Døren har lav verneverdi. Vedlikeholdes med tilsvarende maling som eksisterende.
Gulv	Gulvet er av malt, støpt betong.	Mindre skader kan utbedres med tilsvarende sement og maling som eksisterende.
Fast inventar	Diverse teknisk utstyr og rørføringer som hører til varmesentralen.	Nyere, fast inventar har lav verneverdi. Endringer eller utskifting som fører til inngrep i interiøret gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.
Belysning	Rektangulære armaturer av plast.	Nyere belysning har lav verneverdi. Den elektriske innmaten kan skiftes ut ved behov. Endring eller montering av ytterligere belysning gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.

NAVN: **Lager**

FUNKSJON: LAGER

ROM: K05

Over: Rommet sett mot trappen til østfløyen.

Under: Rommet sett fra døråpningen.

VERNEHENSYN

Utformingen av dette rommet kan være en rest fra slik kjelleren var på 1600-tallet. Det er viktig å bevare rommets utforming slik det fremstår, og at overflatene i rommet vedlikeholdes med egnede materialer.

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	TILTAK/VEDLIKEHOLD
Himling	Hvelvet himling som går ned til gulvet, pusset og malt med nyere maling.	Himlingen vedlikeholdes med puss og maling med tilsvarende egenskaper som eksisterende. På sikt bør det benyttes puss og maling som er diffusjonsåpen.
Vegger	Veggene er en del av hvelvet, overflaten er pusset og malt med nyere maling.	Veggene vedlikeholdes med puss og maling med tilsvarende egenskaper som eksisterende. På sikt bør det benyttes puss og maling som er diffusjonsåpen.
Dører	Nyere, tofløyet dør av laminat.	Døren er nyere og har lav verdi. Utskifting gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.
Gulv	Støpt betonggulv, malt.	Gulvet er nyere og har lav verneverdi. Ved behov kan mindre skader utbedres med tilsvarende sement som eksisterende.
Belysning	Nyere, rektangulære armaturer av plast.	Nyere belysning har lav verneverdi. Den elektriske innmaten kan skiftes ut ved behov. Endring eller montering av ytterligere belysning gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.
Annet	Fire firkantete søyler, pusset og malt med nyere maling.	Vedlikeholdes med puss og maling med tilsvarende egenskaper som eksisterende. På sikt bør det benyttes puss og maling som er diffusjonsåpen.

6 Katalog - interiør - kjeller

NAVN: Teknisk rom

FUNKSJON: TEKNISK ROM

ROM: K040, 044, 045, 050

Over: Kjelleren under kaféen sett fra trappen. Nye overflater.

Under: Kjelleren rom 040, brukt til lager og teknisk rom.

VERNEHENSYN

Rommene utforming og overflater er trolig i stor grad nyere. Det er viktig å bevare hvelvet av teglstein, den pussete pipen og den eldre trappen. Dette er elementer med høy verneverdi.

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	TILTAK/VEDLIKEHOLD
Himling	040: Himlingen er kledd med eldre panel mellom bjelkene, malt med nyere maling. Øvrige himlinger er kledd med gipsplater.	Malt panel vedlikeholdes med tilsvarende maling som eksisterende. Gipsplater har lav verneverdi og kan skiftes ut med tilsvarende ved behov.
Vegger	Veggene er av støpt betong, malt i rom 040, umalt i øvrige rom. I rom 044 består også veggene av naturstein.	Malte overflater vedlikeholdes med tilsvarende maling som eksisterende.
Dører	Lem i gulvet til begge kjellertrappene av umalt tre på undersiden.	Umalte overflater beholdes umalt. Bord på oversiden av lemmene vedlikeholdes som resten av gulvet.
Gulv	Gulvet i rommene er av støpt betong.	Ved behov kan skader utbedres med tilsvarende sement som eksisterende.
Fast inventar	Eldre trapp av tre ned fra rom 147, rekkverk er trolig malt med linoljemaling, trinnene er også malt. Enkel, nyere trapp av umalt tre fra rom 141 til 040.	Trapp med malte overflater vedlikeholdes med tilsvarende maling som eksisterende, umalte elementer beholdes umalt.
Belysning	Nyere, rektangulære armaturer av plast, festet på vegger og i himling.	Nyere belysning har lav verneverdi. Den elektriske innmaten kan skiftes ut ved behov. Endring eller montering av ytterligere belysning gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.
Annet	I rom 044 er det et hvelv av teglstein. I rommene er det diverse nyere rørføringer og tekniske installasjoner.	Teglsteinshvelvet har høy verdi, og vedlikeholdes med kalkmørtel eller ev. en svak KC-mørtel. Rørføringer og tekniske installasjoner har lav verneverdi. Utskifting eller endring gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.

7 Historikk

7.1 | BAKGRUNN

Tøyen hovedgård er en av de eldste storgårdene i Oslo. Våningshuset er trolig byens eldste stående tømmerbygning, med deler fra 1679. Bygningen fikk sitt nåværende utseende omkring 1780–90, med utvendig kledning på hovedfløyen og da smårutete vinduer. De fleste vinduene er fornyet og noe utvidet etter dette, i hovedsak til krysspostvinduer fra sent 1800-tall.

Tøyen hovedgård fremstår i dag som et trefløyet anlegg, med en hovedbygning flankert av sidefløyer. Hovedbygningen er en laftet tømmerbygning i en etasje, utvendig kledd med stående panel og med mansardtak. Midtgangen – i dag forstue og hagestue – skal opprinnelig ha vært en gjennomkjørsel som har delt hovedbygningen i to like deler. Den østre delen (med hvelvkjeller under) kan ha fungert som daglig bruksdel, mens den andre delen med en seks fag storstue i enden antakelig har vært husets representasjonsdel.

Navnet Tøyen – opprinnelig Tadvin – tyder på en historie tilbake til før vikingtid. I moderne språkbruk kan navnet røft si å ha betydningen “gjødslet mark”. Navnet viser til at det lenge må ha vært fruktbar jord og gode forhold for gårdsbruk og dyrehold på Tøyen. I middelalderen var gården gods under Nonneseter kloster. I 1617 vet vi at lagmann Bertil Mule fra Hedmark overtok gården. Fra 1620 disponerte rikskansler Jens Bjelke eiendommen. Han ble eier av den i 1640. Bjelke var en av landets rikeste menn og den største private eiendomsbesitteren i Norge. Han eide et stort antall eiendommer, blant annet borgen Austråt på Ørlandet, hvor han var født. I 1659 overtok hans sønn Jørgen eiendommen Tøyen. Jørgen Bjelke ble adlet i 1670. Tøyen fikk status som adelig setegård.

Magistratpresident Christian Stockfleth inntok så hovedgården i 1676. Tøyen ble nå gårdsbruk, bolig og landsted for en rekke av hovedstadens magistratpresidenter – tidens byrådsledere. Stockfleth-familiens hundre år på Tøyen var en rik tid med utstrakt

Bygningen sett fra syd, foto tatt ca. 1875. Fotograf: Olaf Martin Peder Væring. Eier: Oslo Museum

selskapelighet og sannsynligvis også en viss barokk prakt. Magistratpresident Wilhelm F. Willemsen overtok i 1776, men døde etter sytten år som eier. Den velstående Jørgen Floed kjøpte da gården. I byen ble det hvisket at Floed kun var en simpel skipper fra Arendal som hadde slått seg opp på trelast og andre forretninger. Floed solgte Tøyen ti år etter til den uheldige magistratpresident Bull. I 1812 – samme år som den engelsk-amerikanske krig bryter ut og Napoleon invaderer Russland – får Det Kongelige Frederiks Universitet eiendommen som gave fra Frederik VI.

Tøyen hovedgårds siste private eier gjorde en dårlig handel. Magistratpresident Johan Lausen Bull hadde inngått avtale om å selge eiendommen til kong Frederik VI av Danmark-Norge. Kongens intensjon var å gi den som personlig gave til det nyopprettede Det Kongelige Frederiks Universitet, i dag Universitetet i Oslo. Kalenderen viste at året 1812 gikk mot slutten. Da kjøpesummen ble utbetalt på nyåret 1813, gjorde endringer i pengevesenet at salgssummen nå bare var verd en sjettedel av tidligere verdi. Frederik VI fikk en god handel på Bulls bekostning. Tøyen ble så gitt videre til universitetet, og eiendommen fikk grunnleggende betydning for den nye institusjonen, men hadde allerede hatt en lang historie.

Bygningen som universitetet overtok, var et resultat av flere faser og dramatiske omstendigheter. Bjelkefamiliens viktigste interesser hadde sannsynligvis ligget i eiendommens ressurser framfor et ønske om å skape en praktgård. Hovedhuset på denne tiden kan ha vært en enklere tømmerbygning – men sikkert av en anstendig kvalitet. I 1676 rammet derimot katastrofen. Hovedhuset brant ned. Nyere dendrokronologiske målinger viser at det eldste tømmeret i den nåværende Tøyen hovedgård ble felt ett til to år senere. Etter vanlig praksis lå det og tørket omtrent et år før byggingen startet. Den nye bygningen stod sannsynligvis ferdig i 1679. Bygningshistoriske funn og samtidskilder tyder på at hovedgården nå ble et firefløyet anlegg med lukket gårdsrom, slik vi kjenner det fra

Øverst: Flyfoto av Botanisk hage og området mot vest, fra 1954. (Fotograf: Wilhelm Skappel/Widerøes Flyveselskap. Eier: Oslo byarkiv.)

Nederst: Bygningen sett fra sør i 1910. (Fotograf: Ragnvald Væring. Eier: Oslo museum.)

dansk byggeskikk. Kjøreporten gikk sannsynligvis gjennom den nåværende hovedfløyen, gjennom det som nå er hagestue. Avbildninger og beskrivelser fra 1720-årene forteller derimot at anlegget da var redusert til tre fløyer. Østre ende av dagens hovedbygning hviler på en eldre hvelvkjeller, som kan være en rest fra Bjelkes tid.

I løpet av årene fram til 1790 fikk bygningen et høyt mansardtak etter franske forbilder. Nye vinduer fikk smårutete sprosseverk i rokokkoens formspråk. Vindusåpningenes plassering ble noe endret. De fleste dørene ble skiftet ut, og sidefløyene ble delvis modernisert for å tilrettelegge for ulike driftsfunksjoner. Utendørs fulgte Willemsen siste mote: Murarkitektur var tidens ideal, og Tøyens tømmervegger ble kamuflert som mur. Bygningen ble malt mørk grå med gråblå kanter. Råteskader gjorde at forblendingen på hovedfløyen ble fjernet få år senere, mens den fremdeles er bevart på sidefløyene. Hovedfløyen ble i stedet panelt.

Interiørene var preget av stilen louis-seize. Frankrike er igjen forbildet. Der avløser louis-seize – oppkalt etter kong Ludvig XVI – rokokkoen som stiluttrykk fra midten av 1700-tallet. Klassiske forbilder er igjen aktuelle. Interiørene blir enklere og strammere. Rokokkoens lekne dramatik avløses av en høyere grad av ro og symmetri. I Norge blir louis-seize svært populær i de gode økonomiske tidene mot slutten av 1700-tallet og tidlig på 1800-tallet. I 1780-årene ble hovedgårdens innvendige tretak strukket med tekstil og videre behandlet for å imitere murpuss. Takene får stukkornamentikk i louis-seize-stilens formspråk. Det ble murt ovnsnisjer med andre varianter av den klassiserende ornamentikken. I hovedfløyen lå rommene i rekke med døråpninger i akse, noe som fremdeles gir et monumentalt preg. Willemsen-familien beveget seg fra rom til rom uten korridorsystem, helt i tråd med tidens praksis. Foran vinduene hang det lyse gardiner i nettelduk, en tekstil vevd av fibre fra nesleplanten. I den store salen ble det arrangert ball på det sjakkmønstrete, marmorimiterte tregulvet.

Herr og fru Vogel foran hovedbygningen, ca. 1863–1883. Fotograf: Ole Tobias Olsen. Eier: Oslo Museum

7.2 | UNIVERSITETET TAR OVER

Da universitetet overtok, gikk gårdens grunn omtrent til nåværende Carl Berners plass i nord, Ola Narr i øst, Sofienberg i vest og Grønland i sør. Siden de opprinnelige planene om å bygge et helt universitetsanlegg på eiendommen, raskt ble skrinlagt, hadde Tøyen hovedgård først funksjon som flerbruksbygning. Botanisk hage ble anlagt rundt den, med 1814 som formelt stiftelsesår.

I den første tiden fungerte visstnok et areal i hovedgården som veksthus for å dyrke fram nye planter og ta vare på innsamlede eksemplarer. Universitetets mineralsamling ble ifølge Festskrift for Det Kongelige Frederiks Universitet (1911) "opstillet" på Tøyen hovedgård. Mineralkabinettet, forløperen til Geologisk museum, var ennå ikke formelt stiftet som museum. Hvis samlingen hadde vært åpen for det allmenne publikum, ville hovedgården i det minste ha vist en av landets aller første tilgjengelige museumssamlinger i offentlig regi. Hovedgårdens hovedfunksjon helt fram til 1990-tallet var i stedet tjenestebolig for ansatte, og i de senere år også kontorer for Naturhistorisk museums administrasjon.

Universitetet byttet de originale vinduene i hovedfløyen til krysspostvinduer, sannsynligvis i 1870-årene. Gulvene inne i bygningen ble etter hvert fornyet, rom delt av og loftet innredet til leiligheter. Her ble nye bygningselementer preget av tidens populære sveitserstil. Mot slutten av 1900-tallet var bygningen nedslitt og forfallen og hadde store råteskader. Den siste gjennomgående renoveringen hadde vært i 1930-årene. I 2008 gjenåpnet Tøyen hovedgård etter gjennomgående rehabilitering og restaurering.

*Professor i botanikk, Nordal Wille, og amanuensis ved Botanisk laboratorium, Thekla Resvold, utenfor hovedgården rundt 1905.
Fotograf: Ukjent. Eier: Universitetet i Oslo/MUV*

Bygningens fasade mot syd. Foto fra 1936. Fotograf: Fritz Holland. Eier: Oslo Museum

Bygningen sett fra nordøst. Foto fra 1936. Fotograf: Fritz Holland. Eier: Oslo Museum

7.3 | OVERSIKT OVER ENDRINGER

1700-tallet

- 1721: Den eldste beskrivelsen av hovedbygningen. Tøyen tilhørte den gang magistratpresident Christian Stockfleth. Hovedbygningen beskrives som trefløyet. Det oppgis å være en murt, hvelvet kjeller under hovedfløyens østre del, og at denne kjelleren skal skrive seg fra 1600-tallet. Nedgang til kjelleren var i østfløyen. Et midtoppbygg over hovedfløyens førsteetasje måtte fjernes fordi den underliggende konstruksjon ikke tålte vekten.
- 1760: Dette året skal den største kastanjen på hovedfløyens forside ha blitt plantet.
- 1773: Bergassessor Wilhelm F. Willemsen kjøpte Tøyen. Fra 1779 og noen år fremover foretok han omfattende ombyggingsarbeider. Dagens mansardtak (etter den franske arkitekt François Mansart (1598–1666)) er resultat av disse arbeidene. Han satte inn engelske skyvevinduer i huset og lot hovedbygningens fasade forblendes med pusset tegl.
- 1779: Det foretas en gjennomgripende istandsetting. Det "italienske" tak (mansardtaket) bygges, og utvendig forblendes hovedfløyen med tegl som rappes. Tømmerveggene i sidefløyene rabitzpusses. De smårutete senbarokkvinduene i sidefløyene er antakelig satt inn ved anledningen. Det samme gjelder nok for noen større vinduer i hovedfløyen, som senere er skiftet ut. Trapperommet antas bygd, men trappeløpet vi ser i dag, må være yngre. Videre antas interiørdetaljer i senbarokk å

Oppmålingstegning fra 1922, viser fasadene mot øst og vest. Kilde: Riksantikvarens arkiv

stamme fra denne istandsettingen. Det gjelder dører, vindus- og dørromramminger, kaminnisjer og pussete tak. Utvendig trapp på hagesiden er datert 1881.

- 1779–1794: I denne perioden antas planløsningen å ha vært som vist på forslag til planløsning 1793.
- 1793: Branntakst i anledning eierskifte. Det påpekes svakheter i murerarbeidene fra Willemsens tid. Tøyens nye eier, kammerassessor Jørgen Floed, fjerner den utvendige forblendingen og erstatter den med stående panel. I Floeds eiertid (1793–1803) blir storstuen delt i to rom. Dette har antakelig sammenheng med rommets tilstand slik den beskrives i branntaksten i 1793; “Gibsen under Taget var paa adskillige Stæde sprukken, og er synket paa Midten ..”. Den store salen led med andre ord av setningsskader, og en oppdeling i to rom kan ha vært en måte å støtte opp himlingen på. (De to rommene ble ytterligere delt i to i løpet av 1900-tallet).

1800-tallet

- 1812: Tøyen hovedgård overtas av Staten ved Det Kongelige Frederiks Universitet. Våningshuset anvendes til bolig for professorer og andre ansatte ved Botanisk Have.
- 1820-årene: Portstuene i Blytts gate oppføres (se egen forvaltningsplan).
- 1800-tallet: I empireperioden antas oppdelingen av storstuen mot vest å være påbegynt eller fortsatt. Også drengestuen i østfløyen blir delt opp i flere rom. Værelset sydøst for hagestuen ominnredes i empirestil, og i denne forbindelse fjernes brystningspanelene. I sveitserperioden mot slutten av århundret skiftes barokkvinduene i hovedfløyen og vestfløyens vestvegg til krysspostvinduer.

Oppmålingstegning fra 1922, viser langsnitt av hovedfasaden og østfløyens fasade mot vest med snitt av hovedfløyen.

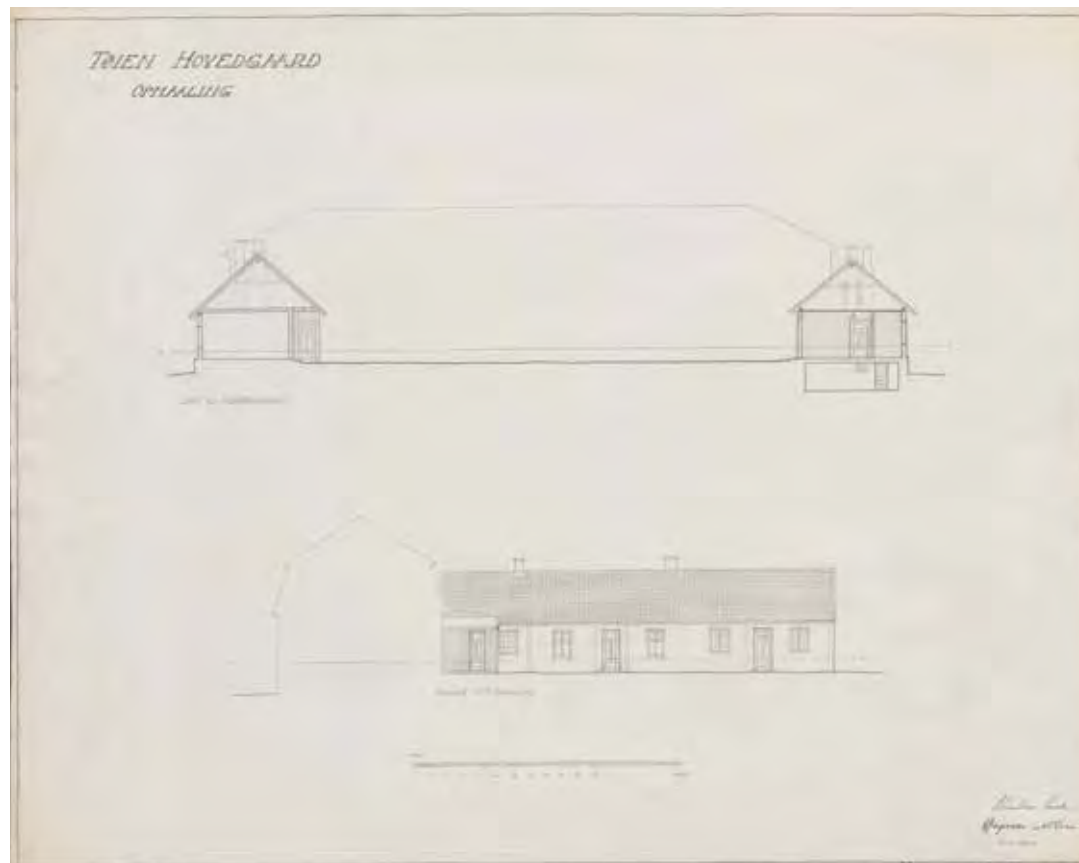
Kilde: Riksantikvarens arkiv

1900-tallet

- 1922: Dette året ble våningshuset målt opp. Tegningene herfra antas å være de første bygningstegninger som foreligger. Det er vist fire leiligheter:
 1. Professorens leilighet: Denne ligger i 1. etasje, og omfatter halve hovedfløyen, storparten av østfløyen og et rom i andre etasje. Dette rommet har intern trappeforbindelse med etasjen under.
 2. Overgartnerens leilighet: Leiligheten opptar resten av første etasje, og har kjøkken i vestfløyen.
 3. Undergartnerens leilighet: Leiligheten opptar den vestlige halvdelen av andre etasje.
 4. Vaktmesterens leilighet: Denne leiligheten ligger i vestfløyen, og er ganske liten. Det kan se ut til at vaktmesteren i tillegg disponerte et par soverom i østfløyen, rom som senere er lagt til professorens leilighet.

Nordre del av vestfløyen opptas av fellesfunksjoner – bryggerhus og priveter. Det er kjeller under overgartnerens kjøkken i vestfløyen. Kun overgartnerens leilighet er innredet med bad og WC.

- 1929: Tegning fra dette året viser to verandaer mot tunet, beliggende i hjørnene mellom fløyene.
- 1930: Dette året ble resten av andre etasje i hovedfløyen innredet til beboelse. Ved denne anledningen mistet professoren sitt rom her, og interntappen ble fjernet. Det ble innredet bad og WC i alle leiligheter, bare vaktmesteren forble uten WC. Dessuten ble professorens og vaktmesterens leiligheter utvidet.
- 1932-1936: I perioden ble det støpt kjeller under del av hovedfløyen og vestfløyen. I denne forbindelse er bl. a. grunnmuren under hovedfløyen mot tunet blitt ommurt, videre

Oppmålingstegning fra 1922, viser snitt av sidefløyene og vestfløyens fasade mot tunet. Kilde: Riksantikvarens arkiv

er store deler av bjelkelaget over hovedfløyens første etasje fornyet. Grunnen til disse omfattende arbeidene antas å være innlegging av sentralvarmeanlegg. Mot slutten av perioden ble det bygd fyrrom i hovedfløyen.

- 1945: Ny pipe oppmurt over tak fra fyrrommet.
- Perioden etter 1945: Privetene i vestfløyen er lagt til vaktmesterens leilighet og innredet til soverom. For øvrig er det i perioden utført forskjellige mindre arbeider, hovedsakelig i samme leilighet.

2005–2007

Det ble utført omfattende vedlikehold og reparasjoner på Tøyen hovedgård i 2005–07. Skader i tømmer og konstruksjoner ble utbedret, det ble etablert stålforsterkninger og fasadene ble malt. Det ble også gjort full innvendig istandsetting/restaurering, soppsanering og dendrokronologisk datering. Arbeidene er godt beskrevet i anbuds materialet fra Enerhaugen Arkitektkontor AS og arkitekt Jens Treiders undersøkelser og dokumentasjon.

2016

På oppdrag fra UiO utførte Forsvarsbygg et vedlikeholdsprosjekt for utvendig maling og reparasjoner på hovedbygningen. Kort oppsummert omfattet dette:

- Grunnmur ble børstet ren, små pussreparasjoner ble utført med kalkmørtel før ny kalkhvitting ble påført.
- All kledning ble vasket, skrapet for hånd, slipt ned ved høye overganger i malingen, og malt med linoljemaling. Tilstand og omfang av nedskraping varierer sterkt på de enkelte fasadene og lokalt i partier.
- Vinduer ble restaurert, de fleste rammene ble tatt til verksted. Vasking, skraping av løs maling (dels full fjerning med

bruk av varmluftpistol på rammer), en del spunsing, utskifting av råteskadde vannbrett, rensing og rustbehandling av beslag mv., ny linoljemaling i to/tre strøk. Tilsvarende behandling av dører. Jernvinduer på loft og beslag ble rensset, rustbehandlet med jernmønje og malt med linoljemaling, jernoksidsort.

- Alle malte treoverflater på panel og vinduer fikk påført alge- og soppdreper før ny oppmaling (dvs. på bart trevirke eller på eksisterende malingsfilm).
- All linoljemaling er fra Ottosson: ren linoljemaling basert på kokt linolje. Farger er basert på NCS-koder fra Jens Treiders undersøkelser.

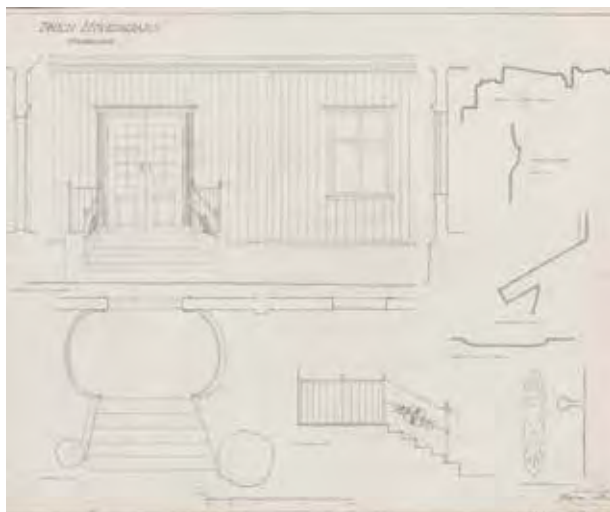
I sluttdokumentasjonen for oppdraget er alle tiltak beskrevet og dokumentert.

Historikken er basert på artikkelen “Tøyen hovedgård: Adel, akademia og arkitektur” av Bjørn Vidar Johansen, og bygningsregistreringen som ble gjort i 1992 av arkitekt Ole Daniel Bruun.

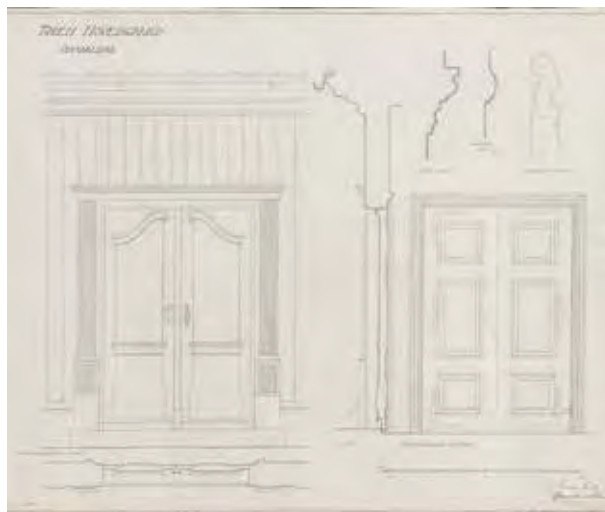
*Foto høyre side: Tunet sett fra nordvest.
Foto er fra 1936. Fotograf: Fritz Holland.
Eier: Oslo Museum*

7 Historikk - oppmålingstegninger fra 1922

Oppmålingstegning av trappen og ytterdøren fra hagestuen. Detaljtegninger av rekkverk og dørvrider. Kilde: Riksantikvarens arkiv

Oppmålingstegning av hovedinngangen til midtfløyen viser dørens ytterside, innside og snitt, samt detaljer av beslag.

Oppmålingstegning som viser innvendig dør, brystning og stukkatur. Kilde: Riksantikvarens arkiv

Dagens situasjon – trappen og ytterdøren fra hagestuen.

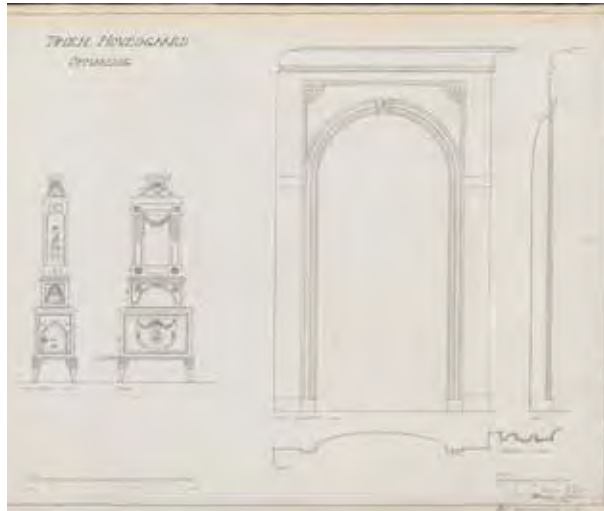
Dagens situasjon – ytterdøren mot tunet.

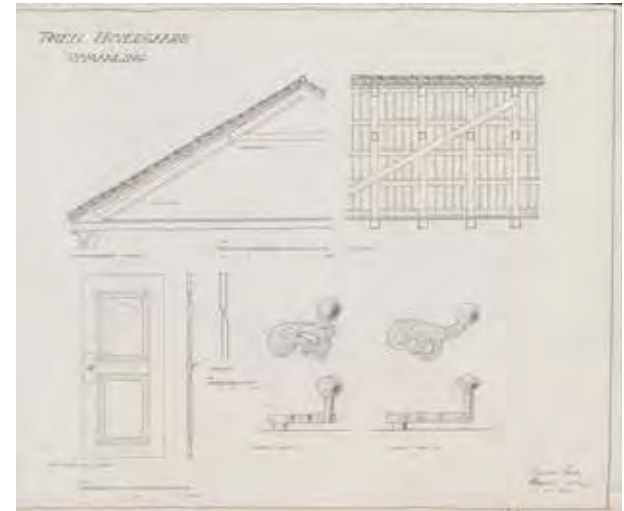
Eksempel på bevart innvendig dør og brystning slik det fremstår i dag.

Oppmålingstegning av to av ovnsnisjene i hovedfløyen. De har ulik utforming og ornamentikk fra ulike perioder. Kilde: Riksantikvaren

Oppmålingstegning av en av støpejernsovnene og ovnsnisjene, og snitt av veggen. Kilde: Riksantikvarens arkiv

Oppmålingstegning som viser snitt av loftet, eksempel på en eldre dør og detaljtegninger av vriderne. Kilde: Riksantikvarens arkiv

Dagens situasjon med de to ovnsnisjene.

Dagens situasjon – ovnen og ovnsnisjen.

Foto fra loftet viser hvordan sperretaket ser ut i dag.

8 Byggningsbeskrivelse og verneverdier

8.1 | MATERIALBRUK OG EKSTERIØR

Bygningen består av tre fløyer som danner en U-form med et tun mot nord. Midtfløyen blir flankert av to sidefløyer mot øst og vest. Østfløyen består av en hovedetasje og loft, vestfløyen består av en hovedetasje, loft og kjeller under deler av fløyen. Hovedfløyen består av én etasje pluss en mansardetasje, loft og kjeller under deler av fløyen.

Bygningen er oppført med en grunnmur av naturstein. Hovedbygningen består av en tømmerkasse, veggene er kledd med stående malt panel. De to sidefløyene er oppført i utmurt bindingsverk, pusset og malt. I hovedbygningen og deler av vestfløyen er vinduene skiftet til krysspostvinduer på slutten av 1800-tallet. I hovedfløyen er det også tofags arkvinduer og sprossedelte takvinduer av jern. I østfløyen og deler av vestfløyen er det smårutete barokkvinduer med 8 ruter.

8.2 | PLANLØSNING OG INTERIØR

Hovedfløyens første etasje består av et lite inngangsparti ved den tofløyete inngangsdøren, og det leder inn til trapperommet og til hagestuen. Forbi trapperommet og en liten forgang med WC ligger den store salen. Fra den store salen ligger stuene på rekke, med gjennomgang fra rom til rom, langs fasaden mot syd. Mot nord ligger det en stor garderobe og et møterom. Fra garderoben har man tilgang til østfløyen.

Fra trapperommet kommer man opp til 2. etasje, som i dag er i bruk til kontorer og møterom. De består i stor grad av større rom, og det er mindre rom til tilleggsfunksjoner. Fra 2. etasje er det en trapp til loftet over hovedfløyen. Loftet består av et åpent rom hvor det er tilrettelagt for moderne bruk av bygningen, med tekniske installasjoner, ventilasjonsrør o.l. Fra trapperommet i 1. etasje er det også en trapp til kjelleren under hovedfløyen. Det er kun under deler av fløyen hvor det er kjeller. Den består av en nyere del og en

8 Bygningsbeskrivelse og verneverdier

eldre del som kan være en rest fra 1600-tallet. I den nyere delen er det en moderne innredet garderobe og toaletter. Det er også en varmesentral og et teknisk rom. Den eldre delen av kjelleren er tilgjengelig fra østfløyen. Rommet er hvelvformet med pussete og malte overflater. Rommet brukes til lager.

Østfløyens 1. etasje består av en lang korridor fra garderoben i hovedfløyen til kjøkkenet mot nord i fløyen. På østsiden av korridoren er det innredet et større kontor/møterom, WC og kott. På vestsiden av korridoren ligger det flere mindre rom som brukes til lager, det er også her man har tilgang til kjellertrappen til den eldre delen av kjelleren under hovedfløyen. Ut fra kjøkkenet er det også et vindfang i tilknytning med utgangen. I nordenden av fløyen er det to store rom som brukes til utstillinger i regi av Naturhistorisk museum. Over østfløyen er det også et loft.

Vestfløyens første etasje består av flere mindre rom som hører til kaféen og kjøkkenet, innredet med moderne utstyr, men også med eldre, bevarte overflater som tømmervegger og takbjelker. To større rom danner caféens serveringsområde. I det ene rommet er det en luke i gulvet som leder til kjellertrappen. I kjelleren er det en lang gang som leder til et rom i sydenden av fløyen. Det er også et teglhvelv på et opphøyd nivå inn fra gangen.

Lengst mot syd i vestfløyen i 1. etasje er det enda et inngangsparti fra tunet. Innenfor er det tre rom; ett kjøkken og to lager. Rommene er moderne innredet, men det er også flere eldre, bevarte overflater. Fra en luke i gulvet i det minste rommet kommer man til kjellertrappen ned til rommet som ligger under de tre rommene i 1. etasje. Fra WC-rommet i 1. etasje kommer man opp til loftet gjennom en luke i himlingen. Loftet er tilpasset den moderne bruken av bygningen, med tekniske installasjoner, ventilasjonsrør o.l.

8.3 | BELIGGENHET OG UTEMILJØ

Hovedhuset på Tøyen hovedgård ligger midt i Botanisk hage. Adkomst til bygningen er enten fra vestre hovedport i Sars' gate eller østre hovedport mot Monrads gate. De tre fløyene danner et tun på nordsiden av bygningen, som også speiles av den trefløyete driftsbygningen som ligger nord for hovedbygningen.

På sydsiden av hovedbygningen ligger Gamlehagen. Utformingen er inspirert av de formelle parterrehagene i barokken og anlagt i en stil som var typisk for perioden da hovedbygningen fikk sin nåværende form rundt 1780. Hagen er innrammet av klipte bueganger av lind i øst og vest og støttmurer av norsk marmor, trolig fra Gjellebekk i Lier, i nord og sør. I sør er det et lite basseng.

8.4 | VERNEVERDIER

Hovedhuset på Tøyen hovedgård er Oslos eldste, kjente bevarte tømmerbygning som står på samme plass som den ble oppført. Det er også en av de eldste storgårdene i Oslo. Bygningen har hatt mange ulike eiere og ulik bruk opp igjennom tidene, og det gjenpeiles i bygningen.

Bygningen er godt bevart både utvendig og innvendig, og den er en svært viktig del av byens historie. Bygningens mange bevarte elementer har også høy verneverdi, som panel, vinduer, dører, tapeter, ovnsnisjer med ornamentikk, trapper, piper m.m. Samlet gir alle elementene bygningen en svært høy verneverdi, både som et fortellende, historisk objekt og som en eldre, bevart bygning.

9 Tilstand, tiltak og planer

9.1 | TEKNISK TILSTAND

For bygningens tekniske tilstand vises det til Eiendomsavdelingens til enhver tid gjeldende, samlede tilstandsvurdering. Denne rapporten vil være utgangspunkt for universitetets vedlikeholdsplaner.

9.2 | BRANNVERN OG SIKRING

Bygningen er tilkoblet direkte varsling til brannvesenet ved utløst alarm. Brannsikkerheten er Eiendomsavdelingens ansvar. Det foreligger ingen pålegg fra brannvesenet per 2016, men bygningen vil kunne bli pålagt omfattende, branntekniske tiltak hvis det skal gjennomføres større ombygginger.

9.3 | UNIVERSELL UTFORMING

Ordinær parkering må gjøres i omegn mot betaling, ikke på parkens område. Det er mulig å kjøre opp til bygningen for å levere varer. Én av inngangene til hovedfløyen fra tunet og inngangen til kaféen i vestfløyen er tilrettelagt med rampe for rullestol. Hovedfløyen har to etasjer, men det er ikke tilrettelagt for tilgang med rullestol fra 1. til 2. etasje.

9.4 | SMÅ TILTAK, SOM SKILT, BELYSNING ETC.

9.4.1 Skilting

Universitetet har utarbeidet en egen designmanual. Ved montering av nye skilt skal skiltmalen følges. Montering av nye skilt gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.

9.4.2 Belysning

Belysningen innvendig og utvendig er omfattet av fredningen. Montering av ytterligere belysning skal gjøres i samråd med Eiendomsavdelingen.

Saksbehandlingsregler er omtalt i kapittel 3, pkt. 3.3.

10 Råd om vedlikehold av typiske bygningsdeler

Hovedregel for behandling av fredete og bevaringsverdige bygninger og anlegg er at det må søkes om tillatelse for alle tiltak som går ut over vanlig vedlikehold. For utdyping av hva som anses som vanlig vedlikehold og hva som er søknadspliktige tiltak, se punkt 5.2.

10.1 Yttervegger av utmurt bindingsverk

Bindingsverk kom relativt sent til Norge, men byggemåten har tradisjoner tilbake til forhistorisk tid i store deler av Vest-Europa. Teknikken er, som norsk grindverk og stavverk, utviklet fra langhusene med stolpebårne tak som er påvist arkeologisk over store deler av Nord-Europa. I folkelig byggeskikk på kontinentet og i England var bindingsverket utfyllt med leirklint flettverk helt fram til omkring 1900. Men i byene og i herskkelig bebyggelse ble det vanlig å fylle fagene med murverk av tegl, og det var denne urbane byggemåten som fikk innpass i Norge på 1600-tallet.

Da trebyen Oslo brant i 1624, ble byen flyttet og nyanlagt under navnet Christiania (etter Christian IV). For å hindre framtidige branner, ble det innført murtvang for formuende borgere, mens jevne folk fikk lov til å bygge billigere hus av bindingsverk – «paa Dansk Maneer imellem Stænger muret, med høie Tag». Christiania ble det eneste stedet hvor utmurt bindingsverk fikk noen vesentlig utbredelse.

Branntakseringen i 1766 viser at 50 % av bygårdene hadde forhus av utmurt bindingsverk. I selve byen ble byggemåten forbudt etter bygningsloven av 1827, men i forstedene og til innvendige lettvegger i murgårder var den i bruk helt til slutten av 1800-tallet.

Utmurt bindingsverk forekom sporadisk i andre byer og i tidlige industrianlegg.

En grunn til at bindingsverk fikk ganske liten utbredelse i Norge, var den gode tilgangen på rimelig trelast og den innarbeidede tradisjonen med å bygge lafta hus. Utmurt bindingsverk ga dårligere varmeisolasjon og var mer utsatt for fuktskader i vårt klima.

Åpningene (fagene) i bindingsverket ble fylt med teglstein lagt i kalkmørtel eller leire. Ved jernverkene ble det også bygd bindingsverkshus med utmuring av formstøpt slaggstein. For å sikre god forbindelse mellom treverk og murverk, ble sidene på stolpene hogd svakt konkave.

De fleste eldre hus av utmurt bindingsverk fikk i ettertid et tykt pusslag, både for å gjøre veggene tettere og for å få dem til å se ut som massivt murverk. På 1800-tallet ble mange hus i byene pusset eller bordkledd på begge sider av bindingsverket allerede ved oppføringen.

MER INFORMASJON

Riksantikvarens informasjonsblad

- 3.0.3 Kjenn ditt hus – murgårder
- 3.1.1 Murverk: Kalkpussing

SINTEF Byggforsk Kunnskaps-systemer:

- 723.235 Murte fasader. Skader og utbedringsalternativer
- 723.308 Eldre yttervegger av mur og betong. Metoder og materialer
- 742.862 Skader på puss. Årsaker og utbedring
- 742.302 Tilsyn og vedlikehold av utvendige mur-, puss- og betongoverflater m.fl.

TILSYN OG FOREBYGGENDE TILTAK

- ▶ Tilsyn bør gjennomføres årlig. Sjekk særlig felt som er utsatt for fuktighet, som områder nær ter- reng, nedløpsrør og vegetasjon.
- ▶ Sørg for at fuktbelastningen reduseres. Sikre avrenning vekk fra grunnmuren. Takrenner og nedløpsrør holdes i stand – lekkasjer kan gi store skader.
- ▶ Hvis pussen er skitten eller dekket av alger og mose, må den rengjøres, gjerne med spesial- produkter. Unngå spyling med høyt trykk!
- ▶ Hold vegetasjonen nede. Klatreplanter bør monte- res på espalier for å sikre lufting.
- ▶ Se etter om pussen har sprekker. Hvis det er store sprekker, bør disse overvåkes (med måleappara- ter eller gipsplomber) for å se om de er aktive.
- ▶ Sjekk ved banking om pussen har bom (partier som løsner fra underlaget). Bom som er stabil og over et mindre parti, kan aksepteres.
- ▶ Hvis pussen skaller av, vurder om den har riktig sammensetning eller er for sterk.
- ▶ Hvis malingen flasser, vurder om den er for tett.
- ▶ Er det mye saltutslag og fukt i kjelleren? Dette kan tyde på dårlig drenering.

VEDLIKEHOLD OG REPARASJONER

- ▶ Sprekker som ikke truer murens bæreevne, tettes med tilpasset puss, fortrinnsvis en kalkbasert puss.
- ▶ Sementpuss/-reparasjoner bør fjernes og erstat- tes med kalkpuss. Hvis pussen sitter godt, bør man likevel vurdere å la den stå – nedhugging kan gi store og uheldige skader på tegloverflaten.
- ▶ Hvis en tradisjonell teglmur med kalkpuss er re- parert med sementpuss, vil det ofte oppstå spen- ninger, fuktansamling og skader. Skader utbedres med puss tilpasset den opprinnelige, fortrinnsvis kalkpuss på eldre murverk. Det er sikrere å velge en svak puss (høyt kalkinnhold) enn en sterk (høyt sementinnhold). Ompussing av store fasadeparti- er er søknadspliktig.
- ▶ Vær obs! på pussens overflate og struktur, bruk tradisjonelle metoder.
- ▶ Hvis pussen er malt, bruk en diffusjonsåpen, mi- neralsk maling (kalkmaling eller to-komponent sili- katmaling). Eventuelle moderne, tette/plastbaserte malinger bør fjernes ved bruk av kjemikalier og vasking med lavt trykk. Tiltaket er søknadspliktig.
- ▶ Hvis det er store og aktive setningsskader, må man vurdere behovet for refundamentering og ommuring. Tiltaket er søknadspliktig.

10.2 Yttervegger av panel

Utvendig trekledning (panel) har vært vanlig siden 1700-tallet. Kledningen beskytter underliggende konstruksjoner mot klimapåkjenning og forskjønner huset. Det finnes ulike typer kledning: stående, liggende, med eller uten not/fjær, høvlet, ubehandlet, malt osv. Treverk brytes ned av råtesopp, sollys og eventuelt partikkelerosjon/vind. Jevnlig maling med rett produkt vil danne en værhud som beskytter panelet mot visse typer nedbrytning. Råtesoppen gjør at panelet forvitrer og blir utett, og malingen vil hefte dårlig. Ofte skyldes råteskadene feilbehandling, som for tett maling, lekkasjer fra takrenner og nedløp, eller vegetasjon tett innpå.

Gamle hus er vanligvis malt med linoljemaling eller komposisjonsmaling. Linoljen har små molekyler og en utrolig inntrengings-evne. Ny linoljemaling kan påføres over relativt tykke, gamle lag, enten det er krakelert linolje eller alkydoljemaling. Fra 1950-åra ble alkydoljemaling vanlig. Hvis panelet er malt med plastholdig maling eller har mange tykke lag oljemaling, kan det være nødvendig å fjerne malingen. I så fall må det settes av referansefelt, slik at fargehistorikken blir bevart.

TILSYN OG FOREBYGGING

- ▶ Sikre god avrenning på terreng vekk fra huset.
- ▶ Sikre en viss avstand fra panel til terreng, slik at endeveden ikke suger fukt fra grunnen.
- ▶ Hold vegetasjonen nede inn mot veggen. Sikre gode uttørkingsforhold.
- ▶ Sjekk at det er god avrenning på vannbrett, beslag ved vinduer etc.
- ▶ Se etter om malingen flasser, sprekker eller kriter. Sør- og vestveggen utsettes for mest UV-lys, mens nordveggen ofte blir nedfuktet og er utsatt for svertesopp/råte. Vurder aktuelle tiltak for hver enkelt fasade.

VEDLIKEHOLD OG REPARASJONER

- ▶ Eventuell svertesopp og grønske vaskes jevnlig av panelet, gjerne med salmiakkvann som skylles vekk.

MER INFORMASJON

- Riksantikvarens informasjonssark 3.6.2 Vedlikehold av panel, 3.9.4 Utvendig maling: Linoljemaling – egenskaper og bruk, 3.9.7 Overflatebehandling: Komposisjonsmaling og 3.9.14 Linoljemaling og svertesopp m.fl.
- SINTEF Byggforsk Kunnskapssystemer 742.301 Vedlikehold av utvendig trepanel, 742.642 Utvendig behandling av eldre trehus. Fargeundersøkelser og ny maling og 542.640 Overflatebehandling av utvendig trevirke
- Drange, Aanensen og Brønne: Gamle trehus. Historikk, reparasjon og vedlikehold, 3. utgave 2011

- ▶ Unngå spyling med høyt trykk, dette kan skade panelets overflate og gi vanninntrenging i konstruksjonen.
- ▶ Stikk en syl eller kniv i panelet, fortrinnsvis om sommeren og når panelet er tørt. Partier under vinduer, bak nedløpsrør og i nedre del av veggen er særlig utsatt. Møter du hard ved 2–5 mm inn, er trevirket i brukbar stand.
- ▶ Panelet er normalt en ikke-bærende del av konstruksjonen, og det kan fylle sin funksjon selv med mindre skader. På en fredet bygning er terskelen for å skifte ut materialer, svært høy. Små skader kan stå, men vurder om konstruksjonen bak er spesielt sårbar for vann, f.eks. hvis den er etterisolert.
- ▶ Utbedring av råteskader skjer ved å skifte hele bordlengder, skjøte på deler til nærmeste spiker-slag, eller spunse inn små biter i panelet. Skader i nedre del kan i noen tilfeller løses ved å sage av noen cm og legge inn et ekstra liggende bord, eventuelt heve vannbrettet. Hvilken metode som anbefales, avhenger av verdien til panelet og bygningstekniske forhold.
- ▶ Nytt virke utføres som nøyaktig kopi av panelbord/profil og skjøtes inn. Panelet skal ha lik overflate som opprinnelig (oft-est høvlet). Det skal ikke benyttes trykkimpregnert virke, men naturlig, tett-vokst virke. Margen bør monteres utover, dette gir gunstig krumning som tetter panelet, og margside er mest motstandsdyktig mot råte.
- ▶ Vannbrett skal ha fall utover og gjerne dryppnese. Overgangen mellom vannbrett og panel skal være helt tett. Skråskjær panelet i bunn og sett så inn endeveden med linolje.
- ▶ Linoljemaling som kitter, kan revitaliseres med å påføre ett tynt strøk kokt linolje uten pigment. Malingen blir som ny, og man unngår å bygge opp en unødig tykk malingsfilm.
- ▶ Hvis veggen er malt med linoljemaling eller alkyloljemaling, kan ny linoljemaling påføres uten malingsfjerning. Skrap kun vekk løs maling med håndskrape/stålbørste. Vask med salmiakkvann som skylles av. Påfør gjerne soppvask, følg produsentens anvisning. La veggen tørke godt og påfør ny linoljemaling med pensel i tynne strøk. Grunningsstrøket må være magert og kan fortynnes med 10-20 % white spirit eller terpentin. Endring av malingstype eller farge er søknadspliktig.
- ▶ Malingsfjerning krever profesjonelle fagfolk, både til vurdering og utførelse. Feil metode kan påføre panelet store skader. I de fleste tilfeller anbefales kun skraping av løs maling, eventuelt kombinert med infrarød varme som mykgjør malingen. Avskraping av gammel, blyholdig maling innebærer helsefare og krever verneutstyr. Fordelen med å la malingen stå, er at de soppdrepende egenskapene blir beholdt.

10.3 Grunnmur av naturstein

Eldre tre- og murbygninger er vanligvis fundamentert på natursteinsmurer. Dette kan være murte pilarer under hjørner/sviller på trehus eller solide grunnmurer, utført som tørrmurer eller murt med kalkmørtel. Kombinert kjellervegg og grunnmur kan være utført som kistemur, med to bærende vanger av stein lagt i kalkmørtel, med mindre stein/fyllmasse imellom. Steinene kan være brutt i uregelmessige former eller i tilhugde kvadere. For at murverket skal være stabilt, er steinen vanligvis lagt i forband og med lange bindere inn i muren.

Muren kan stå på terreng eller ha underjordiske fundamenter av f.eks. tømmerflåter eller peler. Natursteinsmurer kan stå ubehandlet, være kalkhvittet eller pusset. Puss har tradisjonelt vært basert på kalk, eventuelt leire. Utover på 1900-tallet ble sementmørtler vanlige. Disse fungerer dårlig på gamle natursteinsmurer murt med kalk.

TILSYN OG FOREBYGGENDE TILTAK

- ▶ Tilsyn bør gjennomføres årlig. Sjekk særlig felt som er utsatt for fuktighet, som områder nær terreng, nedløpsrør og vegetasjon.

- ▶ Sørg for at fuktbelastningen reduseres. Sikre avrenning av overflatevann vekk fra grunnmuren. Takrenner og nedløpsrør holdes i stand – lekkasjer kan gi store skader.
- ▶ Hold vegetasjonen nede.
- ▶ Vær varsom med vanning av bed inn mot kjellervegg, hvis dreneringen ikke er tilpasset dette.
- ▶ Vær særlig oppmerksom på nærstående trær, der røttene kan føre til sprekker og forskyvninger i muren.
- ▶ Se etter sprekker og forvitring i granitten. Dette kan ha ulike årsaker, som setninger i grunnen, vanninntrenging, veisaltning, sprekker i nærheten av jern eller støtskader.
- ▶ Små skjevheter, sprekker og setninger som utvikler seg langsomt, kan vanligvis stå. Overvåk utviklingen og kartlegg årsaken før eventuelle tiltak iverksettes.

MER INFORMASJON

- Riksantikvarens informasjonsblad: 3.4.2 Vedlikehold av grunnmurer, 3.1.1 Murverk: Kalkpussing og 3.1 Murverk: Kalking
- Drange, Aanensen og Brønne: Gamle trehus. Historikk, reparasjon og vedlikehold, 3. utgave 2011
- SINTEF Byggeforsk Kunnskaps-systemer: 721.111 Eldre bygningsfundamenter og grunnmurer. Metoder og materialer, 721.112 Eldre bygningsfundamenter og grunnmurer. Utbedring og refundamentering og 721.211 Fuktskader i kryperom. Årsaker og utbedringsmetoder

- ▶ Er det mye saltutslag og fukt i kjelleren? Dette kan tyde på dårlig drenering.

- ▶ Alle skader der fuktighet vil trenge inn og gi mulighet for nye sprekker/forvitring, bør vurderes av steinhugger.

VEDLIKEHOLD OG REPARASJONER

- ▶ Skadete fuger i naturstein utkrasses i et par cm dybde og fuges med en NHL 5 fugemørtel (tilpasset i fargen).
- ▶ Fuktskader i kjeller utbedres ved bruk av damp-åpne, kalkbaserte produkter, som tillater fuktvandring og uttørking av muren. Dreneringen bør utbedres samtidig.
- ▶ Dersom biter av granitten faller av, kan den dybles/limes på plass avhengig av størrelse og plassering. Mindre hull og småskader i forbindelse med fuger kan utbedres med en kunstig steinmasse bestående av 2-komponent steinlim og finmalt steinmasse.

10.4 Takteking med teglstein

Takteking med tegl ble først vanlig i byene, der Christiania i 1624 fikk påbud for å hindre brannspredning. Takstein av tegl ble produsert i Norge langt inn på 1900-tallet, men i dag må den importeres. De gamle tegltakene har dermed ekstra høy verdi. Takteglene finnes i flere varianter, krum, falset, flat, glasert eller ubehandlet.

Den vanligste typen er ubehandlet, rød enkelkrum stein, lagt på lekter uten annet feste enn en innstøpt knast og overlapp. Mer staselige hus hadde ofte glasert taktegl, gjerne sort eller andre mørke farger. Fra 1920-åra ble det vanlig med flat, falset taktegl. Moderne stein kan festes med spiker eller spesielle klips.

TILSYN OG FOREBYGGENDE TILTAK

- ▶ Taktekingen bør undersøkes vår og høst. Sjekk at taksteinen ligger tett og stabilt. Den vanligste skaden er stein som er knekt eller forskjøvet/utglidd. Bruk kikkert hvis du ikke kommer nær takflaten.

- ▶ Undersøk om knastene er brukbare. Nedbrutt knast tilsier at steinen må skiftes.
- ▶ Hvis stein faller ned, kan det skyldes nedslitte eller råtne lekter.
- ▶ Undersøk bordtaket fra undersiden, se etter lekkasjer.
- ▶ Sjekk at renner og nedløp fungerer godt, og at det ikke danner seg issvuller som presser opp taksteinen.
- ▶ Beskjær eventuelle trær som henger over taket, da løvfall kan hindre uttørking og fyke inn i hulrom mellom lektene.
- ▶ Fjern eventuell mose og lav med stålbørste e.l. Ikke bruk høytrykksspyler, da dette kan skade steinen og presse vann inn i konstruksjonen.

MER INFORMASJON

- Riksantikvarens informasjonsblad: 3.5.3 Vedlikehold av tegltak
- Fortidsminneforeningen: Gode råd om tak på eldre hus, Oslo 1990
- Drange, Aanensen og Brønne: Gamle trehus. Historikk, reparasjon og vedlikehold, 3. utgave 2011
- SINTEF Byggforsk Kunnskaps-systemer: 725.012 Takkonstruksjoner i eldre bolighus. Former, metoder og materialer

VEDLIKEHOLD OG REPARASJONER

- ▶ Enkeltsteiner som er knekt eller har store frostska-der, erstattes med tilsvarende nye, gjerne gammel gjenbruksstein av samme type.
 - ▶ Hvis det er mye begroing, kan du montere et be-slag/bånd av sink eller kobber ved mønet. Ionene som vaskes av, hindrer organisk vekst.
 - ▶ Dårlige/utette beslag erstattes av nye med samme materialbruk og utførelse. Utskifting er søknads-pliktig. Sinkbeslag avfettes og etsgrunnes før de males med oljemaling. Vær oppmerksom på risi-koen for galvanisk korrosjon; et «edelt» metall bør ikke ha avrenning mot et «uedelt». Av de vanlige tekkematerialene er kobber det edleste, deretter følger bly, jern, sink og aluminium. Avrenning fra kobber vil dermed tære på f.eks. sink.
- ▶ Råtne sløyfer og lekter skiftes, bruk tradisjonelle, smekre dimensjoner av tettvokst virke. Skader i taktroa utbedres. Taksteinen tas forsiktig ned og sorteres. Brukbar stein legges tilbake, eventuelt samlet i felt. Merk at lektaavstanden muligens må justeres i partier med ny stein, som kan ha noe avvikende utforming. Ved omteking kan man vur-dere å legge papp under sløyfene for å sikre bed-re mot vanninntrenging. Bruk diffusjonsåpen papp som ikke hindrer utlufting. Omteking, utskifting av undertak og papping er søknadspliktig.

10.5 Takrenner og nedløp

Takrenner og nedløpsrør har vært i bruk i mange hundre år, men ble først vanlig på 1800-tallet. De eldste rennene var laget av tre, men senere ble sink og kobber mye brukt. Trerrenner kan være festet i selvgrodde trekroker, mens metallrenner er festet med metallkroker. Sink ble vanligvis malt, mens kobberrenner gjerne står ubehandlet.

Utover på 1900-tallet ble galvanisert stål, aluminium, plastbelagt stål eller plast vanlig. På fredete bygninger skal den tradisjonelle materialbruken og utførelsen videreføres.

Ødelagte renner eller beslag gir store fuktpåkjenninger på konsentrerte deler av huset og gir fort skader. En ødelagt takrenne er mye verre enn ingen takrenne! Vedlikehold av renner og nedløp er avgjørende for godt bygningsvern.

TILSYN OG FOREBYGGENDE TILTAK

- ▶ Renner og nedløp bør jevnlig renses for løv og nedfall.
- ▶ Takrenner og nedløp bør undersøkes jevnlig.

Se etter lekkasjer og vannsprut på veggen, vær særlig oppmerksom på skjøtene. Avskalling av maling eller murpuss på veggen kan indikere lekkasjer.

- ▶ Kontroller at renner og beslag er i riktig stilling, og at alle fester er solide og i orden. Se etter malingsavskalling og rustdannelser.
- ▶ Se etter bulker og groper – små vannansamlinger kan føre til rustdannelse.
- ▶ Sjekk at det ikke danner seg issvuller som fører til issprenging i renner og nedløp.

VEDLIKEHOLD OG REPARASJONER

- ▶ Lekkasjer må utbedres straks, de kan lett føre til store, alvorlige og dyre følgeskader på bygningen.
- ▶ Små rustskader utbedres ved å påføre rustbeskyttende overflatebehandling og ny maling.

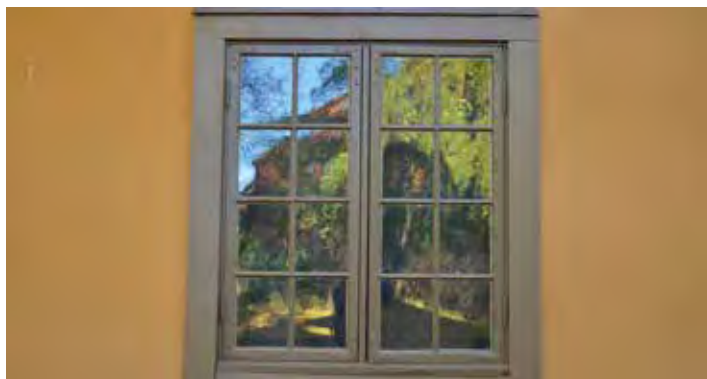
MER INFORMASJON

- Riksantikvarens informasjonsblad: 3.5.5 Takrenner og beslag
- SINTEF Byggforsk kunnskaps-systemer: 520.415 Beslag mot nedbør og 525.921 Takrenner og nedløpsrør

Større rustdannelser vil lett føre til lekkasjer, utskifting må vurderes.

- ▶ Dårlige/utette renner og nedløp erstattes av nye med samme materialbruk og utførelse. Lokale skader kan repareres av kyndig blikkenslager.
- ▶ Vær oppmerksom på risikoen for galvanisk korrosjon; et «edelt» metall bør ikke ha avrenning mot et «uedelt». Av de vanlige tekkematerialene er kobber det edleste, deretter følger bly, jern, sink og aluminium. Avrenning fra kobber vil dermed tære på f.eks. sink.
- ▶ Takrenner av sink og galvanisert stål er ofte malt, både av estetiske hensyn og for å beskytte mot korrosjon. Når malingen er slitt, bør den fornyes. Overflaten skrapes, stålbørstes og feies ren. Kun løs maling skal fjernes. Vask med salmiakkvann og skyll med rent vann.

- ▶ Nye sinkelementer av-fettes og etsgrunnes før de males med linoljemaling. Alternativt bør sinken stå ett år, slik at overflaten oksiderer, før overmaling.

10.6 Vinduer av tre

De eldste trevinduerne hadde glassruter sammenføydt med bly-sprosser, men siden 1700-tallet har trevinduer med tresprosser vært dominerende i Norge. Tradisjonelle trevinduer har enkle glass innsatt i kittfals, ofte med innvendige varevinduer. Utover på 1900-tallet fikk vi koblede vinduer (to rammer koblet sammen til ett element med felles hengsel) og isolerglassvinduer.

De gamle, kittete vinduene har historiske, materielle og estetiske kvaliteter som er vanskelige å erstatte. Gamle vinduer er ofte laget av malmet furu, som har svært god kvalitet, høy styrke og motstandsdyktighet mot råte. De har beslag av smijern eller støpejern. Vinduene har svært lang levetid forutsatt riktig vedlikehold.

TILSYN OG FOREBYGGING

- ▶ Kontroller vinduene minst én gang i året.
- ▶ Sjekk jevnlig at vinduet kan åpnes og lukkes uten vesentlig motstand.
- ▶ Undersøk om overflatebehandlingen er slitt og trenger fornying.

- ▶ Undersøk om kittet er helt eller om det er sprekker og utfall som slipper inn vann.
- ▶ Kontroller om trevirket er friskt ved å stikke med syl eller kniv på utsatte steder, som bunnkarm, nedre del av rammer og midtpost. Møter du frisk ved ca. 2 mm inn, er tilstanden god. Gjør skadevurderingen når trevirket er tørt.
- ▶ Se over beslag for tegn til korrosjon/rust eller løse stifter/skruer. Sistnevnte kan tyde på råteskader under beslaget. Beslag kan eventuelt settes inn med vaselin eller annet fett.
- ▶ Hold vinduene lukket når det er regnvær, snødrev eller sterk vind.
- ▶ Bruk alltid stormhaspe e.l. når vinduet står åpent.
- ▶ Fjern eventuell vegetasjon som dekker til vinduet og hindrer uttørking.

MER INFORMASJON

- Riksantikvarens informasjonsark: 3.8.1 Vedlikehold av vinduer
- SINTEF Byggforsk Kunnskaps-systemer: 733.161 Eldre vinduer. Vindusformer og materialer, 733.162 Utbedring og reparasjon av eldre vinduer og 733.301 Vedlikehold av vinduer
- Drange, Aanensen og Brønne: Gamle trehus. Historikk, reparasjon og vedlikehold, 3. utgave 2011

VEDLIKEHOLD OG REPARASJONER

Hvis vinduet går trått, må skadeårsaken finnes og utbedringsmetode velges deretter. Skjevsetninger i huset kan gi vinduer som går trått. Vindusrammene kan også bli skjeve grunnet dårlige hengsler/beslag eller løse hjørner. Hvis det ikke er større opprettinger som må gjøres, kan man vurdere følgende justeringer:

- ▶ Høvle/pusse deler av rammene, demontere listverk og rette opp karmen med trekiler.
- ▶ Hvis skjevheter skyldes at vinduet siger, må det tas fra hverandre og settes sammen på nytt.
- ▶ Hvis vindusrammen er skjev slik at det blir glippe mot karmen, kan det monteres en ekstra anslagslist for å oppta skjevheten.
- ▶ Små skader og utfall av kitt utbedres ved å pirke bort løst kitt og legge på nytt linoljekitt. Ved større skader må glasset tas ut og kittet fornyes.
- ▶ Gammelt glass har ofte unike kvaliteter og høy verdi. Vær forsiktig ved uttaking, og bruk glasset om igjen.
- ▶ Små råteskader skal utbedres ved innspunsing av tilsvarende nye deler utført som nøyaktig kopi med tanke på dimensjoner, profiler, trekvalitet og vedretning. Minst mulig trevirke skal fjernes. Større utskiftninger er søknadspliktige.
- ▶ Råteskader i skruerull/bak beslag utbedres ved boring/treplugging. Ved mindre skader kan bruk av større skruer være tilstrekkelig.

- ▶ Hvis det er rustne beslag, skal løs rust børstes vekk og beslaget rustbehandles før det overmales. Eventuelt hulrom mellom beslag og tre fylles med linoljekitt.
- ▶ Ødelagte beslag erstattes med tilsvarende nye, fortrinnsvis utført som kopi. Tiltaket er søknadspliktig.
- ▶ Eldre maling skal normalt ikke fjernes i sin helhet. Kun løs maling skrapes av for hånd, og vinduet påføres linoljemaling.
- ▶ Mal over kittfalsen og ca. 2 mm inn på glasset.
- ▶ Unngå å male sidekanten hvor vinduet er hengslet; mange malingslag kan føre til bend på hengslene.
- ▶ Hvis malingslagene er blitt svært tykke, eller det er påført plastholdig maling, bør malingen fjernes. Dette kan skje ved bruk av skraping og eventuelt infrarød varme, som mykgjør malingen. Unngå enhver bruk av høytrykksspyling eller luting, da dette skader trevirket.

OPPGRADERING

Gamle vinduer kan oppleves som kalde og trekkfulle. Dette skyldes ofte utettheter i selve vinduet eller i overgangen mellom karm og vegg. Følgende tiltak kan vurderes:

- ▶ Det monteres tettelist på rammene, fortrinnsvis kun på innervinduene.

- ▶ Listverket demonteres forsiktig og det dyttes inn mineralull mellom karmen og vegg. Vindtettende papp kan i tillegg stiftes/klebes fast til karm og vegg.
- ▶ Kulderas oppveies med varmeovn under vinduet.
- ▶ Monter varevinduer der det ligger til rette for det. Eventuelle eksisterende varevinduer kan i noen tilfeller oppgraderes med innsetting av energiglass for å bedre isolasjonsevnen. Dette avhenger av rammens kvalitet (styrke, tykkelse) og bevaringsverdien til det eksisterende glasset. Nye varevinduer kan ha energi- eller isolerglass. Tiltaket er søknadspliktig.

10.7 Dører av tre

Tre er det tradisjonelle materialet for dører i Norge, og det brukes fortsatt. Gamle dører har historiske, materielle og estetiske kvaliteter som er vanskelige å erstatte. Mange dører blir skiftet ut i eldre hus i den tro at de er utslitte, mens det egentlig bare er små reparasjoner, justeringer og overflatebehandling som er nødvendig.

TILSYN OG FOREBYGGING

Kontroller dørene jevnlig:

- ▶ Sjekk at døra lett lar seg åpne.
- ▶ Hjørnejern og beslag ses over og løse skruer strammes.
- ▶ Beslag kan eventuelt settes inn med vaselin eller annet fett.
- ▶ Undersøk om overflatebehandlingen på utvendige dører er slitt og trenger fornying.
- ▶ Sjekk om det er råteskader.

VEDLIKEHOLD OG REPARASJONER

Vedlikehold og skadevurdering av tredører følger i prinsippet de samme retningslinjene som for vinduer og utvendig panel. Det er imidlertid enkelte spesielle forhold:

- ▶ En dør som «tar» i karmen, bør snarest justeres, slik at den ikke påføres mekanisk skade ved åpning/lukking. Analyser årsaken til skaden og velg utbedringsmetode deretter. Finn ut om problemet skyldes setninger i bygningen eller lokale forhold knyttet til dørkarm/-blad. Dersom døra subber på grunn av slitte hengsler, legges det inn mellomringer i hengslene. Påfør gjerne litt olje. Hvis skjevheter skyldes at dørbladet siger, må døra tas fra hverandre og settes sammen på nytt. Det samme gjelder hvis det er sprekker i en fylling eller mellomramtre og fylling.

MER INFORMASJON

- Riksantikvarens informasjonsark: 3.8.2 Vedlikehold av ytterdører
- Drange, Aanensen og Brønne: Gamle trehus. Historikk, reparasjon og vedlikehold, 3. utgave 2011

- ▶ Unngå å male sidekanten hvor døra er hengslet; mange malingslag kan føre til bend på hengslene.
- ▶ Hvis dørbladet er skjevt, slik at det blir glipe mot karmen, kan det monteres en ekstra anslagslist for å ta opp skjevheten.
- ▶ Hvis hengslene er for dårlige til å restaureres, må de erstattes av nye. Tiltaket er søknadspliktig.
- ▶ Eldre låskasser og beslag som har særlig bevaringsverdi, skal bevares. Hvis låsen fungerer dårlig, suppler med en ny over/under den gamle. Tiltaket er søknadspliktig.
- ▶ Låser uten bevaringsverdi erstattes av nye med samme plassering. Tiltaket er søknadspliktig.
- ▶ Glassfelt i eller ved døra behandles som vinduer.

10.8 Rekkverk og bygningsdetaljer av smijern og støpejern

Elementer av smijern og støpejern er blant annet brukt som rekkverk, murankere i vegger, hengsler og beslag til dører og vinduer, dekorelementer og armaturer. I førindustriell tid ble disse smidd i en esse, senere ble støpejern det vanlige.

Tilvirkingen gjør at smijern og støpejern har god motstand mot rust, men høy fuktighet, luftforurensning og saltpåvirkning kan gi rust. Ved rust ekspanderer jernet og kan forårsake store skader. Jernet må vedlikeholdes jevnlig for å hindre skader.

TILSYN OG FOREBYGGENDE TILTAK

- ▶ Hvis overflatebehandlingen er skadet, skaller av og jern blottlegges, er det fare for rust. Utviklingen må stanses.
- ▶ Sørg for at overflatebehandlingen er dekkende.
- ▶ Sørg for gode uttørkingsforhold.
- ▶ Se etter sprekker i innfestingspunkter. Ekspanderende jern, eller frostsprenging som følge av vann-

inntrenging rundt rekkverk/stolper, kan gi spenninger og store skader, sprekker i stein osv.

VEDLIKEHOLD OG REPARASJONER

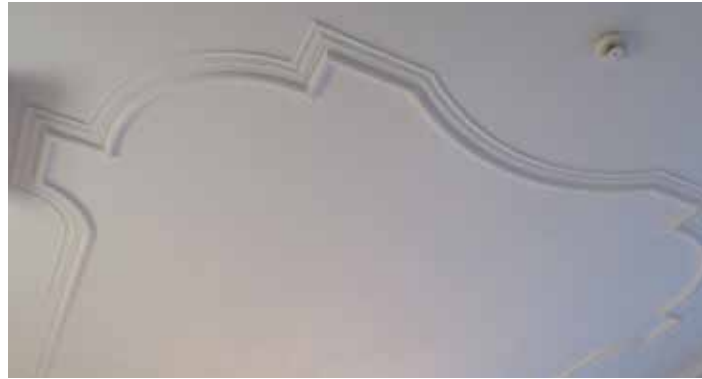
- ▶ Flekkvise rustangrep fjernes med hard nylonbørste eller stålbørste. Større avflakninger og rustangrep kan renses med stålbørste på drill. Vær varsom slik at hjørner ikke avrundes eller overflaten skades. Sandblåsing kan i noen tilfeller fungere godt, men må brukes med varsomhet.
- ▶ Overflaten påføres snarest en rustbehandlende maling, helst jernmønje. Sørg for at overflaten er helt tørr før påføring, det bør være lav luftfuktighet. Følg produsentens anvisning og sørg for at behandlingen tetter helt, gjerne to strøk. Avslutt med maling/lakk i ønsket farge.

MER INFORMASJON (kildene gir ulike råd)

- Riksantikvarens informasjonsblad: 3.3 Overflatebehandling støpejern
- Vadstrup, Søren: Huse med sjæl. København, Nordisk Forlag AS, 2004, s. 331f

- ▶ Hvis det er behov for å supplere eller skjøte skadde deler av smijern, bør man bruke en jernkvalitet som harmonerer med det gamle, f.eks. «ARMCO Pure Iron». Dette produktet har bedre rustmotstand enn standard jern/stål i dag, og sveiseskjøtene mot det gamle jernet blir bedre.

10.9 Innvendige overflater av puss

Tradisjonelt ble det brukt kalkpuss og kalkmaling. Dette er en diffusjonsåpen, mineralsk behandling som tillater fukttransport i veggen. Andre malingstyper, som limfarge eller linoljemaling, forekom også. På 1900-tallet utviklet det seg sterkere og tettere produkter, som sementbasert puss og malingstyper med organiske bindemidler (ulike typer oljer og plaststoffer). Slike materialer vil ikke på samme måte kunne oppta og avgi fukt. I kjellervegger vil det kunne medføre at fukten suges lenger opp i veggen. Fukt i konstruksjonen vil kunne føre til at maling og puss skaller av og kan på sikt gi mer alvorlige skader.

BRETTSKURING

Ved brettskuring påføres pussen før den jevnes ut med et stort brett til det ikke finnes sår i flaten. Siste påkast består av en tyntflytende mørtel, som behandles med et lite trebrett – skurbrett – til flaten er jevn og uten grove striper.

FINPUSS

Finpuss benyttes gjerne i rom som kjøkken, bad og entré med oljemalte flater. Finkalken har ofte en tykkelse på bare 1 mm og trekkes på med trebrett eller stålbrett utenpå grovstokkingen (hoved-

pussen). Overflaten bearbeides med skurbrett, og deretter med et lite brett trukket med filt, en metode som kalles filsing.

SLEVDRATT PUSS

Slevdratt puss ligner mye på finpuss, men gir en tynnere hinne og er ikke like glatt. Pussen påføres som en finpuss på hovedpuss. Slevdratt puss er vanlig i rom som skal tapetseres. Mørtelen er litt fetere (mer kalk), som gjør den lettere å filse. Tynn mørtelblanding kastes på veggen, og mesteparten dras umiddelbart av med murerkje, så kun en tynn hinne blir værende igjen.

RABITZPUSS

Rabitz består av et fritthengende pusslag av gips, kalk, sand og nauthår trukket opp på en armering av strukket netting av sivmatten, hønsenetting e.l. Pusslaget beskytter mot brann og egner seg godt i rom med høyt fuktinnhold. Pussarbeidet utføres så på samme måte som beskrevet over. Rabitzpuss brukes også til gjenpussing av slisser i vegg for rørføringer o.l.

MER INFORMASJON

- Riksantikvarens informasjonsblad: 3.1.1 Murverk: Kalkpussing og 3.1 Murverk: Kalking
- Drange, Aanensen og Brønne (2011): Gamle trehus. Historikk, reparasjon og vedlikehold. Gyldendal undervisning
- Askevold, I., Hovind, R., Hurum, S., Husaas, B., Nielsen, N. P. (1955): Hjemmets vedlikehold. Oslo, Teknisk forlag

TILSYN OG FOREBYGGENDE TILTAK

- ▶ Sjekk ved banking om pussen har bom (partier som har løsnet fra underlaget), som gir en hul lyd. Bom som er stabil og over et mindre parti, kan aksepteres.
- ▶ Hvis malingen flasser, vurder om den er for tett.
- ▶ Sjekk områder som er utsatt for fukt og sørg for at fuktbelastningen reduseres. Kombinasjonen av treverk, fukt og kalk er spesielt utsatt for ekte hus-sopp, én av våre mest alvorlige skadegjørere.
- ▶ Unngå plassering av gjenstander tett inn mot yttervegg i kjeller. Sørg eventuelt for luftsirkulasjon bak gjenstanden.
- ▶ Saltutslag og fukt i kjelleren kan tyde på dårlig drenering.
- ▶ Se etter om pussen har riss, sprekker, avskallinger eller smuldrer. Kartlegg årsaken. Store sprekker bør overvåkes for å se om de er aktive. Det kan tyde på setninger i bygget.

VEDLIKEHOLD OG REPARASJONER

- ▶ Vær oppmerksom på pussens overflate og struktur. Bruk samme metode og materiale som opprinnelig utførelse.
- ▶ Løs bom hogges vekk før skaden utbedres på tilsvarende måte som opprinnelig.
- ▶ Opprinnelig kalket puss vedlikeholdes med kalkbasert puss og kalkmaling. Løs maling børstes av før tilsvarende ny behandling påføres.
- ▶ Linoljemaling på mur/puss kan påføres flater som tidligere er malt med linolje- eller alkydmaling, kun løs maling fjernes med børste. Hvis andre malings typer er brukt, må disse fjernes før påføring av linoljemaling. Tiltaket er da søknadspliktig.
- ▶ Linoljemaling må ikke påføres fersk kalkpuss på grunn av faren for forsåpning. Kalkpussen bør stå ett år før overmaling med linoljemaling.
- ▶ For større skader på kjellervegger må det søkes ytterligere informasjon.

10.10 Himling med stukk og gipsutsmykning

Gips er et vannholdig kalsiumsulfat, et naturlig mineral. Varmes gipsen opp, avgir den $\frac{3}{4}$ av krystallvannet, og blir såkalt stukkaturgips. Røres gipsen ut i vann, tar den raskt opp igjen krystallvannet, og herder til en fast masse, samtidig som volumet øker. Stukkaturgipsen er godt egnet til skarp gjengivelse av detaljer, og materialet er relativt varig. Gipsmassen blir tilsatt retarderende midler og oljer for å sinke herdingsprosessen. Tidligere ble den ofte armert med nauthår. Stukk- og gipsornamentikk er nesten uten unntak satt opp i rappete, gipstrukne tak. Ornamentene sees sjelden på panelte vegger og tak.

Stukk er den eldste teknikken. Blandingen består av gips, sand, kalk og vann. Blandingen er plastisk og enkel å forme, og har kort herdingstid. Stukkmassen ble festet til underlaget på samme måte som rapping. Dekorasjonene ble formet på stedet etter at massen var kastet på underlaget. Bruken av stukk går tilbake til oldtiden. Stukken var i hovedsak kalket eller hvitmalt med limfarge. Senere ble det vanlig å male stukkarbeidene med mange farger, således kunne man illudere mangefarget tre eller marmor. Stukk ble benyttet fram til siste del av 1800-tallet. Etter 1850 ble stukkarbeidene gradvis avløst av dekor laget av ren og armert gips.

Med gips var det ikke nødvendig at arbeidet foregikk på stedet. Man benyttet ren og armert gips. Armeringen bestod som regel av grov strie som ble presset ned i våt gips. Større arbeider, slik som gesimsler, takrosetter og brannmursomramminger, ble ofte trukket på stedet, der gipsen ble kastet på underlaget med en murer-skje. Når gipsblandingen begynner å sette seg, formes den med en mal som trekkes etter styrelekter festet på det aktuelle stedet. Det var vanlig at man malte ornamentene. Gipsornamenter ble som regel laget på gipsmakerverksteder i Norge, eller de ble masseprodusert i utlandet.

TILSYN OG FOREBYGGENDE TILTAK:

- ▶ Undersøk om ornamentene er skadet, med sprekker, brudd, utfall der deler av pynten mangler, riper, slagmerker fra oppsetting eller fjerning av elektriske installasjoner.
- ▶ Ved fjerning av elektriske installasjoner i tilknytning til ornamenten bør dette gjøres på en skånsom måte.

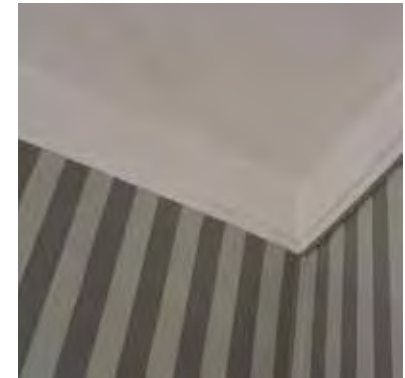
MER INFORMASJON:

- Drange, T., Brønne, J. og Aanensen, H.O. (2011): Gamle trehus: historikk, reparasjon, vedlikehold. Oslo, Gyldendal undervisning
- SINTEF Byggeforsk Kunnskaps-systemer: 770.007 Eldre byggevarer, Sement, betong, betongprodukter, mørtler, naturstein og keramiske produkter og 740.219 Rengjøring av overflater og gjenstander i verneverdige bygninger. Utgitt i samarbeid med Riksantikvaren

- ▶ Undersøk hva slags overflatebehandling som er benyttet.

VEDLIKEHOLD OG REPARASJONER

- ▶ Ved rengjøring, bruk ikke sterke vaskemidler eller mye vann, dette kan slite ned, løse opp og ødelegge overflaten på ornamentene.
- ▶ Fest løse deler av dekoren og deler som har sprukket eller falt av.
- ▶ Dersom deler mangler, kan det tas avstøpninger og lages nye modellformer.
- ▶ Monter ikke gips på nypusset kalkunderlag, da det dannes en tett overflate som vil hindre videre karbonisering av kalkpussen.
- ▶ Støvtørk med tørre verktøy. Fuktighet kan løse opp overflatesjiktet.
- ▶ Er det benyttet for mye limfarge og ornamentenes detaljer er gjengrodde, og malingslagene kun består av limfarge, fjernes malingen ved å vaske med varmt/lunkent vann. Bruk svamp og skift vann ofte.
- ▶ Dersom det er benyttet linolje-/alkydmaling over limfargen, vil oljebasert maling flasse av. Skrap forsiktig bort løs oljemaling. Hvis skraping ikke fungerer, rengjør overflaten med sterkt salmiakkvann for å matte ned og fjerne skitt og fett i overflaten. Bruk deretter limavtrekk for å fjerne malingen. OBS: Limavtrekk benyttes KUN hvis det er oljemaling i ett eller flere lag med ett eller flere lag underliggende limfargelag. Test først ut på et lite område.
- ▶ Mindre skader som sprekker eller brudd kan repareres direkte ved innfylling og modellering med bygningsgips. Blandingen består av bygningsgips og vann tilsatt 5–10 % lim. Påfør gips med fingre, spatel eller sparkel, modeller til riktig form, tilpass og gi overflaten riktig tekstur. Benytt skarpe kniver, stemjern eller små modelljern. Hvis deler av opprinnelige ornamenter løsner under arbeidet, kan de limes på plass.
- ▶ Mal all innvendig gips og stukk med limfarge.

10.11 Tapet

Papirtapeter slik vi kjenner dem i dag (på rull med sammenhengende mønster), ble utviklet på 1800-tallet. Før den tid ble mønstret trykt på enkeltark som ble limt sammen til tapetrull. I Norge kom tapetproduksjonen i gang på 1880-tallet.

RENGJØRING

- ▶ Eldre tapeter tåler sjelden fukt eller vask. All rengjøring må derfor utføres med en myk, bred pensel samtidig som støvsugermunnstykket følger etter penselen og fanger opp støvet.

VEDLIKEHOLD

- ▶ Sprekker og skader i tapetet kan lappes med tapetbiter som er klippet til slik at mønstret stemmer. Mindre skader kan i visse tilfeller retusjeres. Omfanget av skaden og reparasjonsmetode må vurderes og arbeidet utføres av fagperson.

MER INFORMASJON

- Lim och Handtryck, www.limohandtryck.se
- Cole & Son, www.cole-and-son.com
- Drange, T., Brønne, J. og Aanensen, H.O. (2011): Gamle trehus: historikk, reparasjon, vedlikehold. Oslo, Gyldendal undervisning

Kildehenvisninger

Skriftlige kilder

- Statsbygg: *Landsverneplan for kunnskapssektoren*. Kunnskapsdepartementet
- Aslaksby, Truls: *Universitetsanlegget i sentrum*, i Berre, Nina et. al. (2011): *Byen og Blindern – Universitetet i Oslo 200 år*, Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design
- Collett, John Peter (1999): *Historien om Universitetet i Oslo*, Universitetsforlaget

Nettsider

Store norske leksikon på nett:

- *Norge under dansk styre*: https://snl.no/Norge_under_dansk_styre%2F1537-1814 (30.3.2015).
- *Universitetet i Oslo*: https://snl.no/Universitetet_i_Oslo (30.3.2015)
- Wikipedia om UiO: http://no.wikipedia.org/wiki/Universitetet_i_Oslo (30.3.2015)
- SINTEF Byggforsk Kunnskapssystemer på nett, Byggforskserien
- Artikkel av Bjørn Vidar Johansen: <http://www.muv.uio.no/uio-historie/bygninger/toyen/toyen-hovedg-bvjohansen-200809.html> (4.11.2016)

Arkiv

- Oslo kommune, Byarkivet
- Nasjonalmuseet - Arkitektur
- Riksantikvarens arkiv

